

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI**

**YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇMENLERE YÖNELİK SOSYAL
POLİTİKALARI: ANKARA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Zülal YILMAZ

ANKARA - 2021

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI**

**YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇMENLERE YÖNELİK SOSYAL
POLİTİKALARI: ANKARA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Zülal YILMAZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN

ANKARA - 2021

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI**

**YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇMENLERE YÖNELİK
SOSYAL POLİTİKALARI: ANKARA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN**

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmzası

1- Prof. Dr. Şenay GÖKBAYRAK

2- Doç. Dr. Esra DİK

3- Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN

Tez Savunması Tarihi

22.06.2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN danışmanlığında hazırladığım “**Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Politikaları: Ankara Örneği (Ankara.2021)**” adlı yüksek lisans ☐ - doktora/bütünleşik doktora ☐ tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:
Adı-Soyadı ve İmza
Zülal YILMAZ

TEŞEKKÜR

Öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum Mülkiye’de, akademik bir çalışmayı tamamlamanın mutluluğunu yaşıyorum. Söz konusu çalışma süresince değerli bilgilerini ve ilgisini esirgemeyen, tecrübelerini benimle paylaşan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba Doğan’a çok teşekkür ederim. Hayli uzun süren eğitim hayatımda desteklerini bir an bile esirgemeyen kıymetli anneme, babama ve canım kardeşlerime çok şey borçluyum; her şey için çok teşekkür ederim. Kuşkusuz Tansel’e, akademik bakış açısı ve sabrı ile geleceğe ilişkin inancı için sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLOLAR.....	v
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ, SOSYAL POLİTİKA VE YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR, TARTIŞMALAR

1.1. Göçe İlişkin Temel Kavramlar.....	5
1.1.1. Göç	5
1.1.2. Göçmen	7
1.1.3. Mülteci	8
1.1.4. Sığınmacı.....	11
1.2. Göç Çeşitleri	12
1.3. Göç Kuramları	12
1.4. Göç ve Kent	15
1.5. Göçün Yönetimi ve Yönetişimi Tartışmaları.....	17
1.5.1. Göçün Yönetişiminde İyi Uygulama Örnekleri	21
1.6. Türkiye’ye Göçün Tarihi	24
1.6.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan 1980’lere Türkiye	24
1.6.2. 1980’li yıllardan 2000’lere Türkiye	26
1.6.3. 21. Yüzyıl ve Sonrası Türkiye	27
1.7. Sosyal Politika Kavramı	29
1.7.1. Sosyal Politikanın Araçları	33
1.8. Yerel Yönetimler	36
1.8.1. Yerel Yönetimlerde Göç Yönetimi	39
1.8.2. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri.....	42
1.8.3. Dünyada Sosyal Belediyecilik ve Ülke Örnekleri.....	44
1.8.4. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik	46
1.9. Yerel Sosyal Politika ve Göçmenler Açısından Sosyal Belediyecilik.....	47

İKİNCİ BÖLÜM
ANKARA'DAKİ YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇMENLERE YÖNELİK
SOSYAL POLİTİKALARI

2.1. Araştırmanın Yöntemi	50
2.1.1. Yöntem	50
2.1.2. Örneklem Seçimi, Mülakat Metodu ve Verilerin Toplanması	53
2.1.3. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar ve Araştırmanın Kısıtları	57
2.2. Ankara'nın Uluslararası Göç Deneyimi	58
2.2.1. Ankara'ya Göç ve Ankara'daki Göçmenlere İlişkin Çeşitli Veriler	58
2.3. Belediyelerin Göçmenlere Yönelik Çalışmaları: Stratejik Planların ve Faaliyet Raporlarının Analizi	61
2.3.1. Belediyelerin Stratejik Planlarında Göçmenlerin Yeri	61
2.3.2. Belediyelerin Faaliyet Raporlarında Göçmenlerin Yeri	65
2.3.2.1. Altındağ Belediyesi	65
2.3.2.2. Büyükşehir Belediyesi	68
2.3.2.3. Çankaya Belediyesi	74
2.3.2.4. Etimesgut Belediyesi	76
2.3.2.5. Gölbaşı Belediyesi	77
2.3.2.6. Keçiören Belediyesi	77
2.3.2.7. Mamak Belediyesi	80
2.3.2.8. Pursaklar Belediyesi	81
2.3.2.9. Sincan Belediyesi	81
2.3.2.10. Yenimahalle Belediyesi	82
2.3.3. Belediyelerin Web Sayfalarında ve Sosyal Medya Hesaplarında Göçmenlere Sunulan Hizmetlere Yönelik Tarama	83
2.4. Belediyelerin İlgili Birimlerinden Talep Edilen Verilerin Değerlendirmesi	84
2.4.1. Kaynak Ülkesine Göre Hane Bazında Sosyal Yardım Alan Göçmenlerin Bölgesel Dağılımı	84
2.4.2. Kentsel Alanda Göçmenler ve Göç Ağları	87
2.4.3. Belediyede Göçmen Hizmetlerinden Sorumlu Birim	89
2.4.4. Göçmenlere İlişkin Verilerin Hassasiyeti	91
2.4.5. Göçmenlere Yönelik Sosyal Yardımlar	93
2.4.6. Sosyal Uyuma İlişkin Faaliyetler	95
2.4.7. Belediyelerin Göçmenlere Yönelik Barınma, Eğitim, Sağlık Hizmetleri ve Türkçe Dil Kursları	97

2.4.8. Belediyelerin Göçmen İstihdamına Yönelik Faaliyetleri.....	99
2.4.9. Göç Mevzuatında Belediyelerin Yeri ve Bütçe.....	101
2.4.10. Sivil Toplum Örgütleriyle İş Birliği ve İyi Uygulama Örneği: Keçiören Belediyesi Göçmen Hizmetleri Merkezi	104
SONUÇ	108
KAYNAKÇA	114
EKLER	154
Ek-1. Soru Formu	154
Ek-2. Belediyelerin Web Sayfalarında Yabancı Dil Seçeneği.....	155
Ek-3. Belediyelerin Stratejik Planlarına İlişkin İnceleme.....	156
Ek-4. Belediyelerin Faaliyet Raporlarına İlişkin İnceleme.....	158
ÖZET	168
ABSTRACT	169

TABLÖLAR

Tablo 1. Kaynak Ülkesine göre Hane Bazında Sosyal Yardım Alan Göçmenlerin Bölgesel Dağılımı	85
Tablo 2. Göçmenler Kentin Hangi Bölgelerinde Yaşıyor?.....	87
Tablo 3. Belediyelerde Göçmen Hizmetlerinden Sorumlu Birim	89

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASO	: Ankara Sanayi Odası
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CEMR	: Council of European Municipalities and Regions (Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi)
COE	: The Coincil of Europe (Avrupa Konseyi)
ÇODAM	: Çocuk Dayanışma Merkezi
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DESA UN	: United Nations Department of Economic and Social Affairs (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı)
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ECHO	: European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (Avrupa Komisyonu İnsani Yardım Ofisi)
GIZ	: Deutsche Gesellschalf für Internationale Zusammenarbeit (Alman Kalkınma Bankası)
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
IOM	: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)

LL2II	: Learning of Local Bodies to Integrate Immigrants <i>(Göçmenlerin Entegrasyonu için Yerel Kuruluşların Öğrenimi)</i>
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development <i>(Avrupa Ekonomik Kalınma ve İş Birliği Örgütü)</i>
RESLOG	: Yerel Yönetimde Rezilyans Projesi
SGDD	: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SP	: Stratejik Plan
STK	: Sivil Toplum Örgütü
SUY	: Sosyal Uyum Yardımı
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TODAM	: Toplumsal Dayanışma Merkezleri
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UCLG- MEWA	: United Cities and Local Governments <i>(Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı)</i>
UN	: United Nations <i>(Birleşmiş Milletler)</i>
UNDP	: United Nations Development Programme <i>(Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)</i>
UNFPA	: United Nations Population Fund <i>(Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)</i>

- UNHCR** : United Nations High Commissioners for Refugees
(Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)
- UNICEF** : United Nations International Children's Emergency Fund
(Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
- WFP** : World Food Programme
(Birleşmiş Milletler Gıda Programı)

GİRİŞ

Göç toplumsal, ekonomik veya politik nedenlerden kaynaklanan dinamik, karmaşık ve çok boyutlu bir olgudur. Toplumsal dönüşüm sürecinin önemli bir unsuru olan göç farklı biçimlerde ortaya çıkmakta ve farklı kurumsal yaklaşımlarla açıklanabilmektedir. Birçok araştırmacı göçe ilişkin olguları veya durumları ikili ve karşıt kategoriler üzerinden anlamlandırmaya yönelmektedir; yasal-yasadışı, kayıtlı-kayıtsız, göç alan ülke-göç veren ülke ve benzeri... (Öner, 2018:13) Ancak göçün karmaşık yapısı, dinamizmi ve çok boyutlu olması göç araştırmalarının bahsi geçen ikili kalıpların ötesine geçmesi gerektiğini göstermektedir. Zira göçmenlerin yasal statüsüne ilişkin çerçeve ülkelere göre değişiklik gösterebilmekte, göç veren ülkeler göç alan ülke konumuna gelebilmekte veya göç veren ülke transit ülke olma özelliği kazanabilmektedir.

Göçün olgusal olarak “iyi” ya da “kötü” olarak nitelendirilemeyeceğini belirten Erdoğan ve Kaya (2015:5), göçün dünya tarihindeki medeniyetlerin oluşmasında önemli bir yeri olduğunu ve göçün yalnızca güvenlik meselesi olarak algılanmaması gerektiğini ifade etmektedir. Aynı şekilde Akçapar (2018:572) göç olgusunun yalnızca güvenlik meselesi olarak algılanmasının göçün ekonomik gelişmeye sunduğu katkının, kültürlerarası etkileşimdeki rolünün ve ikili veya çok taraflı iş birliğindeki payının arka plana atılması anlamına geldiğini vurgulamaktadır. Abadan-Unat (2006: 316-317) göç hareketlerinin ekonomik, siyasi veya toplumsal sebepleri olduğu gibi aynı başlıklarda sorun alanlarını da beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Öte yandan Prakash (2009:12) göç hareketlerinin ekonominin yanı sıra sosyal, politik ve kültürel bağların güçlendirilmesine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır.

Göçün artan karmaşıklığı ve çok boyutluluğu ise her ülkeyi aynı şekilde etkilemezken, Türkiye’deki yabancı göçmen sayısı ülke nüfusunun %7’sini geçmiştir.¹ Türkiye’de artan ve çeşitlenen göçmen sayısı göç araştırmalarının perspektifini de zenginleştirmektedir. Sosyal bilimler çatısı altındaki her disiplin alanına bir şekilde giren göç konusu (Südaş ve Körükmez, 2015:8); sosyal politikanın tarih, ekonomi, siyaset ve sosyolojiden beslenerek ortaya çıkan bir bilim dalı olması ve güncel toplumsal olaylardan etkilenen bir disiplin niteliği taşıması sebebiyle ortak paydada buluşmaktadır. Ekonomik ve politik gelişmeleri toplumsal arka planından ayırmaksızın ele alan sosyal politika, toplumsal yaşamda sosyal politikanın konusunu oluşturan alanlarda problem yaşayan bireyleri desteklemeye yönelik sosyal güvenlik tedbirlerini incelemektedir (Buğra ve Keyder, 2006). Bu kapsamda, bu çalışma değişen sosyal politika anlayışı, içeriği, kurum ve mekanizmaları (Koray, 2020:17) çerçevesinde göç meselesinin ve göçmenlere yönelik hizmetlerin sosyal politikadan ayrı düşünülmemeyeceği savından hareket etmektedir.

Göç ve sosyal politika arasındaki ilişkiyi araştırmanın zorluklarından biri göçün değişen yapısı ve sosyal politika karşılıklarının yarattığı sürekli değişen politik ortamdır (Bloch, 2011:532). Söz konusu bağlam ülkelerin politik yapısına, refah rejimlerine ve kuşkusuz zamana göre değişiklik göstermektedir. Öte yandan göç meselesinin politik bir boyuta sahip olması ve kimin göçmen olduğuna yönelik evrensel bir tanımın olmaması² göçmenlere yönelik hizmetlerde belli bir standardın oluşmasının önüne geçmektedir. Lordoğlu ve Aslan (2016:807) göçmenlere de yerli halk gibi eşit haklar verilmesinin ülke içerisinde sosyal adaletin sağlanması için önemli olduğunu belirtmektedir. Diğer taraftan Erdoğan ve Çorabatır (2019) göçmenlere yönelik hizmetlerin sunumunda yerli halkın endişesine ve tepkisine yol açmayacak şekilde planlama yapılmasının önemine vurgu yapmaktadır.

¹ https://migrationdataportal.org/data?i=stock_abs_&t=2020&cm49=792 (17.04.2021)

² <https://emergency.unhcr.org/entry/44937/migrant-definition> (18.04.2021)

Göçün uzun vadeli bir tercih olması (Abadan-Unat, 2020:6), göçmenlere yönelik sosyal politikaların sunumunda merkezi yönetim kadar yerel yönetimlerin önemini de arttırmaktadır. Diğer taraftan Türkiye’de hem merkezi hem de yerel yönetimlerin göç yönetimi konusunda sınırlı bir mevzuat çerçevesinde hareket ettiği görülmektedir (Özçürümez ve İçduygu, 2020: 4). Bu kapsamda, göçmenlere yönelik sosyal politikaların sunumunda yerel yönetimlerin nasıl konumlanacağı göçün yönetimi sürecinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Sosyal politikalar, merkezi hükümetin sorumluluğu altında olmasına karşın 2000’li yılların başından bu yana yerel yönetimler de sosyal sorunların çözümünde sorumluluk almaya başlamıştır (Biehl, 2012:87). Yerel yönetimlerin geleneksel misyonundaki dönüşüm yerel düzeydeki refah uygulamalarında belediyelerin rolünü güçlendirmektedir. Bu kapsamda belirtilmesi gerekir ki anayasal düzenlemeler doğrultusunda merkezi yönetimin taşra teşkilatı birimleri yerel yönetim çatısı altında değerlendirilmektedir (Bayrakçı, 2014:16). Ancak bu çalışmada yerel yönetimler ifadesiyle belediyeler kastedilmektedir. Ayrıca göçmenlere yönelik sosyal politikaların incelendiği bu çalışmada belediyelerin her biri ayrı birer aktör olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıda genel çerçevesi çizilen bu çalışma yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikalarını, Ankara ilinde seçilen belediyeler özelinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. İki bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümde göç, sosyal politika ve yerel yönetimlere ilişkin temel kavramlar açıklanarak göçmenlere yönelik sosyal politikaların kuramsal arka planı oluşturulmuştur. Sosyal politika araçları sosyal hizmet ve sosyal yardım çerçevesinde incelenmiştir. Bununla birlikte Türkiye’nin göç tarihi anlatılarak göç ve kent ilişkisi, göçün yönetimi ve yönetişimi yaklaşımları tartışılmıştır. Göç yönetişiminde merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum örgütleri ile iş birliğine ilişkin çerçeve çizilerek iyi uygulama örnekleri derlenmiştir. Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında ele

alınmış ve sosyal belediyeçiliğin işlevleri bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Dünyada sosyal belediyeçilik ve ülke örnekleri verilerek, yerel sosyal politika ve göçmenler açısından sosyal belediyeçilik tartışılmıştır.

İkinci bölümde ise yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları Ankara ilinde seçilen belediyelerin uygulamaları üzerinden değerlendirilmiştir. Söz konusu uygulamalar öncelikle yayımlanmış kaynaklar üzerinden taranmıştır. Bu kaynaklar belediyelerin 2014- 2019 ve 2020- 2024 dönemi stratejik planları ile 2014-2020 yıllarını kapsayan yıllık faaliyet raporlarıdır. Bununla birlikte, belediyelerin web sayfaları ve sosyal medya hesaplarında göçmenlere yönelik hizmetlere ilişkin inceleme de bu bölümde yer almaktadır. İkinci bölümün çerçevesini esas olarak belediyelerin yürüttükleri faaliyetlere ilişkin araştırmacının belediyelerin ilgili birimlerinden yüz yüze ve telefonla talep ettiği bilgilerin derlenmesi çizmiştir. Söz konusu bulgular kentsel alanda göçmenler, göçmenlere yönelik sosyal yardımlar, barınma, istihdam, sosyal uyum, göç ve yerel yönetim mevzuatı ile sivil toplum örgütleriyle iş birliği kapsamında değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise göçmenlere yönelik sosyal politikaların tasarlanması ve sunulması aşamasında yönetim yaklaşımının ve iletişim stratejilerinin önemine dair bir tartışma yürütülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ, SOSYAL POLİTİKA VE YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR, TARTIŞMALAR

1.1. Göçe İlişkin Temel Kavramlar

1.1.1. Göç

Göç kelimesi etimolojik olarak Türkçe bir sözcüktür ve Türk Dil Kurumu tarafından iktisadi, sosyal ve politik sebeplerden dolayı bireylerin veya toplulukların yaşadıkları yerleşim yerinden ayrılarak başka bir bölgeye gitmeleri olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilimler literatürü açısından önemli bir kavram olan göç, *Sosyoloji Sözlüğünde* insanların bir ülkeden ayrılarak diğerine kalma niyetiyle girmesi şeklinde ifade edilmektedir (Bruce ve Yearley, 2006:197).

İnsanlık tarihinin başladığı dönemden bugüne kadar var olan göç, *Göç Terimleri Sözlüğünde* (Perruchoud ve Redpath-Cross, 2013:35), “uluslararası bir sınırı geçmek veya bir devlet içinde yer değiştirmek” şeklinde tanımlanmıştır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) süresi ve sebebi ne olursa olsun nüfus hareketlerini göç olarak değerlendirmektedir. Göç hareketlerine mültecileri, yerinden edilmiş kişileri ve ekonomik göçmenleri de dahil etmektedir. Toplumsal dönüşümün hem sebebi hem de sonucu olan göç hareketini basitçe sınır ötesi bir hareketlilik olarak tanımlamak göçün tarihsel arka planının ve göçe ilişkin geliştirilen politikaların göz ardı edilmesine neden olur. Çünkü toplumsal değişimin nedeni ve sonucu olan göç hem göç veren hem de göç alan ülkedeki toplumsal yapıyı etkilemektedir (Castles ve Miller, 1998:19).

Göçü toplumsal gerçeklerden yalıtılmış şekilde yalnızca insan hareketliliğinden ibaret olarak tek başına ele almak mümkün değildir. Bu kapsamda göçün çok boyutlu

kuramsal yapısı nedeniyle göç çalışmalarının disiplinler arası bir yaklaşım sergilemesi gerektiği belirlen (Castles ve Miller (1998:211) göç konusunun sosyal bilimler çatısı altındaki her alana bir şekilde girdiğini ifade edilmektedir (Südaş ve Körükmez, 2015:8). Brettell ve Hollifield (2014: xi) da göç çalışmalarının sosyoloji, antropoloji, ekonomi, coğrafya, psikoloji ve siyaset bilimiyle yakın ilişki içerisinde olduğunu vurgulamıştır.

Göçe yol açan unsurlar insan ya da doğa kaynaklıdır. Bu bağlamda göçün başlıca sebepleri ekonomik, sosyal, siyasi ve/veya doğal afetlerdir. Topluma ilişkin hiçbir gerçeklikten yalıtılmış olmayan uluslararası göç, etkileri itibarıyla küresel nitelik taşımakta ve hem ulusal hem de uluslararası kamuoyunun odağında yer almaktadır. Göçler insanlık tarihinin başından beri devletleri ve toplumları biçimlendirirken, son yıllardaki göçlerin ayırt edici özellikleri küresel niteliği, ulusal ve uluslararası siyasetteki merkezi konumu ile ekonomik ve sosyal sonuçlarıdır (Castles ve Miller, 1998:1).

Massey vd. (1993:431) göçün 1960'lı yıllardan sonra dünya çapında büyük bir güç olduğunu belirtirken Koser (2007:5) 1980'lerden sonra gelişen dünyada sığınmacıların, mültecilerin ve düzensiz göçmenlerin hareketinin giderek daha fazla önem kazandığını vurgulamıştır. Dolayısıyla uluslararası göç, dünyadaki toplumları ve politikaları yeniden şekillendiren uluslararası değişimin önemli bir parçası olmuştur (Castles ve Miller, 1998:5).

Göçün giderek artan sayıda ülkeyi kaynak ve hedef ülke haline getirdiğini ifade eden Toksöz (2006:4) göç hareketlerinin dünya çapında bir göç sistemi içinde birbirine bağlandığını savunmaktadır. Uluslararası göç, bilhassa da düzensiz göç ve zorunlu göç hem küresel düzeyde hem de ülkeler bazında politik gündemi oluşturan son derece önemli bir konudur (Şimşek, 2017:14). Göç meselesinin Türkiye'ye yansımalarına bakıldığında ise İçduygu ve Aksel'in 2012 yılında yapmış oldukları Türkiye'de *Düzensiz Göç* isimli çalışmada Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin genellikle kayıt dışı göç niteliği taşıdığını belirtilmektedir. Bu noktada söz konusu Rapordaki bulgunun 2020 yılına kadar

geçerliliğini koruduğunun belirtilmesi gerekir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yayımlamış olduğu verilere göre Türkiye'ye yönelik düzensiz göç 2020 yılına kadar artarak devam etmiştir.³ Düzensiz göçün doğası gereği göç istatistiklerinin tahmini güçleştirmektedir (İçduygu ve Aksel, 2012:8).

1.1.2. Göçmen

Göç çalışmalarında “Göçmen kimdir?” sorusunun cevabı ve diğer hukuki statülerin tanımı son derece önemlidir. Ancak göçmenin kim olduğuna ilişkin evrensel olarak kabul görmüş tek bir tanım yoktur. Uluslararası alanda kabul gören tek bir hukuki tanımının olmaması⁴ bazı medya organlarının, uluslararası kuruluşların ve kimi araştırmacıların göçmen sözcüğünün diğer hukuki statüleri de kapsayacak şekilde kullandığını göstermektedir. Oysa söz konusu kavramın tanımı ve algılanış biçimi göçmenlere ilişkin politika süreçlerinin tamamını etkileyeceği için son derece önemlidir.

Bireyin iradesi dışında ortaya çıkan zorlayıcı bir sebep olmaksızın parasal veya sosyal şartlarını iyileştirmek gibi çeşitli kişisel sebeplerle yaşadığı yeri terk ederek başka bir yere geçici veya kalıcı olarak göç eden kişiler göçmen olarak tanımlanmaktadır (Perruchoud ve Redpath-Cross, 2013:37). Ayrıca *Uluslararası Göç Terimleri Sözlüğünde* (2013:37) göçmen kavramının şemsiye niteliği taşıdığı ve normal ikamet yerinden uzaklaşan kişileri ifade eden son derece kapsayıcı bir kavram olduğu görülmektedir.

Birleşmiş Milletler (BM)⁵ ise geçici veya kalıcı, düzenli veya düzensiz olup olmamasına ve sebebine bakmaksızın herhangi bir ülkeye sonradan gelmiş ve bir yıldan uzun süreli ikamet eden herkesi göçmen olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan turistleri,

³ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, Düzensiz Göç <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (29.01.2021)

⁴ United Nation United Nations High Commissioner for Refugees, Emergency Handbook, Migrant Definition <https://emergency.unhcr.org/entry/44937/migrant-definition> (02.02.2021)

⁵ United Nation (UN), Global Issues, Shaping our future together, Migration <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/migration/index.html> (08.03.2020)

iş adamlarını ve mevsimlik işçilerin bazı kesimlerini muaf tutmaktadır. BM'nin tanımı son derece basit olsa da göçmen kavramının kimi ifade ettiği son derece karışıktır. Öncelikle bu kavram durumları çok çeşitli olan insanları kapsar, ikinci olarak göçmenleri saymak ve yurtdışında tam olarak ne kadar kaldıklarını hesaplamak çok zordur ve üçüncü olarak kişinin ne zaman göçmen olduğunu ve göçmenlik durumunun ne zaman sona erdiğini bilmek güçtür (Koser, 2007:16).

Yukarıda yürütülen tartışmalarda göç meselesinin günümüzde küresel bir olgu haline geldiği vurgulanmıştır. Bu tartışmaları destekleyen IOM'nin (IOM, 2020:2) verilerine göre dünya genelinde 272 milyon göçmen bulunmaktadır. 1995 yılında bu sayı 152 milyon iken 21. yüzyıl başında 173 milyon olduğu görülmektedir.⁶ Son yirmi yılda göçmen sayısında yaşanan artış uluslararası göçmenlerin küresel dünya nüfusunun yüzde 3,5'ini oluşturduğunu göstermektedir (IOM, 2020:2).

Türkiye'ye ilişkin güncel istatistiklere bakıldığında 2020 yılı verileri kayıtlı göçmen sayısının 6,1 milyon kişi olduğunu göstermektedir⁷ Bu sayı Türkiye nüfusunun %7'sine denk gelmektedir ve 1995 yılında 1,2 milyon olan göçmen sayısı göz önüne alındığında söz konusu sayı nüfusa oranla göçmen sayısında gerçekleşen olağanüstü artışı göstermektedir.⁸

1.1.3. Mülteci

Mülteciliğin tanımını yapan ve uluslararası alanda kabul gören sözleşme 1951 Cenevre Sözleşmesi'dir (Goodwin-Gill ve McAdam, 2007:553). 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi mültecilerin hukuki durumuna dair detayları içeren bir metindir. Sözleşmenin

⁶ Migration Data Portal, Total number of international migrants at mid-year 2019 https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2019 (08.03.2020)

⁷ Migration Data Portal, Total number of international migrants in Turkey at mid-year 2019 https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2020 (29.01.2021)

⁸ Türkiye'ye ilişkin verilen istatistikler uluslararası göçmen sayılarını göstermektedir. Sayılar, ülkeye ne zaman giriş yapıldığına bakılmaksızın, bir ülkedeki tüm yabancı uyruklu kişileri kapsamaktadır.

1. maddesinin 2. fıkrasına göre “Mülteci; ırkı, tabiiyeti, inancı, herhangi bir toplumsal grupla ilişkisi veya politik duruşu nedeniyle, işkence göreceğinden veya kötü muameleye maruz kalacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından faydalanamayan yahut bu korku nedeniyle, faydalanmak istemeyen ya da tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, ikamet ettiği ülkeye dönemeyen veya söz konusu korku sebebiyle dönmek istemeyen kişidir.”

Afrika Birliği Örgütü 1969 yılında Afrika’daki Mültecilerin Problemlerinin Özgül İlkelerini Belirten Sözleşmeyi kabul etmiştir ve bu sözleşme de mültecilere ilişkin uluslararası alanda kabul gören kaynaklardan birisi olmuştur (Barkın, 2014:334). Sözleşmede mülteciliğe ilişkin temel vurgu ikamet ettiği ülkeden kamu düzeninin tehdit eden olaylardan dolayı haklı nedenle kaçış ve korunma arayışıdır. Söz konusu koruma arayışı birden çok ülkeyi kapsayabileceği gibi mültecilere himaye edilme hakkı da sağlamaktadır. (Ulusoy ve Sarıkaya, 2010:8). Bu hakka Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin (1948) 14. maddesinde yer verilmiş ve herkesin zulüm karşısında başka bir ülkeden sığınma hakkı talep edebileceği vurgulanmıştır. Bu noktada göçmen ve mülteci arasında en temel farkın mültecilerin uluslararası alanda kabul görmüş haklı nedenlere dayanarak ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmaları olduğu belirtilmelidir.

Mültecilere yönelik çalışmalar yürütmek amacıyla kurulan ve BM’nin bağlı örgütü olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) 1950’den bu yana faaliyet gösteren uluslararası bir kuruluştur.⁹ Mülteciler, zorla yerinden edilmiş kişiler ve vatansız kişilerin hayatlarını kurtarmak ve onların daha iyi bir geleceğe sahip olmalarına yardımcı olmak amacıyla pek çok alanda çalışmalar yürütmektedir. 2020 yılının ilk yarısında dünyadaki mülteci sayısının 26,3 milyon olduğu görülmektedir.¹⁰

⁹ United Nations High Commissioner for Refugees, Home, <https://www.unhcr.org/tr/ne-yapiyoruz> (08.03.2020)

¹⁰ United Nations High Commissioner for Refugees, Statistics, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (30.01.2020)

Ayrıca resmi rakamlara göre 2019 sonu itibarıyla dünya genelinde 50,8 milyon kişinin kendi ülkeleri içinde yerinden edilmiş olduğu görülmektedir. Bu sayının 45,7 milyonunu şiddet ve çatışma sonucu yerinden edilen kişiler oluştururken 5,1 milyonunu afetler sonucu yerinden edilen kişiler oluşturmaktadır.¹¹

Son olarak mültecilerin Türkiye’deki durumuna bakıldığında 2021 yılı Ocak ayı verilerine göre ülkemizde 3,6 milyondan fazla geçici koruma sahibi Suriyelinin yaşadığı görülmektedir.¹² Bu noktada vurgulanması gereken husus geçici koruma sahipliğinin Türkiye tarafından kabul edilen hukuki bir statü olduğudur. 2014 tarihinde yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına giren yabancılar için uygulanmaktadır. UNHCR ve genel göç literatürü açısından Türkiye’de yaşayan Suriyeliler mülteci olarak görülmekle¹³ birlikte Türkiye’deki hukuki statüleri geçici koruma sahibi kişilerdir.¹⁴ Ayrıca Türkiye, kayıtlı 330 bine yakın diğer uyruklardan mülteci ve sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır.¹⁵ Toplamda 4 milyona yaklaşan bu sayıyla Türkiye, günümüzde, dünyada en fazla mülteciyi ağırlayan ülke konumundadır.¹⁶

¹¹ Norwegian Refugee Council, Internal Displacement Monitoring Centre
<https://www.internaldisplacement.org/globalreport/grid2020/#:~:text=There%20were%2050.8%20million%20internally,as%20a%20result%20of%20disasters>. (30.01.2021)

¹² Operational Portal, Refugee Situations
<https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> (30.02.2021)

¹³ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Turkey Stats
<https://www.unhcr.org/tr/en/unhcrturkeystats#:~:text=4%20million,across%20Turkey%20in%2081%20provinc>. (30.01.2021)

¹⁴ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma Yönetmeliği
https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/gk_yon_getirdigi_yenilikler.pdf (30.01.2021)

¹⁵ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Türkiye’deki Mülteciler ve Sığınmacılar, UNHCR Turkey Operational Update November
<https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf> (03.12.2020)

¹⁶ United Nations High Commissioner For Refugees, Refugee Data Finder
<https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (28.06.2021)

1.1.4. Sığınmacı

Uluslararası koruma statülerinden birisi olarak sığınmacı, mültecilik başvurusu yapmış ancak henüz resmi olarak tanınmayan kişidir. Sığınmacı da tıpkı mülteci gibi kendi ülkesinin dışında bulunan ve inancı, siyasi görüşü veya bir topluluğa aidiyeti sebebiyle işkence görmekten kaygı duyan ve ülkesinin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen, zulüm görme endişesiyle de ülkesine dönmekten çekinen kişidir. Sığınmacılığın mültecilikten temel farkı sığınma talebiyle henüz başvuru yapılmamış veya yapılan başvurunun resmi otoritelerce sonuçlanmamış olmasıdır. Her sığınmacıya mülteci hakkı tanınmıyor olmasına karşın her mülteci başlangıçta sığınmacıdır (UNHCR, 2006:4). Dolayısıyla sığınmacılık geçici bir statüdür. Engelhardt (2020:21) günümüzde 65 milyondan fazla insanın ülkesini terk etmek zorunda kaldığını belirterek, dünya genelinde bir “Sığınmacı Devrimi” yaşandığını öne sürmektedir.

Türkiye, coğrafi konumu ve yerleşik göçmen ağları sebebiyle Doğu- Batı ve Güney- Kuzey hattındaki göç rotaları için kritik bir transit göç ülkesidir (Danış, 2004:8). İçduygu’ya (2017:8) göre yakın tarihte yaşanan siyasal içerikli çalkantılılar nedeniyle de Türkiye sığınma hareketinden en fazla etkilenen ve en fazla mülteci barındıran ülkedir. Çünkü Suriyeli mültecilerin %98’inden fazlası Türkiye’de yaşamaktadır.¹⁷ Engelhardt (2020:76) yalnızca 2015 yılında Ege sahilini kullanarak yoluna devam eden 850 bin sığınmacı olduğunu ifade ederek Avrupa’ya geçişte Türkiye’nin transit ülke olma özelliğine vurgu yapmaktadır. UNHCR (2020) verileri ise söz konusu göç hareketlerini destekler nitelikte olup 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla Türkiye’nin 330 bine yakın kayıtlı mülteci ve sığınmacıya ev sahipliği yaptığını göstermektedir.

¹⁷ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Türkiye’deki Mülteciler ve Sığınmacılar, UNHCR Turkey Operational Update November <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf> (10.11.2020)

1.2. Göç Çeşitleri

Göçmenleri sınıflandırırken üç ana başlık oluşturan Koser (2007:16-17) ilk kategoride gönüllü ve zorunlu göçü ele almıştır. Gönüllü göç kişisel karara bağlı iken zorunlu göçe çevresel faktörler veya çatışmalar neden olur (Dun ve Gemenne, 2008:10). Sınıflandırmanın ikinci basamağında ise siyasal karışıklıklar veya ekonomik nedenlerle göç vardır. Politik nedenlerle göç eden kişiler çoğunlukla mülteci statüsünde iken, ekonomik nedenlerle göç edenler çoğunlukla göçmen işgücüdür. İş bulmak veya daha iyi iş fırsatlarına sahip olmak amacıyla göç edenlerin yer aldığı sınıflandırmada göç eden kişinin yanında çoğunlukla çocuğu/çocukları ve eşinin de olduğunu ifade eden Koser (2007:17), göçün amacının sosyal ve ekonomik durumun iyileşmesi olduğunu ve bu nedenle bütün ailenin yer değiştirdiğini vurgulamaktadır. Sınıflandırmanın üçüncü ve son basamağında ise göçmenler düzenli ve düzensiz göçmen olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra göç çeşitleri arasında ekonomik nedenlerle gerçekleştirilen mekik göçü ve yaşam tarzı göçü olarak değerlendirilebilecek emeklilik sonrası göç de farklı kategorilerde incelenmektedir.

Bu çalışma açısından bir başka ülkeden Türkiye'ye yönelik göç, dış göç, kapsam dahilindedir. Öte yandan, sebeplerine göre göç (gönüllü-zorunlu) ve yasal prosedür açısından göç (düzenli ve düzensiz) kategorisindeki başlıklarda herhangi bir ayırım yapılmayacaktır ve çalışma süresince Ankara'da ikamet eden tüm yabancılar göçmen olarak ifade edilecektir.

1.3. Göç Kuramları

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç hareketlerine ilişkin toplumbilimcilerin 19. yüzyıldan itibaren çeşitli varsayımlarla farklı kuramsal modeller tasarladıkları görülmektedir (Abadan-Unat, 2006:21). Göç hareketlerini açıklayan tek bir kuram

bulunmamakla birlikte söz konusu kuramlarının temel varsayımlarının netleştirilmesi göç literatürün bütüncül şekilde yorumlanmasına olanak tanıyacaktır (Massey vd., 1993:431). Lewis (1954) tarafından geliştirilen İkili Ekonomide Kalkınma Teorisi, Toksöz'e (2006:16) göre göçü işgücü arzıyla açıklayan diğer modellere kaynaklık teşkil etmektedir.

Neo-klasik teori (Massey, vd., 1993:433) ise uluslararası göçü ekonomik gelişim süreci içerisinde işgücü göçünü analiz ederek açıklamaktadır. Makro ve mikro boyutta iki farklı yaklaşım sunan teori makro düzeyde göçün yapısal belirleyicilerini analiz ederken mikro düzeyde bireyin yaklaşımını ele almaktadır. Makro düzeyde göç sermaye ve emeğin eşitsiz dağılımından kaynaklanıyorken mikro düzeyde işçilerin ücretlerini ve diğer ekonomik haklarını iyileştirerek yaşam standartlarını yükseltmek istemesinden kaynaklanmaktadır (Toksöz, 2006:16-17). Neo-klasik yaklaşıma göre emeğin arz ve talebindeki coğrafi farklılıklar ile işgücü piyasalarındaki dengesizlik göçü teşvik etmektedir.

Dünya Sistemleri Teorisi (Wallerstein, 1984) göçün kapitalist piyasa formasyonunun doğal sonucu olduğunu ve coğrafi bölgelerin küresel iş bölümünde farklı ve eşitsiz fonksiyona sahip olduğunu söyler. Teoriye göre kapitalizmin doğası gereği gelişmemiş bölgelerden kapitalist yönelimin ağırlıklı olduğu bölgelere/ülkelere göç olağandır (Abadan-Unat, 2006:31). Bu kapsamda merkez-çevre ilişkisine yoğunlaşan bu teori bireysel karar mekanizmasını arka plana alarak tamamen sermaye ve işgücünü konu almaktadır (Kaya, 2017:51).

Göç Sistemleri Teorisinin odak noktası ise göç süreciyle ilişkili bölgelerin hem makro hem de mikro bağlantıları üzerindedir. Mikro seviye faktörleri akrabalık ve dostluk sistemlerini içerirken, makro seviye faktörleri ekonomiye, egemenliğe, politik sistemlere, ulusal göç politikaları ile kültürel ve sosyal modellere odaklanır (Fawcett ve Arnold, 1987; Kritz, Lim vd., 1992; aktaran Wickramasinghe, 2016:454). Bu teoriye göre göç yalnızca ekonomik kalkınmayı değil sosyal kalkınmayı da desteklemektedir.

Sosyal sermaye kavramıyla bağlantılı çağdaş bir kavram olan göç ağı (Wickramasinghe ve Wimalaratana, 2016:24) ise Göç Ağları Teorisinin kavramsal zeminini oluşturmaktadır. Arango (2000:291), göç ağını göçmenlerin akrabaları ve arkadaşlarıyla iletişimini sağlayan, finansal desteği olanaklı kılan, istihdam ve yaşam imkanları konusunda yol gösterici olan kişilerarası bağlar kümesi şeklinde tanımlamaktadır. Bu ağlar sonraki göçler için karar verme süreçlerinde diğer göçmenler açısından fırsatları arttıracak olumlu katkıda bulunmaktadır. Göç ağları yurtdışındaki istihdama girişte geniş erişim sağlayan bir sosyal sermaye biçimidir. Ayrıca söz konusu ağların insanların hareketlerinin maliyetlerini ve risklerini azaltarak ve beklenen net göç getirilerini artırmaktadır (Massey, vd., 1993:448). Sosyal ağlar sınırı geçme tehlikesini azaltmada önemli bir rol oynadığı için düzensiz göçmenler açısından kritik öneme sahiptir. Daha önce göç tecrübesi olan arkadaş ve akrabaların sınır ötesine geçmek isteyen yeni göçmenlere eşlik etmekte olduğunu ve tercih edilen göç yollarını gösterdiği bilinmektedir (Massey ve Aysa-Lastra, 2011:2).

Günümüzde giderek yoğunlaşan ve farklılaşan göç hareketlerinin tek bir kuram çerçevesinde açıklanamayacağı daha önce ifade edilmiştir. Bu kapsamda, göç olgusunun nedenleri ve sonuçları itibarıyla barındırdığı potansiyel çeşitliliğe karşın göç kuramları farklı perspektiflerden göç meselesini açıklamaktadır. Ancak bu çalışma açısından Göç Ağları Teorisi daha işlevseldir. Bu bağlamda belirtilmesi gerekir ki kentsel yerleşim alanındaki göçmenlere yönelik yerel düzeydeki uygulamalara odaklanan bu çalışma, kentsel alanın çekiciliğinin ekonomik ve sosyal nedenlerden kaynaklandığı (İçduygu, 2012:81) yaklaşımı etrafında şekillenmiştir. Göç ve Kent başlığı altındabu husus daha net biçimde ele alınacaktır. Diğer taraftan, çalışmanın II. Bölümünde de görüleceği üzere belediyelerden toplanan veriler göçmenlerin aile, akraba veya diğer tanıdıklar aracılığıyla belirli mahallelerde yoğunlaştığını göstermekte ve bu durum Göç Ağları Teorisi üzerinden göç meselesini açıklamayı olanaklı kılmaktadır.

1.4. Göç ve Kent

Modern kapitalizm ağlarının mekânsal boyutunu oluşturan kentler küresel ekonominin beşiğidir (Pustu, 2006:146). Nüfus, modern teknolojinin sağladığı olanaklar sebebiyle kentlerde yoğunlaşmakta ve kentler yaşamak için daha iyi bir yer olarak görülmektedir (Karpat, 2020:188). Tekeli (1975) nüfusu mekânda yeniden dağıtan ve işgücünün üretimini daha etkin kılan bir yapı aracılığıyla göçün, kentsel alanda etkinlik sağlayabileceğini vurgulamaktadır. Gottdiener ise (2019:251) Castells'in, işgücünün yeniden üretilmesinde kentin mekânsal birim olmasını vurguladığını ve kentsel yapının üretim ilişkilerinden bağımsız açıklanamayacağını belirtmektedir. Pınarcıoğlu ve Kanbak (2020:7) ise 20. yüzyılda kentleşme modellerinin, yaratacağı olumsuz sonuçların göz ardı edilerek uygulandığını; çevresel faktörlerin, insan hareketliliğinin, güvenlik ve toplumsal ilişkilerin dikkate alınmaksızın kentleşme modellerinin gerçekleştirdiğini ifade etmektedir.

Bu çalışma açısından göç ve kent ilişkisinin tartışılmasını gerekli kılan husus ise göçmenlerin gittiği ülkelerde yoğunlukla kentlere yerleşmesi, kentlerde kalmaya eğilimli olması ve göçler yoluyla kentlerde artan nüfusun kentleşmeyi de hızlandırmasıdır (IOM, 2018:227). Erdoğan ve Kaya (2015:5) da kentsel alanda yaşayan insanların neredeyse tamamının göçmen kökenli olduğunu ifade etmektedir. Bu kapsamda İçduygu ve Biehl (2012:57), kentlerde yoğunlaşan uluslararası göçün yerel boyutuna dikkat çekerek, yoğun şekilde göç alan kentlere ilişkin bilgilerin analiz edilmesinin ulusal göç politikalarının oluşturulmasına katkı sunacağını belirtmektedir. Tümtaş (2020:239) göçmenlerin kentlerde yoğunlaşmasını kentsel alanın çekiciliği ve istihdam olanaklarıyla açıklamaktadır. İçduygu (2012:82) Türkiye'deki göçmenlere, özellikle düzensiz göçmenlere, yönelik kurumsallaşmamış sosyal yardım mekanizmalarının göçmenlerin kentlerde kalma eğiliminde olmalarına sebep olduğunu; göçmenlerin kentteki sosyal ağlar vasıtasıyla sosyal yardımlardan haberdar olduklarını ve sosyal ağların kentte

kalmayı teşvik ettiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, uluslararası göçün artışını ekonomik gerekçelerle açıklayan yaklaşım da (Bakırtaş, 2012:242) göz önüne alındığında, göçün kentsel alanda yoğunlaşmasına ilişkin ekonomik nedenlerin istihdam ve sosyal ağlar üzerinden açıklandığı görülmektedir (Bloch, 2011:534). Karpas (2020:287) ise göçlerin kentlerde yoğunlaşmasının sebebi olarak kentteki iş sirkülasyonuna, istihdama ve yüksek gelire dikkat çekmektedir. Yıldız (2020:31) göç ve kent arasındaki karşılıklı ilişkiyi açıklarken göçün kenti harekete geçirdiğini belirtmekte ve kentlerdeki istihdam olanaklarının göçü teşvik ettiğini vurgulamaktadır.

Yıldız (2020:21) kentlerdeki göç anlatılarında sıklıkla getto metaforuna atıf yapıldığını ifade etmektedir. Göçmenler kentlerdeki gettolarda¹⁸ (Abadan-Unat, 2006:369), kentlerin terk edilmiş, görece dökülen semtlerinde uygun fiyatlı kiralık konutlarda yaşamaktadır (Global, 2016). Tümtaş'a (2020:241) göre "göçmenleri kent merkezinden kent çeperlerine iten farklı bir piyasa" vardır. Ayrıca Tümtaş (2020), söz konusu piyasa sisteminin kapitalist üretim ilişkilerine bağlı olarak ortaya çıktığını ve günümüz kentsel yaşamında göçe bağlı sosyal dışlanmanın görüldüğünü belirtmektedir. Kentin çeperlerine doğru gerçekleşen göçler, göçe hazırlıksız yakalanan kentlerde barınma, sağlık, eğitim, ulaşım, işsizlik ve kente uyum gibi sorunların ortaya çıkmasına ve altyapı yetersizliği gibi var olan sorunların büyümesine sebep olurken, göçmenlerin halihazırda düşük olan yaşam kalitesinin daha da düşmesine neden olmaktadır (Biçim, 2020:17). Diğer taraftan Briggs (2004), kent çeperlerine yönelen göçmenlerin kentin bu bölgesinde farklı fırsatlarla karşılaşmasının mümkün olduğunu belirtmektedir. Deshingkar (2006:1) ise bu yaklaşımı destekleyerek göçün kentlerdeki tarım, imalat, inşaat, kıyı ekonomileri ve hizmetler dahil birçok sektörde büyümenin önemli bir itici gücü olduğu ifade etmektedir.

¹⁸ Getto, sosyal ve mekânsal olarak ayrılmış bölgeleri tanımlayan bir kavramdır (Köksal, 2012). Göçmenler açısından önemi ise kaynak ülkesi aynı olan göçmenlerin aynı bölgede yaşaması göçmen gettoları oluşturması ve bu gettoların göç edilen ülkede toplumdaki genel bir uzaklaşma dışlanmışlık yaşanmasına sebep olmasıdır (Erder, 2006).

Diğer taraftan, kentsel alanı istihdam olanakları sebebiyle tercih eden göçmenler ucuz emeğin kaynağı olarak görüldükleri için yerel toplum açısından endişe yaratabilmektedir (Erdoğan ve Çorabatır, 2019:37). Daha iyi yaşam koşulları için yer değiştiren göçmenlerin kronik düzeydeki ekonomik ve sosyal güvencesizlikle karşı karşıya kaldığı görülmektedir (Standing, 2014:159). Son olarak, her kent kendi özgünlüğüyle göçü deneyimlemesine (Gültekin, 2020:65) karşın göçmenlik kentsel yaşamın kurucu bir unsuru olarak değerlendirilmektedir (Yıldız, 2020:39).

Yukarıda ifade edilenler ışığında, göç ve kent ilişkisinin farklı düzeylerde birbirini etkilediği görülmektedir. Göçmenlerin yerleşmek için kenti tercih etme nedeni temelde ekonomik ve sosyal gerekçelere dayanmakla birlikte kentin göçü absorbe etme kapasitesi yerleşim alanına göre farklılık göstermektedir. Ayrıca göçmenlerin kentin belirli bölgelerinde yoğunlaştığı görülmekte olup, kentsel hizmetlerin sunumunda bölgesel farklılıklar olması beklenmektedir. Diğer taraftan göç ve kent ilişkisinin karşılıklı şekilde açıklanmasının politika süreçlerinin gelişimi açısından katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.5. Göçün Yönetimi ve Yönetişimi Tartışmaları

Göç sosyal, ekonomik ve politik alanlardaki boyutlarıyla incelenmesi gereken küresel bir olgudur. Bu kapsamda, dünyadaki bölgesel farklılıklar ve karmaşıklıklar göçün yönetimine ilişkin süreçleri tartışmaya açmaktadır. IOM'e göre göç yönetimi, yabancıların ülke sınırlarına girişini, mevcut durumlarını ve korunmaya yönelik ihtiyaçlarını yönetmek üzere ulusal bir devlet içindeki çeşitli kamu kurumlarından oluşan yönetim yapısını ifade etmektedir. (Perruchoud ve Redpath, 2013:36). Diğer taraftan IOM, göçe ilişkin politika belgelerinin oluşturulmasını kapsayan tüm yasal ve idari süreçlerin göç yönetimi çerçevesinde değerlendirilebileceğini belirtmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013:36).

Göç yönetimi, göç alanına ilişkin politika ve stratejilerin uygulaması, yabancıların ülkeye girişi, ülkede kalışları ve ülkeden çıkışları ile korunma ihtiyacı olan farklı hukuki statüdeki yabancılara ilişkin iş ve işlemlerinin yürütülmesi süreçlerini ifade etmektedir.¹⁹ Ekonomik, politik, sosyal ve insani boyutları olan göç yönetimi, Öner'e (2018:596) göre devletlerin uluslararası göç süreçlerindeki denetimi sağlamaya yönelik uygulamalarını ifade etmektedir.

Geleneksel olarak göç yönetimi, kaynak ülkelerden ziyade varış ülkelerinin önceliklerine odaklanılarak tasarlandığı ve geliştirildiği için politikalar ve programlar her zaman etkin bir şekilde hedef ülke veya orada yaşayan göçmenler açısından potansiyel kalkınma etkilerini artırmaya yönelik olmayabilir (IOM, 2017:12). Diğer taraftan Athanasopoulos (2020:155), göç yönetimi alanındaki politikaların milliyetçi tutumu olumsuz yönde tetikleyebileceğini ifade ederek, bütüncül göç yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Günümüzde göç yönetimi alanında etkinliği arttıracak kamu politikalarının üretilmesi için yasal düzenlemeler kadar uluslararası alanda faaliyet gösteren kurumsal bir yapı da gereklidir (Örselli ve Babahanoğlu, 2016: 2063). 2020 Dünya Göç Raporunda (IOM, 2020:332-333) göç yönetimi kapasitesinin ulusal hükümet, yerel yönetim, belediye, STK ve akademisyenlerin bir arada olduğu bir modelle oluşturulmasının önemli olduğu belirtilmektedir.

Göç yönetişimi kavramı ise yukarıda söz edilen farklı aktörleri de sürece dahil ederek tartışılmaya başlanmış olup, küreselleşen dünyada göçe devlet merkezli bakış açısının yeterli olmadığı anlayışından ileri gelmektedir (Öner, 2018:596). Göçün yönetişimi yerel, ulusal ve uluslararası sorunların çözümüne ilişkin rol oynayan önemli bir kavramdır (Kahraman ve Tanıyıcı, 2018:240). Çok aktörlü yapısıyla ön plana çıkan göç yönetişimi, göç politikalarının ve pratiklerinin yalnızca bir ülke tarafından tasarlanmadığı; farklı devletlerin, uluslararası kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin

¹⁹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/genel-gerekce18> (01.03.2021)

(vakıflar, diaspora toplulukları, sendikalar, akademi ve özel sektör) mutabakatlarıyla ortaya çıkan bir yapıyı ifade etmektedir (Toksöz, 2014:31). Devletlerin egemen yetki alanı içerisinde yer alan göç yönetişimi, istihdam ve işsizlikten nüfus artışına, yoksulluktan sanayileşme ve kentleşmeye kadar birçok sosyal ve ekonomik alanı etkileyerek sosyal politikanın konusunu oluşturmaktadır (Hatipler, 2018:425). Diğer taraftan, uluslararası göçlerin denetiminin sağlanması ve önlenmesinde küresel boyutta iş birliğı ve dayanışma ihtiyacının olduğı süreç, *küresel göç yönetişimi* olarak adlandırılmaktadır (Kara ve Dönmez-Kara, 2015:2).

Özçürümez ve İçduygu (2020: ix), Türkiye'nin başka hiçbir ülkede görülmemiş biçimde zorunlu göç almasının Türkiye'deki göç yönetişimi sürecini eşsiz kıldığını belirtmektedir. Türkiye'de göçe ilişkin kurumsal yapılanmada İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü başat rol oynamasına karşın, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türk Kızılayı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın (TOKİ) da göç yönetişimini desteklediğı görölmektedir (Kara ve Dönmez-Kara, 2015:11). Diğer taraftan, mevcut yapı içerisinde belediyeler de sürecinin önemli aktörleri arasındadır (Erdoğan ve Ünver, 2015:26). 2017 yılında imzalanan AB Türkiye Mutabakatı, Türkiye'deki göçmenlerin insani yardım, eğitim, sağlık, sosyal ve ekonomik açıdan iyileştirilmesi amacıyla çeşitli projelerin hayata geçmesini teşvik edecek, yerel yönetimlerin alt yapısının iyileştirilmesine odaklanmaktadır (Bozkaya ve Kıncal, 2018:114).

Pınarcıoğlu ve Kanbak (2020:7) kentlerle ilgili terminolojide yönetim tartışmalarının yerine dikkat çekerek, çağın özelliklerine göre şekillenen kentlerin ve ortaya çıkan farklı kent modellerinin refahı ve sosyal uyumu destekleyecek şekilde tasarlanabileceğini ifade etmektedir. Türkiye'nin de kabul ettiğı göçe ilişkin uluslararası iş birliğinin çerçevesini çizen *Güvenli, Sistemli ve Düzenli Göç için Küresel Mutabakatı* isimli belge ise göçmenlere yönelik sosyal risklere duyarlı kamu hizmetlerin

tasarlanmasını, yaygın hale gelmesini, hizmetlerin erişilebilir olmasını hedeflemektedir.²⁰ Bu mutabakat, etkin yönetim yaklaşımıyla dezavantajlı konumdaki göçmenlerin kırılganlıklarının azalacağını, göçmenlerin ekonomik ve sosyal kapasitelerinin ön plana çıkacağını ve toplumların gelişerek sürdürülebilir kalkınmanın mümkün olacağını vurgulamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Yeni Kentsel Gündem ve Göçmenler ile New York Mülteciler Deklarasyonunun ilgili maddelerinden hareketle oluşturulan Mechelen Şehirler ve Göç Deklarasyonu (UCLG- MEWA, 2017), göçmenlere ev sahipliği yapan ilk kurum olması dolayısıyla yerel yönetimleri ön plana çıkarmaktadır. Bu deklarasyonda, göçmen haklarına ve yükümlülüklerine ilişkin bilgilerin yönetim sürecindeki aktörler tarafından tüm saydamlığıyla paylaşılması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca söz konusu deklarasyon göçmen ve mülteci politikaları alanında nitelikli politikaların tasarlanmasına, mali finansmanın sağlanmasına, sürecin koordinasyonla yürütülmesine ve ilgili taraflarla gerekli bilgilerin şeffaf bir şekilde paylaşılmasına yönelik çağrı yapmaktadır. IOM yerel, ulusal ve bölgesel çabalarla uyumlaştırılmış koordineli bir yaklaşımı benimseyen *Türkiye Göç Krizi Operasyonel Çerçeve* (IOM, 2018a) belgesinde bazı belediyelerin kendi yerel göç yönetim çerçevelerini güçlendirmeye çalıştığını, göçmen gruplar ve topluluklar arasındaki uyumu desteklemek için STK'larla çocuklara ve yetişkinlere yönelik dil kurslarının dahil olduğu programlar doğrultusunda sosyal uyuma yönelik faaliyet yürüttükleri belirtilmektedir.

Kentsel alanların yönetişiminin göçmenleri de kapsamı gerektiği belirtilmektedir.²¹ Işıkçı (2017:38) Türkiye'deki kamu yönetimi yapısında, yerelin merkez karşısında güçlendirilmesiyle yönetişimci anlayış açısından ciddi bir mesafe kat

²⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Küresel Göç Mutabakatı, <https://www.goc.gov.tr/kuresel-goc-mutabakati-hakkinda-basin-aciklamasi> (03.03.2021)

²¹ <http://www.futureofcities.ox.ac.uk/projects/global-migration-and-the-right-to-the-cities-of-the-future/> (25.02.2021)

edildiğini belirtirken önümüzdeki dönemde yerel yönetim organlarının özellikle de belediyelerin göçün yönetim sürecinde daha etkin olacağını değerlendirmektedir. Diğer taraftan hassas durumda olan göçmenlerin ihtiyaçlarına cevap vermek için kurumlar arası iş birliğinin gerekli olduğunu vurgulanırken (Daoudov, 2013), Türkiye’de belediyelerin, çeşitli BM kuruluşları tarafından iş birliği örgütü olarak görüldüğü ifade edilmektedir (Daoudov, 2015:3). Bu kapsamda, politika yapıcılar tarafından göçün karmaşık yapısı ihmal edilmeden ve eşitsizliğe sebep olan yaklaşımlar ortadan kaldırılacak şekilde göçmenler için kent ve belediye düzeyinde girişimlerde bulunulmalıdır (Toksöz, 2014:35).

1.5.1. Göçün Yönetiminde İyi Uygulama Örnekleri

Türkiye’de göçün yönetimi çerçevesinde değerlendirilebilecek ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği kapsamında iyi uygulama örneği olduğu düşünülen projeler bu bölümde paylaşılabacaktır. Bu projelerden ilki İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgesel Birliği kuruluşu olan SKL International²² ile Türkiye Belediyeler Birliği, Marmara Belediyeler Birliği ve Çukurova Belediyeler Birliği ortaklığında yürütülen “Yerel Yönetimde Rezilyans Projesidir (RESLOG).” Suriye göçünden yoğun etkilenen Türkiye ve Lübnan’daki yerel yönetimlerin dayanıklılığını artırma hedefiyle 2018 yılında başlayan RESLOG, ulusal göç politikalarının yerel nitelikli ihtiyaçları gözetenek şekillenmesini, belediyeler arasındaki bilgi paylaşımının yaygınlaşmasını ve yönetim süreçlerinin iyileştirilmesini amaçlamaktadır.²³ Göçün devam eden ve devam edebilecek etkilerine ilişkin yönetim sürecinin iyileştirilmesini hedefleyen bu proje kitlesel göçe ilişkin yerel

²² SKL International, yerel ve bölgesel yönetimlerin geliştirilmesine odaklanan ve yerel iyi yönetişimin teşviki için çalışan, İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği’ne bağlı bir kuruluştur. <https://sklinternational.se> (14.02.2021)

²³ Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi, RESLOG Nedir?, <http://www.reslogproject.org/anasayfa/> (16.02.2021)

yanıtları ve kapsayıcı sosyal hizmet uygulamalarının ulusal düzeyde diğer belediyelerle, uluslararası düzeyde ise Lübnan ve İsveç'teki belediyeler arasında paylaşımını sağlayarak iyi uygulamaların yaygınlık kazanmasını amaçlamaktadır. Proje kapsamında yerel düzeyde farkındalığın artırılmasına yönelik çalıştay, forum ve yuvarlak masa buluşmaları düzenlenmektedir. Bölgesel düzeyde ise belediye çalışanları ve üst düzey yöneticileri kapsayan uyum stratejisi çalışmaları yapılmakta, belediyelerin uluslararası ağlara dahil olmasını desteklemeye yönelik teşvikler görüşülmekte ve İsveç belediyeleriyle ortak faaliyetler düzenlenmektedir. Ulusal düzeydeki en önemli faaliyet ise Belediye Başkanları Göç Çalışma Grubunun oluşturulmasıdır.²⁴ Uluslararası düzeydeki temel faaliyetler ise Türkiye, İsveç ve Lübnan yerel yönetim aktörleri arasında iş birliği ve bilgi alışverişinin desteklenmesine yönelik çalışmaları içermektedir.²⁵

RESLOG kapsamında, göç literatürüne katkı sunan videoların hazırlandığı ve çeşitli kitapların basıldığı görülmektedir.²⁶ Söz konusu kitaplar incelediğinde içeriğin oluşturulma sürecinde yerel yönetimlerin, proje teknik ekibinin ve akademisyenlerin iş birliğiyle yayıma hazırlandığı görülmektedir. Videoların ise yerel yönetim, göç ve yönetim unsurlarına odaklanarak akademik ders niteliği taşıdığı görülmektedir. Bu kapsamda belirtilmesi gerekir ki RESLOG aracılığıyla göç ve kent ilişkisi derinlemesine ele alınmış olup, göçe ilişkin politika geliştirme süreçlerinde aydınlatıcı bir nitelik taşımaktadır.

Uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilebilecek başka bir uygulama da İstanbul'da bulunan Zeytinburnu Belediyesi ve AB Sürdürülebilir

²⁴ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Basın ve Yayın, Haberler, Belediye Başkanları Göç Platformu II. Çalıştayı, <https://www.tbb.gov.tr/basin-ve-yayin/haberler/20200415-belediye-baskanlari-goc-platformu-ii-teknik-calistayi>, (03.03.2021)

²⁵ Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi, Proje Faaliyetleri, <http://www.reslogproject.org/proje-faaliyetleri/> (03.03.2021)

²⁶ Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi, Proje Faaliyetleri, <http://www.reslogproject.org/kitaplar/> (03.04.2021)

Kalınma Komisyonu arasında imzalanan protokoldür. Bu protokol AB ülkelerinden Türkiye'ye (AB göç ve entegrasyon standartlarının yerine getirilmesi amacıyla) Türkiye'deki belediyelerinin kapasitelerinin geliştirilmesini ve göçmenlerin entegrasyonunda belediye hizmetlerinin etkinliğin sağlanmasına yönelik deneyim ve teknik bilgi (*know-how*) aktarımını hedeflemektedir. Bu protokol, "Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmetlerde Yerel Yönetim Kapasitesinin Güçlendirilmesi" isimli projeye uygulama olanağı bulmuştur.²⁷ Bunun yanı sıra Zeytinburnu Belediyesi, Erasmus +, *Programma integra società cooperativa social* (Göçmen ve Mülteci STK'sı- İtalya), *FH Joanneum Gesellschaft M.B.H.* (Uygulamalı Üniversite- Avusturya), Aile ve Sosyal Politikalar Ankara İl Müdürlüğü, *The People for Change Foundation* (Değişim Vakfı- Malta), *INCOMA* (Uluslararası Danışmanlık ve Hareketlilik Kurumu- İspanya) arasında bir protokol imzalanmıştır. İlgili protokol göçmen entegrasyonu konusunda AB ülkelerindeki iyi uygulama örneklerini bir araya getirerek sınır ötesi öğrenmeyi mümkün kılmak ve göç çalışmalarını yürüten kişi ve kurumların yerel yönetimlerle iş birliği yapmasını sağlamayı amaçlamaktadır.²⁸

İyi uygulama örnekleri sonuçları itibarıyla örnek alınabilecek süreçleri ortaya koyan faaliyetlerdir. Bu kapsamda, yukarıda özetlenen projelerin göç yönetişimindeki kurumsal ve yapısal kapasitesinin geliştirilmesine katkı sunarak; yerel, ulusal ve uluslararası iş birliklerini teşvik ettiği düşünülmektedir.

²⁷ Zeytinburnu Belediyesi, AB Çalışmaları, Projeler, Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmetlerde Yerel Yönetim Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi, <http://www.zeytinburnu.istanbul/Gocmenlere-Yonelik-Sosyal-Hizmetlerde-Yerel-Yonetim-Kapasitesinin-Guclendirilmesi-Projesi> (08.05.2020)

²⁸ Zeytinburnu Belediyesi, AB Çalışmaları, Projeler, LL2II - Göçmen Entegrasyonu İçin Yerel Kuruluşların Öğrenimi Projesi, <http://www.zeytinburnu.istanbul/LL2II---Gocmen-Entegrasyonu-Icin-Yerel-Kuruluslarin-Ogrenimi-Projesi> (08.05.2020)

1.6. Türkiye’ye Göçün Tarihi

Göç yollarının üzerinde bulunan Anadolu coğrafyası binlerce yıllık tarihi boyunca türlü insan hareketliliğine ev sahipliği yapmıştır. Hem coğrafi ve iklimsel hem toprak üstü zenginlikleri ve sunduğu yaşam alanlarıyla farklı kültürlerin, dinlerin, mitlerin ve anlatıların yeşerdiği bir coğrafya olmuştur. Türkiye göç tarihinde geç gelen bir aktör olmasına (Abadan-Unat, 2006:53) karşın son derece zengin ve çok yönlü göç hareketlerine ev sahipliği yapmaktadır. Kısacası “Türkiye, göçler sayesinde kurulan, değişen ve milli devlet haline gelen bir ülkedir.” (Karpat, 2015: xxxix). Bu nedenle Türkiye’ye göçün tarihi yalnızca bu çalışma veya ulusal göç çalışmaları açısından değil dünya göç tarihini daha iyi okuyabilmek için de son derece önemlidir. Çalışmanın bu bölümünde Cumhuriyet sonrası dönemden başlayarak ve günümüze değin uzanan Türkiye’nin göç tarihi ana hatlarıyla aktarılmaya çalışılacaktır.

1.6.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan 1980’lere Türkiye

Cumhuriyet dönemi farklı coğrafyalardan Türkiye’ye yapılan göçlerle doludur. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yılları “Büyük Mübadele” adıyla nitelendirilen göç hareketlerine tanıklık etmiştir (Arı, 2012). 1923 yılında Lozan Barış Konferansı sırasında imzalanan Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol ile zorunlu nüfus mübadelesi gerçekleşmiştir (Macar, 2015:176). Yunanistan’da yaşayan Müslümanların Türkiye’ye zorunlu göçüne karşılık Türkiye’deki Rum kökenli Ortodokslar da Türkiye’den ayrılmak zorunda kalmıştır. 1923-1960 yılları arasında Türkiye’ye Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya, Türkistan ve diğer ülkelerden toplam 1 milyon 204 bin 205 kişinin göç ettiği belirtilmektedir (Geray, 2019:9).

Cumhuriyet sonrası dönemde, en azından 1920'lerden sonra, Türkiye'ye göçün analizinde en belirgin unsurun soydaş göçü olması göçün nedeninin ulusal, sosyo-kültürel ve siyasi yönünü ortaya koymaktadır (İçduygu ve Sirkeci, 1999:249). Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve 1945 yılında Komünist Sisteme geçiş başlayan Bulgaristan'daki iskân politikaları, ortaklaştırma faaliyetleri ve komünist sisteme uygun yeni yapılanma o dönem Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Türkiye'ye göçünün nedenidir. Ayrıca dönemin hükümeti tarafından uygulanan çeşitli kültürel asimilasyon faaliyetleri de Türkleri göçe zorlamıştır (Çulha, 2017:54).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra da milyonlarca insan farklı bölgelere göç etmiştir (Giddens, 2010:522). Avrupa ülkeleri bu dönemde ekonomilerini yeniden düzenleme sürecine girerek işgücü açığını kapatmak için az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göçü teşvik ederken (Aksoy, 2012:294) II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de göç meselesinin, “toplum mühendisliği” perspektifiyle bir devlet politikası olarak ele alındığı görülmektedir (Abadan-Unat, 2006:1).

1960'lı yıllara gelindiğinde Türkiye'nin göç tarihi açısından en belirgin unsur yurtdışından Türkiye'ye yönelen göç değil, Türkiye'den yurtdışına göç olmuştur. 1961 Anayasası ve akabinde hazırlanan Türkiye'nin İlk Beş Yıllık Kalkınma Planı (1962-1967) çerçevesinde 1961- 1983 yılları arasında “Almanya başta olmak üzere Avusturya, Hollanda, Belçika, Fransa, İsveç, Avustralya, Danimarka ve Norveç” ile göç anlaşmaları imzalanmıştır. Anlaşmaları şekillendiren temel düşünce ekonomik nedenlerdir. Türkiye'den işçi ihracıyla işsizliğin azalacağı ve işçi döviz akışının ekonomik açıdan iyileşme yaratacağı düşünülmüştür (Abadan- Unat, 2006:87). Bu kapsamda 1960 -1970 yılları devlet desteğiyle yurtdışına işçi göçü yılları olmuştur (Aksel, 2015:123). Söz konusu dönemde Modern Türkiye tarihi açısından ilk kez Türk ve Müslüman nüfusun Türkiye'den göçüne tanıklık edilmektedir (İçduygu, Erder, Gençkaya, 2014:57).

1960'ların başında ortaya çıkan Türk işçilerinin Batı Avrupa ülkelerine göçü, 1973'teki Petrol Krizi ve onu takip eden ekonomik dar boğaza kadar devam ettiği, Federal Almanya'nın Türkiye'den işçi alımını durdurmasıyla ise işçi göçlerinin yasal zeminde yavaşladığı görülmektedir (Toksöz, 2006:27). 1973 yılındaki Petrol Krizi sonrasında Türkiye'den Ortadoğu'ya yönelen göç hareketleri de yoğunluk kazanmıştır (Abadan-Unat, 2006:100). Ortadoğu'ya yönelen göç hareketleri Avrupa'ya yönelen işçi göçüyle aynı niteliği taşımaktadır. Petrol Krizinden sonra Ortadoğu'da başlayan imar ve kalkınma hamleleriyle Ortadoğu'daki işgücü yetersizliği Türkiye'den yoğun işçi göçünü teşvik etmiştir.²⁹

1.6.2. 1980'li yıllardan 2000'lere Türkiye

Türkiye, 1980'lerde ve 1990'larda çevresindeki Doğu Bloku ülkelerden geçici veya kalıcı nitelikte önemli ölçüde göç almıştır (Toksöz, 2006:214). Diğer deyişle Türkiye,1980'den sonra yoğun biçimde “Türk soyundan ve kültüründen olmayan” “yabancıların göçü” ile karşılaştığı görülmektedir (İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014:24). Türkiye'ye yönelik göçün tetikleyici unsurları ise 1979 yılında gerçekleşen İran İslam Devrimi, Sovyetler Birliği'nin dağılması, 1988 yılında sona eren Irak- İran Savaşı ve 1991 yılı Körfez Krizi olarak ifade edilebilecek uluslararası siyasi çatışmalardır. Bu kapsamda, söz konusu dönemden itibaren Türkiye'ye büyük bölümü Ortadoğu, uzak Asya ve Afrika ülkelerinden olan ve iltica talep eden binlerce göçmen gelmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999:265).

1980'li yıllardan itibaren Türkiye hem hedef hem de transit göç ülkesi niteliği kazanmıştır (İçduygu, 2015b; Kirişçi ve Karaca, 2015:297; Lordoğlu, 2015:29). 1988 ve

²⁹ Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Sekizinci Kalkınma Planı, Yurtdışında Yaşayan Türkler Alt Komisyonu Raporu, https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_isGucuPiyasasi_YurtDisindaYasayanTurkler.pdf (15.01.2021)

1991 yılları arasında Türkiye, Irak'tan gelen göçmenlerin bazıları için kalış ülkesi olurken birçoğu için transit ülke konumunda yer alarak göçmenlere Avrupa'ya geçiş sürecinde kısa süreli ev sahipliği yapmıştır (İçduygu ve Aksel, 2012:12). Özetle, uzun yıllar boyunca göç veren ülke Türkiye, son yıllarda göç alan ülke olarak nitelendirilmektedir (Toksöz, 2020:331; Ünlütürk-Ulutaş, 2020:336).

1990'ların başında 3 milyondan fazla Türk vatandaşının yurt dışında yaşamaktadır ve bu sayı ait olduğu dönem Türkiye nüfusunun %5'i anlamına gelmektedir (Abadan-Unat, 2006:98). Bu kapsamda 1990'lı yıllarda Türkiye'nin göçe ev sahipliği yapan ülke olmasının yanı sıra göçün kaynak ülkesi niteliğini koruduğu da görülmektedir.

1.6.3. 21. Yüzyıl ve Sonrası Türkiye

1980 sonrası uygulanan iktisat politikaları Türkiye'ye yönelik düzensiz göçün artmasına sebep olmuş ve farklı göçmen grupları belirgin hale gelmiştir (Akpınar, 2010:4). 1990'ların ortalarına kadar Türkiye'ye yönelen göç hareketlerini düzenlemeye ilişkin aktif politikalar yürütülmemiştir (Üstübcı, 2017:112). 1990'lı yılların sonunda Avrupa ile uluslararası ilişkilerin gelişmesi Türkiye'nin göç sistemlerindeki yerini değiştirmiş ve uluslararası göç, Türkiye'de politika olarak sorunlaştırılmaya başlanmıştır (İçduygu ve Aksel, 2012:63).

Çalışmanın göçe ilişkin kavramların yer aldığı kısmında belirtildiği gibi düzensiz göçmenler transit göç veya mekik göçüyle Türkiye'ye gelirken düzenli göç hareketleri sığınma başvuruları yoluyla devam etmektedir. Ortadoğu'daki siyasi gerilimleri takiben imzalanan Soğuk Savaş yıllarında coğrafi sınırlama şartıyla kabul edilen Cenevre Sözleşmesi Türkiye'ye gelen göçmenlerin hukuki statülerinde belirleyici olmaktadır.

2000-2008 yıllarını kapsayan süreçte Türkiye’ye farklı nedenlerle giriş yapan ve Türkiye’de kalan yabancı sayısının arttığı³⁰ ve 2008 yılında Türkiye’deki düzensiz göçmen sayısının 65 bin 737 kişi olduğu görülmektedir.³¹ Köşer-Akçapar (2018:568) ise 2005-2010 yılları arasında Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçmek isteyen 800 bine yakın düzensiz göçmenin olduğunu belirtilmektedir. 2000’li yıllarda Irak ve İran’dan gelen büyük sayıda sığınmacı talebiyle birlikte Fas, Cezayir, Tunus, Libya ve diğer Afrika ülkelerinden de Türkiye’ye girişlerin olduğu bilinmektedir (Brewer ve Yüksek, 2006:18) 2010 yılına gelindiğinde Türkiye’deki toplam göçmen sayısı 1 milyon 400 bine ulaştığı görülmektedir (IOM, 2010).

2011 yılı itibarıyla ise Türkiye bugüne değin karşılaşmadığı kadar büyük bir yabancı akımıyla karşılaşmıştır. Çünkü 2011 yılı Mart ayı ortalarında Suriye’deki rejim karşıtı hareketler ülke geneline yayılmış ve bunun sonucunda 7 milyon 600 bin Suriyeli göç etmek zorunda kalmıştır (Boyras, 2015:45). Suriye’deki iç savaş sonucunda ortaya çıkan göç dalgası en fazla Türkiye’yi etkilemiş ve Türkiye tarihinin en kapsamlı göç hareketiyle karşılaşmıştır (İçduygu, 2017:28).

2015 yılında Türkiye’deki toplam göçmen sayısı 4 milyon 300 bin olurken, 2019 yılını sonunda bu sayı 5 milyon 900 bine ulaşmıştır (DESA UN., 2019). Geçtiğimiz 10 yıllık dönemde yaşanan göç dalgaları Türkiye’nin ekonomik ve sosyal yapısını ciddi boyutta etkilemiştir. Kuşkusuz Türkiye’deki uluslararası göçmenler arasında en büyük pay Suriyelilerindir. Bu süreçte Suriyeli sığınmacılar için gündeme gelen “misafir” söylemi öncelikle 2014 yılında çıkan “Geçici Koruma Yönetmeliği” ile değişmeye başlamıştır (Erdoğan, 2015:237). Misafir olarak kısıtlı hakları bulunan Suriyeliler “geçici koruma statüsü” kazandıktan sonra sosyal ve ekonomik hayata ilişkin daha fazla hak kazanmıştır. Sonuç olarak 21. yüzyılın göç tarihi Türkiye’nin gelecekteki sosyal ve

³⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistik, Giriş-Çıkış, <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (11.02.2021)

³¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistik, Düzensiz Göç, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistik, Giriş-Çıkış (11.02.2021)

ekonomik politikalarını derinden etkileyecek kritik bir dönüm noktasını barındırmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye’ye yönelen göçle değişen demografik yapının kamu politikalarının ve hizmetlerinin içeriğinde ve kapsamında değişikliklere neden olduğu görülmektedir.

Bu kısma kadar çalışma açısından önemli olduğu düşünülen göç literatürüne ilişkin kavramlara ve kuramlara yer verilmiş ve Türkiye’nin göç tarihine ilişkin bir özet sunulmuştur. Çalışmanın ilerleyen bölümünde ise sosyal politika kavramı ve göçmenlere yönelik sosyal politikalar değerlendirilecektir.

1.7. Sosyal Politika Kavramı

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan Sanayi Devrimi ile Avrupa’da yaşanan sosyal ve ekonomik dönüşüm sosyal politikanın ortaya çıkışındaki temel faktördür. İnsanlık tarihinin her döneminde bireylerin ve toplumların karşılaştığı sosyal risklere ve özellikle yoksulluğu önlemeye yönelik politikalar ile çalışma yaşamında güvenceli bir sistem oluşturmaya ilişkin uygulamaların bütünü sosyal politikaya karşılık gelmektedir. Bununla birlikte sosyal politika diğer sosyal bilim yöntemlerinden ve çeşitli anlayışlardan faydalanarak gelişmesine karşın odağında toplumsal refah olduğu için diğer alanlardan ayrılmaktadır (Alcock, 2014:1; Bochel, H., Bochel, C., Page ve Sykes, 2009:23).

Sosyal politikayı, sosyal hizmetler ve toplumsal refah çalışmalarının bütünü olarak değerlendiren çalışmalar mevcuttur (Becker, Bryman ve Ferguson, 2012; Vargas-Hernandez, Noruzi ve Irani, 2011:287). Altan’a (2004:14) göre sosyal politika sosyal nitelikli politikaların tamamını kapsayan bir alandır. Kapsam ve nitelik açısından devletlerin tutumu, toplumların gelişme düzeyi, dönem ve yöntem açısından farklılıklar gösteren sosyal politika temelde insan hakları ve demokrasiyle doğrudan ilişkilidir. Sosyal politikayı ne ahlaki kaygılar üzerinden ne de teknik yöntemler doğrultusunda

okumak doğrudur. İnsana ve topluma ait sorunları dert edinen sosyal politika toplumsal ve küresel düzeyde bir arada yaşamının anahtarıdır (Koray, 2020:32).

Sosyal politika tarih, siyaset, iktisat ve sosyolojiden beslenerek derinlik kazanmış, günümüzde yoksulluk, eğitim, sağlık, işsizlik başta olmak üzere sosyal yaşamın bütününe hitap ederek dünyayı anlama ve analiz etmede kendine özgü farklı bir yaklaşım sergilemektedir (Buğra ve Keyder, 2006; Bochel, vd, 2009). Sosyal politika geleneksel olarak ücretli istihdamı odağına alsa da (Özuğurlu, 2003:62) teknolojik gelişmeler, küreselleşme, ulus devlet anlayışında yaşanan dönüşüm, bireysel toplum anlayışının yaygınlaşması ve toplumsal ihtiyaçların değişen boyutu ise sosyal politikanın gelişimini ve sosyal politika uygulamalarını etkilemiştir (Koray, 2020:29).

Sosyal politika, devletlerin ideolojisine ve toplumların gelişmişlik düzeyine göre kapsam ve içerik açısından farklılık gösterse de (De Haan, 2007:2) tarihsel gelişimini açıklamada kullanılan iki temel kavram söz konusudur: dar anlamda sosyal politika ve geniş anlamda sosyal politika. Yalnız devletin faaliyetlerini ve sınırlı kitlelere yönelik eylemleri kapsayan uygulamalar sosyal politikanın dar anlamını oluşturmaktadır (Talas, 1997:52). Emek ve sermaye tarafları arasındaki çatışmaları hafifletmeye ve işçilerin çalışma yaşamında maruz kaldıkları iş kazası, hastalık ve ölüm gibi riskleri sigorta uygulamalarıyla önlemeye karşı ortaya konulan politikalar dar anlamda sosyal politikadır (Koray, 2020:35).

Ekonomik açıdan bağımlı ve aynı zamanda güçsüz konumda olan işçi sınıfına yönelik sömürüyü önlemek ve devlet eliyle sınıflar arası ilişkilere müdahale etmek amacıyla ortaya konulan politikalar sosyal politika alanındaki ilk uygulamalardır (Talas, 1997:52). Asgari düzeyde yaşam standartlarının oluşturulmasına ilişkin barınma, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarındaki iyileştirmelerin tamamını kapsamına alan sosyal politika geniş anlamını kazanmıştır (Koray, 2020:36). Geniş anlamda sosyal politika, toplumun refahı ve sosyal barışın tesis edilmesi için topluma bir bütün olarak bakan,

çıkarları çatışan sınıflar arasında ortaya çıkabilecek dengesiz dağılımı gidermeye yönelik farklı konuları sınıf ayrımı yapaksızın inceleyen bir disiplindir. (Talas, 1997:53). Üçüncü kuşak olarak adlandırılan sosyal politikalar ise çocuk, kadın, toplumsal cinsiyet, çevre ve tüketici hakları gibi farklı yelpazelerdeki sosyal sorunların çözümünde rol oynamaktadır (Koray, 2020:38). Küreselleşme sebebiyle ortaya çıkan gelişmeler toplumsal eşitsizlikleri arttırmakta ve bu yolla devletlerin gücünü azaltmaktadır. Oysa sosyal devletin ve sosyal politikaların değişen koşullara göre kendisini yenilemesiyle sosyal eşitlik ve toplumsal barış mümkün olabilir (Piketty, 2015:575).

Küreselleşmenin sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri büyütmesiyle dezavantajlı grupların yaşam standartlarının aşağı yönlü çekildiğini belirten Sykes (2011:557) sosyal politikanın anlayış ve uygulama yönünden kapsamlı bir değişim geçirdiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, içerisinde bulunan grubun ya da toplumun sosyal, ekonomik, kültürel veya siyasi imkanlarına sahip olmayan veya sahip olması için engelleri olan kesimler dezavantajlı gruplar içerisinde tanımlanmakta olup; kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar, LGBTİ'ler, eski hükümlüler, sığınmacılar ve göçmenler bu grup ekseninde ele alınmaktadır (Tezgel, 2013:5). Dezavantajlı grupların oluşması geleneksel, kültürel, ekonomik, toplumsal ve siyasal açıdan farklı nedenlere dayansa da dezavantajlı olma durumu dışlanma ve ayrışma süreçlerini içeren bir olgu olarak karşımıza çıkar (Ergun, Namal ve Koçancı, 2019:9).

Toplumsal yapı ve ilişkiler değiştikçe büyüyen eşitsizlikler sosyal dışlanmaya maruz kalan grupları da çeşitlendirmektedir. Üçüncü kuşak sosyal politikalar ise tam olarak bu noktada tartışılmakta ve günümüzün değişen sosyal politikası olarak ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınacak olan dezavantajlı gruplar ise göçmenlerdir. Göçmenlerle ilgili çalışmaların sosyal politikanın yeni sorunları arasında görülmesine karşın göçmenlerin sosyal uyumuna yönelik tedbirlerin geleneksel sosyal politika uygulamaları arasında yer aldığına ilişkin yaklaşımlar vardır (Baştürk,

2018:383). Bauman (1999:27-37) konut, eğitim ve sağlık gibi çeşitli sosyal politika tedbirlerinin göçmenlerin sosyal uyumuyla yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

Toksöz (2006:63) göçmenler ve kıyaslanabilir yerli gruplar arasında belirgin farklar olmadığı sürece entegrasyonun mümkün olabileceğini ifade ederek göçmenler açısından sosyal politikaların önemine dikkat çekerken Hatipler (2018:425) ekonomik, politik, sosyal, kültürel veya ailevi nedenlerden kaynaklanan göçün önemi, çerçevesi, sebepleri ve sonuçları bakımından doğrudan sosyal politikayı ilgilendirdiğini vurgulamaktadır. Türkiye’ye bakıldığında göçmenlere yönelik sosyal politikaların esasen 2011 sonrasında Türkiye’nin en büyük göçmen grubu olan Suriyeli geçici koruma statüsü altındaki grubu kabulünden sonra başladığı görülmektedir (Atasü-Topcuoğlu, 2020:87).

Göçmenlerin önemli dezavantajlarından birisi sosyal yaşamda ve kamusal hizmetlere ulaşmada son derece kritik rol oynayan dil problemidir. Çalışma yaşamına yerli halkla aynı ölçüde dahil olamıyor olmaları, düşük ücretle çalışmaları veya kayıtsız çalışıyor olmaları ise ekonomik sosyal güvenlik açısından dezavantajlı konumda yer almalarına sebep olmaktadır. Göçmenlerin düşük ücret, güvencesiz istihdam, meslek hastalığı, işsizlik, enformel sektörde istihdam ve ağır işlerde çalışmaları tabakalaşmış işgücü piyasası olarak ifade edilmektedir (Leontaridi, 1998; Ruhs ve Anderson, 2010). Belirtilen kötü koşulları göçmenleri yoksulluk tehdidine yakınlaştırmaktadır. Bu kapsamda toplumsal refahın sağlanması ve sosyal barışın zedelenmemesi açısından göçmenlere yönelik sosyal politikalar önem arz etmektedir. Diğer taraftan vurgulanması gereken bir husus da göçmenlere yönelik özel politikaların ayrımcı eğilimleri güçlendirebileceğidir (Castles ve Miller, 2008:339). Bu kapsamda sosyal politikaların sosyal dışlanmaya imkan vermeyecek şekilde tasarlanması gerekmektedir.

1.7.1. Sosyal Politikanın Araçları

Çıkış noktası sosyal devlet anlayışı, sosyo-ekonomik haklar ve sosyal vatandaşlık olan sosyal politikanın dayanakları konusunda büyük değişiklikler olmazken, sosyal politika anlayışı, içeriği ve kurumlarında sürekli değişim yaşanmıştır (Koray, 2020:17). Sosyal politikanın tarihsel süreçte sürekli değişen anlamı (Altan, 2004:3) sosyal politika uygulamalarını da çeşitlendirmiştir. Toplumsal refahı sağlamak için tasarlanan sosyal politika uygulamaları sosyal güvenlik, sosyal hizmet ve sosyal yardım başlıkları altında incelenebilir (Şener, 2010:2)

Sosyal güvenlik, herhangi bir toplumsal öznenin sosyal ve ekonomik risklerle karşı karşıya gelmesi halinde ihtiyaç duyduğu desteğin kamusal programlar aracılığıyla kurumsallaşmasıdır (Erdoğan, 2006:211). Atkinson ve Hills (1991:3) gelişmiş ülkelerde sosyal güvenlik yapısının yoksulluğu gidermek için üç tipik unsurla şekillendiğini belirtmektedir. Bu unsurları sosyal yardım, sosyal sigortalar yoluyla yaşam boyu gelir güvencesi ve belirli gruplar arasında transfer (yoksullara yönelik bireysel yardımlar bu kapsamda değerlendirilebilir) olarak sıralamaktadır. Türkiye'deki sosyal güvenlik yapısına tarihsel açıdan bakıldığında ise Osmanlı Devleti'nden Türkiye'ye aktarılan gelişmiş bir sosyal güvenlik yapısı olmadığı görülmektedir (Makal, 1999). 1960 Anayasası ile hayata geçirilen sosyal devlet ilkesi 1982 Anayasasının kuramsal temelini oluşturmaktadır. 1982 tarihli Anayasanın 60. maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkının olduğu ve devletin sosyal güvenliği tesis etmek için bütün önlemleri alacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla sosyal güvenlik, onurlu bir yaşam sürebilmek için temel insan hakkı, aynı zamanda anayasal bir haktır (Karabulut, 2016:204).

Sosyal hizmet, toplumdaki dezavantajlı grupları toplumsal yapı içerisinde iyileştirmek, sosyal sorunları en aza indirmek ve sosyal destek yoluyla bireylerin toplumsal yönlerini geliştirmek için bakım, koruma ve danışmanlık hizmetlerini sağlayan

kurumsal yapıdır (Thomas ve Pierson, 2010:491). Dilik (1980:78) sosyal hizmetin içeriğinin sosyal sigortaları da kapsayacak şekilde geniş olabileceğini ve sınırlarının belirsiz olduğunu ifade etmesine karşın 1980’lerden sonra bu anlayışın değiştiği görülmektedir. Bu kapsamda Koray (2007:51) yaşam boyu gelir güvencesi sağlayan sosyal sigortalar çerçevesinde bir değerlendirme yaparak sosyal güvenliğin sosyal hizmetlerin bütününden ayrı düşünülmesinin mümkün olmayacağını belirtmektedir. Ayhan (2012:41) ise sosyal sigortaların, sosyal hizmetin ve sosyal yardımın sosyal güvenlik çatısı altında konumlandırılabilceğini belirtmektedir. Erdoğan (2006:211-212) Türkiye’deki sosyal güvenlik sisteminin prim esasına dayanan sosyal sigortalardan, prim karşılığı olmaksızın bireylere ve ailelere yapılan sosyal yardımlardan ve yine prim ödeme şartı aranmaksızın sunulan sosyal hizmetlerden oluştuğunu ifade etmektedir.

Sosyal yardım ise küresel, ulusal ve yerel yapıların yer aldığı geniş bir alandır (Kesgin, 2014:215). Gough (2013:324), sosyal yardım teriminin evrensel bir tanımı olmadığını belirterek sosyal yardımların devletin bireylere veya hanelere doğrudan gelir desteği sağlayan veya hizmet sunan mekanizma içerisinde değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Barrientos, (2013:3) sosyal yardımın yoksullara ve kırılgan grupta olan bireylere ve hanehalkına yönelik doğrudan nakit transferi veya yoksulluktan kalıcı olarak çıkışı destekleyen çeşitli uygulamalar olduğunu belirtmektedir. Sosyal yardımlar, sosyal güvenlik sisteminin eksiklerini tamamlayan hizmetler (Kesgin, 2014:218) olarak açıklanabileceği gibi “sosyal güvenliğin en ilkel biçimi” (Tomanbay, 1999:251) şeklinde de ifade edilmektedir. Ayrıca Şener (2010:2) sosyal yardımın devletin yoksulluğa önlemek amacıyla sunduğu ve faydalanmak için karşılık istenmeyen destek mekanizmaları olduğunu ifade ederken, sosyal yardımların sosyal güvenlik kapsamında ele alınmasıyla ayrı bir başlıkta değerlendirilmesine yönelik tartışmaların devam ettiğini belirtmektedir.

“Sosyal yardımların bir kısmı, sosyal güvenlik kuruluşlarına bağlı olma veya bu kuruluşlardan gelir veya aylık bağlanmış olmasına bakılmaksızın yapılır. Başka bir ifadeyle hanede kişi başına düşen gelir, muhtaçlık sınırının altında kalıyorsa bu haneler yoksul olarak adlandırılır ve gıda (koli ya da çek), yakacak, okul gereçleri gibi yardımlar alır. Yoksul hanelerdeki kayıtlı veya kayıt dışı çalışanların varlığı yardımın verilmesi bakımından kayda alınan bir kriter değildir. İkinci grup yardımlar, işsizlik ödeneği ve sosyal sigorta yoklamasına dayalı Şartlı Eğitim ve Sağlık Yardımları, Engelli Yakını Aylığı, Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım ve Muhtaç Asker Ailelerine Yönelik Yardımlardır. Üçüncü grup sosyal yardımlar ise hanede sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi veya bu kuruluşlardan aylık veya gelir alan olsa da muhtaçlık yoklamasına dayalı 65 Yaş Aylığı ve Engelli Aylığı yardımlarıdır.” (Erdoğan ve Kutlu, 2014:100).

Bu kapsamda, sosyal yardımın odağında Şenses’in (2006) “küreselleşmenin öteki yüzü” olarak ifade ettiği yoksulluğun yer aldığı görülmektedir. Sosyal yardımların yalnızca ayni ve nakdi yardımlarla sınırlı olmadığını belirten Kutlu (2015:39) sosyal yardımların sosyal hizmet niteliği taşıyabileceğine dikkat çekmektedir. Başka bir deyişle sosyal yardım ve sosyal hizmet arasında keskin sınırlar olmadığı görülmektedir. Kesgin (2014:217) Türkiye açısından sosyal yardımların önemini arttıran birçok unsur olduğunu ancak söz konusu unsurlar içerisinde göçün özel bir yeri olduğunu belirtmektedir. Kesgin’e (2014:217) göre Türkiye’de artış gösteren iç göçler ve Türkiye’ye yönelik artarak devam eden dış göçler nüfusun kentlerde yığılmasına sebep olmakta ve göçmenler kentsel alanda yoksulluk tehdidiyle yüzleşebilmektedir. Göçle gelen kişi ve hanenin sosyal güvence boşluğunu kapatacak ilk geçim stratejisi ise sosyal yardım olmaktadır (Kutlu, 2015:395). Dolayısıyla göç ve sosyal yardımların arasındaki bu kritik ilişkinin karşılıklı olduğu görülmektedir.

Yoksulluğun önlenmesine yönelik yapılan sosyal yardımlar merkezi ve yerel yönetimler ile sivil toplum örgütleri tarafından sunulabilir. Bu kapsamda yerel yönetimler hem yerel politikaların tasarlanması sürecinde hem de kimlerin yardım alacağını belirlemede kritik rol oynamaktadır (Mingione, Oberti, Pereirinha, 2002:71). Metin (2011:195) sosyal yardımların yerel ölçekte belediyeler tarafından sunulduğuna dikkat çekmektedir. ASHB tarafından yapılan son açıklamada 2020 yılında 69,3 milyar lira sosyal yardım yapıldığını belirtilirken, söz konusu sosyal yardımların %81,7’sinin ASHB tarafından yapılırken %11,6’sının belediyeler tarafından gerçekleştirildiği ifade

edilmektedir.³² Belediyelerin sosyal politika alanında gerçekleştirdiği harcamalar içerisinde en fazla sosyal yardımlara odaklandığını ifade eden Aydın (2008:153), sosyal yardımlar dışındaki hiçbir alanda harcama oranının %70'leri bulmadığını belirtmektedir. Bu noktada vurgulanması gereken şey sosyal yardımların temel hedefi yoksullukla mücadele de olsa insani yardımla mağdurlaştırmanın söz konusu olabileceğidir (Butler ve Athanasiou, 2017:129). İçduygu (2012:109), göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik sunulan sosyal yardımların sürdürülebilir bir politika olmadığını belirterek, “hayırseverlik çerçevesinde sunulan sosyal yardımların, göçmen olma durumunun normal ve güvenli bir hayata sahip olma hakkı” niteliğine zarar verdiğini vurgulamaktadır. Son olarak Koray (2020:469), sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatma noktasında sosyal yardımların sosyal politikanın gereği olduğunu vurgularken sosyal politikanın bütünüyle sosyal yardımdan ibaret olmadığını dikkat çekmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ele alınacak olan göçmenlere yönelik sosyal politikalar yukarıda yürütülen tartışmalar bağlamında değerlendirilecektir. Ancak bu noktada belirtilmesi gereken husus, göçmenlerin yoksulluk tehlikesine karşı daha kırılgan yapıya sahip olmalarının (Tümtaş, 2019:162) yalnızca sosyal yardımlar aracılığıyla telafi edilemeyeceği ve daha kapsayıcı sosyal politika uygulamalarını gerekli olacağıdır.

1.8. Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler, sınırları belli bir coğrafi alanda yaşayan bireylere yönelik hizmet üreten, özel geliri olan, hizmet sunduğu topluluk tarafından seçilen ve merkezi yönetimle yönetsel özerklik çerçevesinde ilişki kuran kamu tüzelkişileridir (Güneş, 2000:271). Keleş (2016:23) kamu hizmetlerinin halka ulaşmasında yerel yönetimlerin etkinliğine vurgu yaparken yerel halkın siyasal katılım ve karar alma süreçlerinde de yerel

³² <https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/gecen-yil-693-milyar-lira-sosyal-yarim-yapildi-570409.html/amp> (06.04.2021)

yönetimlerin önemli bir konumu olduğunu ifade etmektedir. Sezer ve Vural (2010:209) ise yerel yönetimlerin kamu politikalarındaki etkinliğinin ve öneminin 2000’li yılların başından itibaren merkezi yönetimden yerel yönetimlere gerçekleşen yetki devriyle arttığı vurgulanmaktadır. Bu kapsamda Toprak (2014:8), yerelin güçlenmesinin toplumun güçlenmesi anlamına geldiğini ifade ederek bu gelişmenin toplumsal açıdan olumlu sonuçları olacağını değerlendirmektedir.

Türkiye’de yerel yönetim yapısı 1982 Anayasası’nın “Mahalli İdareler” başlığı altında 127. maddede açıklanmıştır. İlgili maddeye göre yerel yönetimler il, belediye ve köy halkının ortak ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulan kamu tüzelkişileridir. Türkiye’deki yerel yönetim yapısı köy, il, özel idaresi ve belediyelerden oluşmaktadır (Koçak ve Sadıç, 2020). Bu kapsamda, Türkiye’de yerel yönetim yapısına ilişkin 2014 yılında kapsamlı bir reform gerçekleşmiş ve 6360 Sayılı Kanun yürürlüğe girmiş ve Türkiye’de büyükşehir belediyesinin bulunduğu kent sayısı 30’a yükselmiştir (TBB, 2014). Çalışma kapsamında incelenen kent, Ankara’da da büyükşehir belediyesi bulunmaktadır.³³ Diğer taraftan, belirtilmesi gereken başka bir husus ise bu çalışmada çatı niteliği taşıyan yerel yönetim kavramının belediyeleri ifade edecek şekilde kullanılacak olmasıdır.

Ersöz (2010:134) “halka en yakın yönetim birimi” olarak ifade ettiği yerel yönetimleri, sahip oldukları konumdan dolayı, sosyal politikaların oluşturulmasında ve sunumunda ön plana çıkarmaktadır. Bu kapsamda belediyelerin kent planlaması, altyapı çalışmaları, ulaşım, çevre temizliği, hijyen gibi geleneksel faaliyetlerinin yanı sıra kendi sınırları içinde yaşayan “yoksul ve muhtaçları doğrudan muhatap alması” belediyelerin sosyal politika alanındaki etkinliğini göstermektedir (Tınar, 2020:45). Kentlerdeki sosyal

³³ Ankara’da, 1984 yılında Büyükşehir yönetimi uygulaması başlamıştır. Uygulamaya ilişkin esaslar 1982 Anayasasının 127. maddesinden ileri gelmektedir.

ve ekonomik yaşamın düzenlenmesinde belediyelerin rolünün artması sosyal refah uygulamalarında belediyelerin etkinliğini artırmaktadır (Kesgin, 2012:172).

2000’li yıllara kadar Türkiye’de, belediyelerin temel faaliyet alanı kentlerin altyapısını iyileştirmek iken son 20 yıldır kentsel belediyeçilik anlayışının ön plana çıktığı ve sosyal sorunlara müdahalede belediyelerin etkinliğinin arttığı g r lmektedir (Biehl, 2012:87). Diğer taraftan  akırer-Özservet (2016:48), ülkelerin karşılaştığı g   akımlarından yerel yönetimlerin çok daha fazla etkilendiğini ifade etmektedir. Türkiye’de 2011 yılından sonra kitlesel g  le başlayan nüfus artışının hizmetler üzerindeki etkisini yöneten ilk kurum olarak belediyelerin, talepteki artış sebebiyle altyapı ve hizmet sunumunda çeşitli zorluklar yaşadığı g r lmektedir (UNHCR, 2020:6). Ancak söz konusu zorluğa karşın belediyelerin, göçmenlere yönelik hizmetlerin sunulmasının ötesine geçtiği ve göçmenlerin insani ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra sosyal uyumları için de çeşitli faaliyetler yürüttüğü belirtilmektedir (Bahçeci ve Uzun, 2017:8; Daoudov, 2013:4).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununa ve 5393 sayılı Belediye Kanununa göre 50.000 ve üzeri nüfuslu belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlüdür. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanununda (2003) tanımlanan stratejik planlama “kamu idare birimlerinin orta ve uzun vadeli hedefleri, temel ilke ve siyasetlerini, amaç ve önceliklerini, başarı ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek metotları ve kaynak dağılımlarını içeren plan” olarak açıklanmaktadır (Kerman, vd., 2012:2). Kamu kuruluşlarına stratejik plan hazırlama ve b   elerini stratejik plana dayandırma zorunluluğu yükleyen 5018 sayılı kanun “mali şeffaflık, hesap verme yükümlülüğü ve performans b   eleme ilkelerine” dayanmaktadır. Faaliyet raporları, stratejik plan ve performans programını esas alarak ger ekletiren bütün faaliyetleri kapsamaktadır. Yerel yönetimlerin mali konularının ele alındığı faaliyet raporuna yönelik hükümler de 5018 sayılı Kanunda d zenleniştir. “Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları

Hakkında Yönetmelik” ise faaliyet raporlarının hazırlık ve yayımlanma aşamalarına ilişkin ayrıntıları düzenlemektedir. İlgili yönetmelikte yerel yönetimler tarafından hazırlanan faaliyet raporlarının izleyen mali yılın en geç Nisan ayı sonuna kadar kamuoyuyla paylaşılması gerektiğini belirtilmektedir.³⁴ Bu kapsamda belirtilmesi gerekir ki çalışmanın II. Bölümünde, belediyelerin stratejik planları ve faaliyet raporları göçmenlere yönelik belediye hizmetleri özelinde incelenecektir.

Yukarıda Türkiye’deki yerel yönetim yapısına ilişkin özet bilgi sunularak belediyelerin yerel yönetim içerisindeki yeri anlatılmış ve çalışma süresince yerel yönetim olarak ele alınacak birimin belediyeler olacağı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, yerel yönetimin merkezi yönetim ile ilişkisi açıklanmış ve yerel yönetimlerin kurumsal yapı içerisindeki önemi ifade edilmiştir. Son olarak belediyelerin uygulamalarını izlemeye olanak veren stratejik plan ve faaliyet raporlarının yasal çerçevesi belirtilmiştir. İlerleyen bölümde ise yerel yönetimlerin göç yönetimi ve göçmenlere yönelik hizmetlerine ilişkin yasal çerçeveye yer verilecektir.

1.8.1. Yerel Yönetimlerde Göç Yönetimi

Göç yönetimi ve göç yönetişimine ilişkin kapsamlı bir tartışma çalışmanın önceki bölümlerinde yürütülmüştü. Bu bölümde ise belediyelerin göç yönetimindeki rolü ve sahip olduğu yetki mevzuat kapsamında değerlendirilecektir. 5393 sayılı Belediyeler Kanunu belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları düzenlemektedir. Bu noktada belirtilmesi gerekir ki 5393 sayılı Belediye Kanununda göçmenlere ilişkin spesifik bir ifade yer almamakta olup, ilgili maddelerin yorumlanması yoluyla belediyelerin göçmenlere yönelik sosyal politika hizmetlerinin çerçevesi çizilmeye

³⁴ İl Özel İdarelerinin faaliyet raporları izleyen mali yılın Mart ayı sonuna kadar yayımlanmak zorunda iken belediyelerin faaliyet raporları izleyen mali yılın Mart ayı sonuna kadar yayımlanmak zorundadır. <https://www.resmigazete.gov.tr/Eskiler/2006/03/20060317-8.htm> (30.12.2020)

alışılacaktır. 5393 sayılı Kanunun 3. maddesine göre belediyenin tanımı “Belde sakinlerinin mahall  müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan kamu tüzel kişisini ifade eder.” şeklindeyir. Bu kapsamda, belediyelerin sınırları içerisinde yaşayan herkese yönelik hizmetle yükümlü oldukları anlaşılmaktadır. Diğeryaraftan ilgili Kanunun *Hemşehri Hukuku* adını taşıyan 13. madde, “Herkes ikamet ettiğiybeldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.” demektedir. Söz konusu maddeden yola çıkararak hemşehri hukuku esasına göre belediye sınırları içerisinde yaşayan göçmenlerin de belediye hizmetlerinden yararlanan kesime dahil oldukları ve belediye hizmetlerinden yararlanmak için vatandaşlık şartının aranmadığı anlaşılmaktadır. Ancak 5393 sayılı Kanunun 14. maddesinde hem “Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.” hem de “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.” ifadeleri yer almaktadır. Dolayısıyla 14. maddeye göre belediye hizmetlerinin yalnızca vatandaşlara yönelik olduğuna ilişkin bir çıkarım yapılabilmektedir. Özetle, 5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetten sorumlu olup olmadıklarına veya sorumluluk esaslarına ilişkin sınırların belirsiz olduğuyg r lmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda ge ve göçmenlere ilişkin herhangi bir ifade olmamasına karşın Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarının d zenlendiğiy7. madde şu şekildedir:

“Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağliğı üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken  niversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliğı yapmak.” (5216 sayılı Kanun, 7. Madde).

Ayrıca Büyükşehir Belediyesi Kanunun 24. maddesinde belediye giderleri arasında “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımları” sıralanmaktadır. Bu kapsamda, ilgili kanunun geniş yorumlanmasıyla belediye tarafından sunulan ve yukarıda sıralanan hizmetlerin yararlanıcısı olmak için vatandaşlık şartının aranmadığı görülmektedir ve göçmenlerin de belediye tarafından hizmet sunulan gruba dahil oldukları düşünülmektedir.

Türkiye’de uluslararası göç ve göçmenlere ilişkin hukuki süreci ve İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen kanun ise 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunudur. Söz konusu Kanunun 96. maddesi, göçmenlerin sosyal uyumu konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra yerel yönetimlerin de faaliyet planlayabileceğini belirtmektedir. Diğer taraftan Kanunun 104. maddesi, “Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir.” diyerek Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde çalışacağını belirtmektedir. Ancak 6458 sayılı Kanunda da yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetlerine veya Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile iş birliği ve koordinasyon faaliyetlerine ilişkin kapsamlı bir çerçeve çizilmemiştir. Bununla birlikte, yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetler konusunda STK’larla yapacakları iş birliğine ilişkin de ne 5393 sayılı Kanun da ne de 6458 sayılı Kanunda açıklayıcı hükümler bulunmamaktadır.

Özetle, belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetleri için açık bir yasal düzenleme mevcut değildir. Belediye Kanununa göre söz konusu hizmetler hemşehrilik hukuku ve ikamet esasına göre yürütülmektedir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre hizmet sunumunda hizmet sunumunda vatandaşlık esasının aranmadığı ve muhtaçlık kriterinin esas kabul edildiği görülmektedir. Diğer taraftan 6458 sayılı Kanun,

belediyeleri sosyal uyumdan sorumlu kurumlar arasında görmekte ve belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerini iş birliğini yoluyla teşvik etmektedir. Söz konusu belirsizlik tüm belediyelerin ulusal düzeyde belirli hizmetler sunmasının ve belediye hizmetlerinde sürdürülebilirliğin önüne geçmektedir. Bu noktada, belediyelerin göçmenlere ilişkin hizmetlerini belirleyen bir mevzuat çalışmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bu bölümde, belediyelerin göç yönetim sürecinde hangi yasal düzenlemelere göre hizmet sundukları ele alınmıştır. İlerleyen bölümde ise belediyelerin temel sorumluluk alanlarında meydana gelen gelişmeler sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde ele alınacak ve göçmenlere yönelik sosyal politikalar bu bağlamda değerlendirilecektir.

1.8.2. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

1940'lı yıllardan beri belediyelerin sosyal refah uygulamalarındaki yeri giderek artmıştır (Urhan, 2018:171-172). Yerel yönetimlerin geleneksel hizmet sunum modellerinin ötesine geçerek ve sosyal alandaki hizmetlerinin belirginleşmesiyle sosyal devlet anlayışının yeniden yorumlandığı görülmektedir. Merkezi yönetimin ülke çapında yürüttüğü sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetleri yerel ölçekte ve kapasiteleri dahilinde sunan belediyeler sosyal politikaları yerel düzeyde koordine etmektedir.

Sosyal devlet anlayışının yerele yansımaları şeklinde yorumlanan sosyal belediyecilik, yerel yönetimlere toplumsal konularda planlama ve koordinasyon işlevi vermektedir. Bu kapsamda sosyal belediyecilik, kamu harcamalarının eğitim, sağlık, konut ve sürdürülebilir çevre anlayışıyla yönetilmesini; sosyal yardıma ihtiyaç duyan yoksullar ve işsizler için dayanışmayı ve entegrasyonu hedefler. Söz konusu hedefler yerel yönetimlerin sosyalleştirme ve toplumsal kontrol fonksiyonunu yerine getirmesini mümkün kılar (Aygen, 2014:188).

Sosyal politikalar kapsamında yerel yönetimlerin önemi ihtiyaç ve taleplerin yerinden tespiti ve hızlı müdahale noktasında kendini göstermektedir (Aydın, 2008:15-16; Kocakaya, 2017:33). Merkezi ve yerel ölçekli sosyal politikalar çoğunlukla ortak bir hedef doğrultusunda hareket etse de yerel sosyal politikaları ön plana çıkaran özellik onların, yerel yönetimlerin yasal sınırları dahilindeki toplumsal koşulların farkında olarak o bölgenin sosyal ve ekonomik yapısına hitap edecek şekilde tasarlanmalarıdır. Yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki tarihsel misyonu, kırılgan gruplara yönelik sosyal politika uygulamaları ve söz konusu uygulamalardaki etkinliği yerel yönetimleri sosyal devlet ve sosyal politika alanında kilit konuma getirmektedir (Gökbayrak, 2003:189). Sosyal politikalarla kurumsal nitelik kazanan sosyal belediyecilik anlayışı, sosyal politikaların doğrudan ulaşılabilir olmasını mümkün kılarak sosyal belediyeciliğin kuramsal zemini güçlenir ve sosyal hizmet uygulamalarının etkinliği artırır (Özer, 2015:90). Diğer taraftan Ersöz (2010:148), göçler sebebiyle yaşanan nüfus artışının belediye hizmetleri üzerinde yarattığı baskıya dikkat çekerek göç sebebiyle geleneksel belediye hizmetlerine talebin arttığını ve bu doğrultuda sosyal politika uygulamalarının önceliklendirilemediğini belirtmektedir.

Aygen (2014:173), sosyal belediyeciliğin günümüzde en belirgin belediyecilik anlayışlarından birisi olduğunu belirtmektedir. Kesgin (2012:176) ise sosyal belediyeciliğin odağında dezavantajlı bireylerin ve grupların yer aldığını ifade ederek sosyal belediyecilik anlayışının sosyal adaleti güçlendirme hedefine vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda, dezavantajlı gruplara yönelik tasarlanan politikaların sosyal belediyecilik anlayışının içeriğini belirleyeceği düşünülmektedir. Toplumdaki kırılgan yapılara odaklanan sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında belediyeler hizmet sunmakla sorumlu oldukları alanda yaşayan yoksullara, kimsesizlere/evsizlere ve göçmenlere aynı veya nakdi farklı sosyal yardımlar sunar. Çocuk, genç ve yaşlılar için sosyal yaşam merkezleri oluşturur. Kültürel ve sanatsal etkinliklerin veya spor faaliyetlerinin

düzenlenmesinde görev alır. Toplumdaki dezavantajlı grupların içerilmesi yönelik faaliyetler yürütür. Meslek edindirme ve el becerisi kazandırma kurslarıyla kişilerin aktif işgücü piyasasına oryantasyonunu sağlar. Sonuç olarak, sosyal belediyecilik sosyal sorunlara müdahale noktasındaki konumuyla ve sosyal koruma yelpazesıyla sosyal politika alanındaki etkinliği arttıracaktır.

1.8.3. Dünyada Sosyal Belediyecilik ve Ülke Örnekleri

Merkezi yönetimle ortak hedefler doğrultusunda çalışan belediyeler sosyal refah alanındaki iyi uygulamaların benimsenmesi ve paylaşılması yoluyla bölgesel zorluklarla mücadele edilebileceğini ortaya koymuştur. Avrupa Belediyeler Bölgeler Konseyi tarafından hazırlanan “Yerel ve Bölgesel Yönetimler” isimli rapor, Avrupa’daki kamu yatırımlarının %70’inden fazlasının yerel/bölgesel yönetimlerce gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte söz konusu raporda, Avrupa’da alınan kararların %60’ından fazlasının belediyeler ve bölgeler düzeyinde etkisinin hissedildiği ifade edilmektedir (CEMR, 2014:1). Yukarıda yer alan oranlar Avrupa ekonomisinde ve Avrupa’nın yönetim yapısında yerel yönetimlerin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde yerel yönetimlerin göçmenlere ilişkin yönelik hizmet üretme noktasında çok çeşitli görevleri olduğu görülmektedir (Daoudov, 2013:4).

İsveç’te sosyal hizmet kapsamındaki toplum yararına programlar, bireylerin belediyeden destek ve hizmet alma hakkını yansıtan bir ulusal belge niteliğinde olan Sosyal Hizmetler Yasası (*Socialtjänstlag*) çerçevesinde şekillendirilmiştir (Gal ve Weiss-Gal, 2013:147). İsveç’te kabul edilen Sosyal Hizmet Yasasına göre belediyelerin sosyal

politika uygulamaları yasal bir zorunluluktur (Şahinoğlu, 2017:45). Ayrıca ilgili yasa, belediyeler arasında sosyal destek ve sosyal yardım paylaşımını önceliklendirmektedir.³⁵

Almanya’da ve Danimarka’da yerel yönetimlerin görevleri arasında bayındırlık hizmetlerinin yanı sıra ev içi bakım, gençlik, sosyal yardım ile göç, entegrasyon ve göçmenleri istihdama yönlendirme gibi çeşitli sosyal politika hizmetleri de yer almaktadır (Knuth ve Larsen, 2010). İspanya’da merkezi hükümet her ne kadar eğitim, sağlık, istihdam, fırsat eşitliği, toplumsal cinsiyet ve bağımlılık gibi konulardaki temel politika geliştirme süreçlerinden sorumlu olsa da bunların uygulaması yerel yönetimlere düşmektedir (Martínez-Román, 2013:121). Estonya, Hırvatistan ve Yunanistan’da da belediyelerin sosyal refah uygulamalarından sorumlu kuruluşlar arasında olduğu görülmektedir (CEMR, 2014).

Belçika’da ise belediyeler, sosyal politikaların tasarlanmasında ve uygulanmasında doğrudan sorumlu olan kurumlar arasındadır. Bu kapsamda, Belçika’da her belediyede sosyal refah merkezi bulunmaktadır.³⁶ Bu merkezler başvuru sahibi kişilere sosyal entegrasyon geliri olarak bilinen mali müdahale aracıyla istihdama geçiş süreci tamamlanana kadar çeşitli sosyal yardım sunmaktadır (Locquet, vd., 2016). Sosyal entegrasyon gelirinden, istihdam tedbirlerinden ve maddi destekten göçmenler de faydalanabilmektedir (Locquet, vd., 2016:6). Bu kapsamda, Belçika’daki belediyelerde bulunan sosyal yardım merkezlerinin her türlü bölgesel sosyal hizmetten sorumlu olduğu görülmektedir (CEMR, 2014:5).

³⁵ International Labour Organisation, Database of national labour, social security and related human rights legislation, On the division of responsibilities between municipalities in terms of support and assistance under this Act, https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=60673 (29.03.2021)

³⁶ European Social Network, Public Centre for Social Welfare (PCSW) Gent, <https://www.esn-eu.org/esn-member/public-centre-social-welfare-pcsw-gent> (16.02.2021)
Public Welfare Centre (CPAS-OCMV) of Brussels <https://www.brussels.be/public-welfare-centre-cpas-ocmw-brussels> (16.02.2021)

1.8.4. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik

Türkiye’de sosyal belediyecilik, 1973 yılında tartışılmaya başlanmış ve yeni bir yaklaşımı olarak ilk kez Marmara Bölgesi ve Ankara’daki yerel yönetimlerin çalışmalarında kendisini göstermiştir (Öz ve Yıldırım, 2009:6). Kesgin (2012:170), sosyal belediyeciliğin “ihtiyaç temelli yapısına” vurgu yaparken “önceki yıllarda makro boyutta tasarlanan sosyal politikaların günümüzde mikro boyutları” ile tartışılması gerektiğini ifade etmektedir. Biehl (2019:11) ise Türkiye’de 2010 ve sonrasında belediyelerin kentsel altyapı gibi geleneksel sorumluluklarının yanı sıra kentsel belediyecilik yaklaşımıyla ön planda olduklarını ve sosyal yardım, barınma, sağlık, eğitim, kültür ve spor alanlarında; kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler, evsizler ile anne-çocuk hizmetlerine yönelik de faaliyet gösterdiğini vurgulamıştır. Aygen’e (2014:173) göre sosyal belediyecilik, günümüzün en belirgin belediyecilik yaklaşımıdır. Bu doğrultuda günümüzde belediyeciliğin vizyonu altyapı ve ulaşım gibi geleneksel hizmetlerle birlikte halkın sosyal gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik faaliyetleri de kapsamaktadır. Sonuç olarak, 2000’li yıllardan bu yana yerel yönetimler yeni bir bakış açısı kazanmış ve yerel yönetimlerin sunduğu sosyal destek programları çeşitlenmiştir (Tınar, 2020:42).

5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinde belediyelerin görevleri “Belediye, mahalli ve müşterek nitelikte olmak şartıyla; sosyal hizmet ve sosyal yardım, konut, kültür ve sanat, meslek ve beceri kazandırma hizmetlerini yapar veya çeşitli araçlar vasıtasıyla yapılmasını sağlar. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle yürütülür. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşük ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler benimsenir” şeklinde açıklanmaktadır. Ayrıca bu maddede belediyenin görev, sorumluluklarının yasal sınırlarını ile sınırlı olduğu belirtilmektedir. Halkın görece en yakınındaki yönetim birimi olan belediyeler, toplumsal

ihtiyaçların tespit edilmesinde ve sosyal sorunların çözümlenmesinde erişilebilir olmaları açısından son derece kritik bir rol üstlenmektedir (Kesgin, 2012:175). Bu kapsamda belirtilmesi gerekir ki sosyal belediyeçilik anlayışının güçlenmesinde hizmette yerellik ilkesi önemlidir. Yerel yönetimlerin verimliliği üzerine tartışılan bu ilke (Tozlu, 2017:235), merkezi yönetim ile yerel yönetim ilişkisini ve yetki paylaşımını yerel yönetim lehine düzenlemektedir (Barlas ve Karagöz, 2007:155). Hizmette yerellik ilkesine göre kurumsal hizmetlerin yerindelik esasına göre sunulması esastır. Bu ilke hizmet sunulan bölgede yaşıyanların ihtiyaçlarının tespiti ve ihtiyaçlara yönelik çözüm konusunda yerel yönetimlerin yerini ve önemini açıklamaktadır (Tozlu, 2017:242). Tınar (2020:45) yerel yönetimlerin halka yakınlığının sosyal sorunlara daha hızlı müdahale imkânı tanıyor olmanın yanı sıra politika uygulamalarında etkinliğini arttırdığını ifade etmektedir. Bu kapsamda, sosyal belediyeçilik anlayışı yerel nitelikli sosyal politikaların oluşturulmasında ve sunumunda etkinliği arttırmaktadır. Özetle, Türkiye’de sosyal belediyeçilik, hizmette yerellik ilkesi çerçevesinde sunulan yerel nitelikli sosyal politika uygulamaları da kapsayan ve günümüzde yaygınlık kazanmış olan bir yönetim anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.9. Yerel Sosyal Politika ve Göçmenler Açısından Sosyal Belediyeçilik

Dünyadaki uygulamalar, yerel ölçekli sosyal politikaların sosyal belediyeçilik çerçevesinde ele alınabileceği göstermekte ve belediyelerin sosyal devletin yereldeki temsilcisi (Berkün, 2017:582) şeklinde yorumlanmasına imkan tanımaktadır. Geçmişte merkezi yönetimin tamamlayıcı olarak görülen belediyelerin özellikle küreselleşme süreciyle sosyal refah uygulamaları ve genel sosyal politikalar alanındaki etkinliği arttırmıştır (Kesgin, 2014:188).

Yerel yönetimler coğrafi sınırlarındaki politikalardan sorumlu olmasına karşın bu politikalar devlet denetiminden ve piyasa koşullarından bağımsız değildir. Yerel yönetimlerin yetki alanına ilişkin hukuki bir çerçeve vardır ve belediyelerin bütçesi bu doğrultuda belirlenmektedir. Ancak söz konusu yasal ve ekonomik çerçeve yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki konumunu arka plana itemez. Zira sosyal politika toplumsal sorunları geniş bir perspektiften değerlendirerek en aza indirilmesini hedeflemektedir. Bu çerçevede sosyal politikayı yerele indiren sosyal belediyeçilik de sosyal devletin yereldeki aynası olarak nitelendirilmektedir (Tınar, 2020:50).

Yerel yönetimler sınırlarında ikamet edenleri yerli halk, göçmen, sığınmacı ve mülteci ayrımı gözetmeksizin gerekli kayıtların tutulması ve sosyal ihtiyaçlara kısa vadeli çözüm üretilmesi hususunda birincil konusundadır. Özellikle 2011 yılından sonra artan yabancı nüfus, merkezi yönetim ile yerel yönetim ve STK'ların da sorumluluğunu arttırmıştır (Ateş ve Akpınar, 2017:1218). Bu kapsamda, göçmenlerin ekonomik ve sosyal alandaki kırılgan yapısı (Bucerius ve Tonry, 2014) ikamet ettikleri bölgedeki yerel yönetimlerin bütün uygulamalarından doğrudan ve derinden etkilenmelerine sebep olacaktır. Özetle, göçmenlerin temel ihtiyaçları üzerinden gerçekleştirilecek uyum politikalarında barınma, istihdam, sağlık, eğitim ve demokratik katılım alanlarında yerel yönetimlerin rolü göz ardı edilmemelidir (Bulut, 2015).

Türkiye'nin coğrafi konumu, Türkiye'yi, sığınmacılar ve mülteciler ile transit göçmenler, düzensiz işçi göçleri ve kayıtlı göçler olmak üzere farklı yapıdaki ve boyuttaki göç hareketleriyle karşı karşıya bırakmaktadır (İçduygu, 2015). Uluslararası göçlerin değişen yapısı, Türkiye'yi önceki yıllarda olduğu gibi günümüzde ve ilerleyen yıllarda da kendisine has yeni göç politikaları belirlemekle sorumlu kılmaktadır. Göç politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecinde ise merkezi yönetimin yükünü hafifletmesi ve yerel nitelikli uygulamaların hayata geçirilmesi açısından, yerel yönetimlerin göçün ekonomik, politik ve insani boyutunu dikkate alması gerekmektedir.

Bu kapsamda, sosyal belediyeçilik anlayışı eğitim, sağlık, sosyal yardım ve hukuki alandaki hizmetlerde etkinliği artırarak göçmenlerin içerilmesini sağlayan uygulamaları gündemine almaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde göç, sosyal politika ve yerel yönetimlere dair temel kavramlar açıklanarak yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikalarına ilişkin kuramsal tartışmalara yer verilmiştir. Yerel nitelikli sosyal politikaların önemi belediyelerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları özelinde açıklanmıştır. Bu kapsamda, çalışmanın ikinci bölümünde Ankara ilinde yaşayan göçmenlere ilişkin bir çerçeve çizilerek seçilen belediyelerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları tartışılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

ANKARA'DAKİ YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇMENLERE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALARI

2.1. Araştırmanın Yöntemi

2.1.1. Yöntem

Ankara'da yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikalarını ortaya koymak amacıyla yürütülen bu çalışma keşfedici araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmaya başlarken yerel yönetimlerin ilgili birimlerinde görev yapan çalışanlarla derinlemesine görüşmeler yapılması ve doküman analizi ile konuya ilişkin verilerin toplanması planlanmıştır. Bu amaçla öncelikle belediyelerin göçmenlere yönelik yürüttükleri faaliyetlere dair bilgi talebi telefon aracılığıyla ve ilgili birimlerin ziyareti ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada göçmenlere dair bilgilerin hassasiyeti, verilerin paylaşılmasını güçleştiren bir unsur olmuş, planlanan derinlemesine görüşmelerin yerine, bilgi edinme kapsamında yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik yürüttüğü faaliyetler ilgili birimlerin verdiği bilgilerle derlenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada ağırlıklı olarak birincil kaynaklardan veri toplama tekniği ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Üzerinde hiç araştırma yapılmamış veya çok az araştırma olan alanların çalışılması açısından uygun olduğu kabul edilen keşfedici araştırma yöntemi (De Haes ve Van Grembergen, 2009), bu çalışmaya geniş bir perspektif kazandırmıştır. Literatür taramasında, uluslararası göç çalışmalarında başkent olarak Ankara'nın sınırlı düzeyde ele alındığı görülmüştür. Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikalarına dair sayılı çalışmanın varlığı da keşfedici yöntemin kullanılmasını işlevsel hale getirmiştir. Bunun yanı sıra keşfedici araştırma yöntemi araştırmacıların ortaya kesin bir varsayım

koymalarından ziyade geliştirilmesi olası modellere imkan verdiği için (Stebbins, 2001) bu araştırmada kullanılmıştır.

Basılı içeriklerin titizlikle ve sistematik bir şekilde analiz edilmesine odaklanan doküman analizi yöntemi ise çeşitli politika belgelerinin tutarlı ve tarafsız bir şekilde incelenmesine olanak sağlayan nitel bir araştırma tekniğidir (Wach ve Ward, 2013). Bu çalışmada nitel araştırmanın tercih edilmiş olmasının birkaç nedeni vardır. Bunlardan ilki belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerine ilişkin detaylı veriye yapılan literatür taramasında rastlanamamış olması ve Ankara’da yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetlerini ele alan kapsamlı bir çalışmanın bulunmamasıdır. Nitel araştırmaya teşvik eden diğer neden ise belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetleri noktasında üst bir politika belgesi olmamasına karşın belediyelerin göçmenlere yönelik hizmet sunması ve bu durumun nitel araştırma yöntemiyle analiz edilebileceğinin düşünülmesidir.

Nitel araştırmalar sosyal politika alanındaki karmaşık tutumları, ihtiyaçları, sistemleri ve kültürleri anlamak için önemlidir (Ritchie ve Spencer, 1994:173). Bogdan ve Biklen (1997:5) nitel araştırma yönteminin, araştırmacının parçası olduğu kurumların tarihsel bağlamında gerçekleştiği için verilerin nerede ve nasıl üretildiğine, hangi koşullarda ortaya çıktığına dair detayların ancak söz konusu bağlama gidilerek gözlemlenmesiyle bulunabileceğini ifade etmektedir. Nitel araştırmada kuram geliştirme süreci “amaçlı örneklem”in seçilmesiyle başlamaktadır. Amaçlı örneklem seçimindeki gaye araştırmada yer alan olay, kişi veya kurumların belirli bir amaç doğrultusunda derinlemesine incelenmesidir (Holloway ve Wheeler, 2002). Belirli amaçlar doğrultusunda günlük olayların işleyişini ayrıntılı olarak belgelemek, olaylara tanık olmak ve eylemlerin faillerinin sahip olduğu tutumları anlamlandırmak nitel verilerin oluşmasını sağlamaktadır (Erickson, 2012:1451). Bu kapsamda, araştırmacının amacı nitel veriler aracılığıyla gerçekçi bir tablo sunmaktır (Özdemir, 2010:327). Son olarak sosyal gerçekliğin nitel veriler üzerinden analiz edilmesinde tümevarım yaklaşımının

merkezi konumda olduğunun (Baltacı, 2017:3) belirtilmesi gerekir. Çünkü tümevarım yaklaşımı aşağıdan yukarıya doğru olguların soyutlanmasını ve bu yolla açıklanmasını sağlamaktadır. (Bogdan ve Biklen, 1997:6).

Söz konusu yaklaşım çerçevesinde aşağıda yer alan üç gruptaki sorular cevaplanmaya çalışılmıştır.

1. Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları nelerdir? Göçmenlere ilişkin sosyal politikalar neden önemlidir?

2. Göçmenlerin kentlerde yoğunlaşmasının sebepleri nelerdir? Kentsel hizmetlerde belediyelerin yeri nedir?

3. Göçün yönetiminde hangi kurumlar yer almaktadır? Türkiye’de göç yönetiminde belediyelerin yeri ve önemi nedir? Belediyelerin sivil toplum örgütleriyle iş birliği faaliyetleri ne düzeydedir?

Doküman analizi kapsamında belediyelerin yıllık hizmetlerinin yer aldığı faaliyet raporları ile 5 yıllık hedeflerini içeren stratejik planlarının incelenmiştir. Amaçlı örneklem kapsamında belirlenen 10 belediyenin 2014-2020 yıllarını kapsayan 70 faaliyet raporu ile 2015-2019 ve 2020-2024 dönemlerine ilişkin 20 stratejik plan incelenmiştir. Faaliyet raporlarına belediyelerin internet sitelerinden, stratejik planlara ise Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı internet sitesinden erişilmiştir.³⁷ 2015-2019 dönemi Stratejik Planları 15-20 Mayıs 2019; 2020-2024 yıllarına ilişkin Stratejik Planlar ise 20-28 Şubat 2021 tarihleri arasında taranmış ve rapor haline getirilmiştir.³⁸ 2014- 2018 yıllarını kapsayan faaliyet raporları 15-20 Mayıs 2019 tarihleri arasında; 2019 yılına ilişkin faaliyet raporları 20 Aralık 2020’de; 2020 yılı faaliyet raporları ise 2 Mayıs 2021 tarihinde taranmış ve analiz edilmiştir. Faaliyet raporlarına ilişkin detaylar her belediye için ayrı başlıkta incelenmiştir.³⁹ Faaliyet raporları ve stratejik planların

³⁷ Kurumsal Stratejik Yönetim Sayfaları, Kamuda Stratejik Yönetim, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, <http://www.sp.gov.tr/tr/haberler/s/32> (19.10.2020)

³⁸ Belediyelerin Stratejik Planlarına ilişkin tablo Ek 3’te yer almaktadır.

³⁹ Belediyelerin faaliyet raporlarının incelendiği tablo Ek 4’te yer almaktadır.

analizinde ise barınma, eğitim, istihdam, mesleki eğitim, sağlık, sosyal etkinlik ve sosyal yardıma ilişkin hizmetleri ile uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği faaliyetleri başlıkları kullanılmıştır. Son olarak faaliyet raporları ve stratejik planların analizinde iç göçe dair unsurlar dışarıda bırakılmıştır. Faaliyet raporları ve stratejik planların analizinde göç literatüründeki temel kavramların yanı sıra belirlenen diğer anahtar kelimelerin de aratılması yoluyla incelenmiştir. Söz konusu anahtar kelimeler şu şekildedir: *Afgan, Afrika, Afrikalı, Azerbaycan, göç, göçmen, geçici koruma, göçmen, Irak, İran, Kırgız, misafir, mülteci, Nijerya, Pakistan, sığınmacı, Somali, Suriye, Türkmen, yabancı.*

2.1.2. Örneklem Seçimi, Mülakat Metodu ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmayla yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikalarının ortaya konması amaçlanmış ve çalışmanın hedefi doğrultusunda Ankara ili seçilmiştir. Bunun birkaç nedeni vardır. İlk neden başkent olarak Ankara'nın incelenmesi gerektiğine ilişkin değerlendirmedir. Türkiye'de yerel yönetimlerin göçmenlere ilişkin hizmetlerinin ele alındığı çalışmaların göçmen nüfusun yoğun olduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve İstanbul'da yoğunlaştığı görülmektedir (Ağca, 2019; Akar, 2019; Akman, 2018; Alvanoğlu ve Ateş, 2020; Ateş ve Akpınar, 2017; Biehl, 2012; Bulut, 2015; Demirkıran, 2020; Durmaz, 2018; Kaya, 2017; Lordoğlu ve Aslan, 2016; Şahin, 2020; Woods ve Kayalı, 2017; Yanar, 2019; Yüksekseker ve Brewer, 2010).⁴⁰ Ayrıca söz konusu araştırmalar yerel yönetimlerin bütün hizmetlerini kapsamakta olup sosyal politikalar alt başlığında bir değerlendirmeyi içermemektedir. Bu kapsamda, başkente dair yapılan bu araştırmanın uluslararası karşılaştırmalı çalışmalara da katkı sunması hedeflenmiştir. Araştırmacının

⁴⁰ Bu kapsamda belirtilmesi gereken husus Güneydoğu Anadolu bölgesi ve İstanbul dışında, Samsun'da, gerçekleştirilen bir alan araştırmasının da var olduğudur (Akman, 2018). Bunun yanı sıra Akar (2019) ve Durmaz'ın (2018) araştırması ise Ankara özelinde gerçekleştirilmiştir.

Ankara’da yaşıyor olması kişisel bir neden olmanın yanı sıra kenti tanıyor olması sebebiyle araştırmacıya kolaylık sağlamış ve çalışmaya katkı sunmuştur.

Türkiye’de yerel yönetimlerin göçmen gruplara yönelik yaklaşımlarını ele alan çalışmalar ise son derece sınırlıdır (Coşkun ve Uçar, 2018). Bu kapsamda, yerel yönetimlerin göçe ilişkin yaklaşımlarının ve sorumluluklarının tartışıldığı dört çalışma kritiktir. Bunlardan ilki, Sabancı Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren İstanbul Politikalar Merkezinin yapmış olduğu “Engaging Syrian Communities: The Role of Local Governments in Istanbul” isimli çalışmasıdır.⁴¹ İkincisi Marmara Belediyeler Birliği Şehir Politikaları Merkezi bünyesindeki Göç Politikaları Atölyesi tarafından hazırlanan ve Erdoğan (2017) tarafından raporlaştırılan “Kopuştan Uyuma Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği” başlıklı araştırmadır.⁴² Üçüncü çalışma “Kent Mültecilerine Hizmette Belediyelerin Rolü” ismini taşımaktadır ve Marmara Belediyeler Birliği’nin çalıştay raporudur.⁴³ Dördüncü çalışma ise yine İstanbul’da yaşayan Suriyeli mültecilerin kentsel alandaki yaşamında belediyelerin rolünü tartışmakta ve “Kent Mülteciliği ve Planlama Açısından Yerel Sorumluluklar Değerlendirme Raporu” adını taşımaktadır.⁴⁴ Son olarak 2018 yılında A. Bakioğlu, F. Artar ve H. İzmir tarafından hazırlanan “Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik

⁴¹ Araştırma raporu için bkz: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTxQAHK5oKcajk73CVtg47TRqRnEEkx4yU0UbX5d~etAI3Gkr7XPnzxrRgP02rDNLxjuwoHwzOkdTJ7p~J~esZK2DyV5-EJuj4WlVhg02UIbeuuH26se8uc1uk~66CKJoxHjZ7A76FPKHF49Dk1L3fV8IpfFJF9XTFs3ciPT22XUyZDGTx5b7wWL6Kzs98t2R7udSc4uOaGcg__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA (12.04.2021)

⁴² Araştırma raporu için bkz: <http://www.madde14.org/images/b/b1/MBBKopustanUyumaOcak2017.pdf> (27.03.2021)

⁴³ Araştırma raporu için bkz: <https://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/28b3e8d5-e08a-4f5a-a310-b3c71b91b23d.pdf> (12.04.2021)

⁴⁴ Araştırma raporu için bkz: https://www.researchgate.net/publication/329582239_Kent_Multeciligi_ve_Planlama_Acisindan_Yerel_Sorumluluklar_Değerlendirme_Raporu_Suriyeli_Yeni_Komsularimiz_Istanbul_Ornegi (12.04.2021)

Deneyimleri” isimli çalışma ise Ankara özelinde yürütülmüş en güncel araştırmadır.⁴⁵ Ancak daha önce de ifade edildiği gibi bağlamı yerel yönetim olan ve başkenti ele alan bir çalışma mevcut değildir. Sonuç olarak başkent, yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları çerçevesinde incelenmesinin taşra teşkilatı açısından iyi uygulama örnekleri sunması ve karşılaştırmalı çalışmalar bakımından katkı sağlaması ümit edilmektedir.

Yukarıda araştırma kenti olarak Ankara’nın seçilme sebebi açıklanmıştır. Ankara’daki belediyelerin belirlenmesindeki kriter ise ilçelerin nüfusu olmuştur. Bu kapsamda, Ankara Valiliği tarafından yayımlanan belediyelerin nüfus haritasına göre en fazla nüfusa sahip on belediye seçilmiştir.⁴⁶ Bu belediyelerden en büyüğü 26 ilçeye hizmet eden Ankara Büyükşehir Belediyesidir.⁴⁷ Büyükşehir Belediyesi’ni sırasıyla Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Sincan, Altındağ, Pursaklar ve Gölbaşı Belediyesi takip etmektedir. Araştırmanın kapsamı belirlendikten sonra ilgili belediyelere, göçmenlere yönelik hizmetlerine ilişkin bilgi almak amacıyla, 31 Temmuz 2019 tarihinde, önce telefonla ulaşılmıştır. Telefon görüşmesinde araştırmacının kendini tanıtmaması ve araştırmanın amaçlarını anlatmasından sonraki ilk soru belediye bünyesinde göçmenlerle ilgilenen bir birimin olup olmadığına yöneliktir. Akabinde alınan cevap ve yönlendirmelerle ilgili birimle görüşme sağlanmıştır. Akademik bir çalışma çerçevesinde yüz yüze bir görüşme gerçekleştirilmek istendiği bilgisi verilmiştir. Belirli gün ve saat için randevu alındıktan sonra belediyeler ziyaret edilmiştir. Pursaklar Belediyesi hariç (verilerin gizliliği gerekçesi ile) ilgili belediyelerin tamamı görüşme talebine olumlu yanıt vermiştir. Etimesgut Belediyesi ise telefonda verilen olumlu yanıtı karşın görüşme günü göçmenlere ilişkin verilerin gizli olduğunu ve paylaşamayacağını belirtmiştir.

⁴⁵ Araştırma raporu için bkz: <http://sosyolojidernegi.org.tr/s/2300/i/Multecilikdeneyimleri.pdf> (12.04.2021)

⁴⁶ Ankara Valiliği, İlçelerimiz, Belediyeler, <http://www.ankara.gov.tr/ilcelerimiz> (27.01.2021)

⁴⁷ Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal, Yetki Alanı, <https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani> (27.01.2021)

Yüz yüze görüşmeler 1-7 Ağustos 2019 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde Ek 1’de yer alan soru formu çerçevesinde bilgi alınmıştır. 2019’da elde edilen bulguların 2021 yılı itibarıyla güncelliğini koruyup korumadığına ilişkin değerlendirme yapılabilmesi için ilgili belediyelere 25 Ocak 2021 tarihinde bir kez daha telefonla ulaşılmıştır. Bu ikinci aramada, ilk telefon görüşmesinde ve yüz yüze görüşmelerde edinilen bilgilere dair genel çerçeve çizilmiştir. Daha sonra belediyelerin 2020 yılı içerisinde göçmenlere yönelik barınma, eğitim, istihdam, mesleki eğitim, sağlık, sosyal etkinlik ve sosyal yardıma ilişkin hizmetleri ile uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği faaliyetleri sorulmuştur. Bu kapsamda, görüşme yapılan bütün belediyelerden alınan ortak yanıt 2020 yılı faaliyet raporlarının incelenmesine ilişkin yönlendirmedir. Bunun yanı sıra ikinci kez belediye ziyareti yapılmasına ilişkin talep dile getirilmiş ancak COVID-19 tedbirleri gerekçesiyle olumsuz yanıt alınmıştır.

Yüz yüze görüşme gerçekleştirilen kurumlar arasında belediyelerin yanı sıra Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) da yer almaktadır. SYDV’lerle görüşme sebebi ilçede yaşayan yerli halk ve göçmenlere yönelik düzenli sosyal yardımların kaymakamlık bünyesinde faaliyet gösteren SYDV’ler tarafından gerçekleştiriliyor olmasıdır. Yapılan görüşmelerde sosyal yardım alan göçmenlere ilişkin veriler hane bazlı olarak paylaşılmıştır. Söz konusu verilerin güncellenmesine ilişkin yapılan ikinci tur aramalarda ise SYDV’lerle iletişime geçilememiş veya SYDV çalışanları verileri paylaşma noktasında çekimser kalmıştır. COVID-19 tedbirleri uyarınca ikinci bir defa SYDV ziyareti yapılması da mümkün olmamıştır. Bu kapsamda, belirtilmesi gereken husus çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer alan “Kaynak Ülkesine Göre Hane Bazında Sosyal Yardım Alan Göçmenlerin Bölgesel Dağılımı” isimli tablonun (Tablo 1) 2019 yılı Ağustos ayına ilişkin verileri içeriyor olmasıdır.

Görüşme gerçekleştirilen ilgili birim çalışanlarının isminin hiçbir ortamda paylaşılmayacağı ve görüşmelerden elde edilen veriler yalnızca belediye ismiyle

çalışmada kullanılacağı ifade edilmiştir. Görüşmelerde elde edilen veriler not tutma tekniği ile kaydedilmiştir. Bu teknik elde edilen verilerin doğru şekilde kayda geçirilememe ihtimalini barındırmasına karşın belediye yetkilileri tarafından paylaşılan verilerin nesnel ifadeler olması araştırmanın bulguları açısından herhangi bir olumsuzluk yaşanmasının önüne geçmiştir. Bilgi alma kapsamında belediyelerle ve SYDV'lerle gerçekleştirilen görüşmelerin notları aynı gün raporlaştırılmıştır. Raporlama sürecinde bütçe kısıtı, göçmenlere ilişkin verilerin hassasiyeti, eğitim, sağlık, istihdam, mesleki eğitim, sosyal yardım, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği ve yerli halktan tepki başlıkları kullanılmıştır. Her başlık için ayrı bir renk belirlendikten sonra belediyelerin ilgili alandaki hizmetleri o başlık altında sıralanmıştır.

2.1.3. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar ve Araştırmanın Kısıtları

Çalışma kapsamında verilerin toplanmasına yönelik gerçekleştirilen ziyaretler araştırmacının kendi imkanları doğrultusunda yapılmıştır. Görüşmelerde yalnızca not alındığı için notlarının günü gününe raporlanmasına, analiz edilmesine veri kaybını önlemek açısından önem verilmiştir. Araştırmada karşılaşılan temel zorluk göçmenlere ilişkin verilerin paylaşılması noktasında kamu kurumu yetkililerinin yaşadığı çekimserliktir. Bu kapsamda, sıklıkla dile getirilen husus “göçmenlere dair bilgilerin hassas” olduğudur. Söz konusu hassasiyete ilişkin gerekçe ise göçmenlere yönelik hizmetler dolayısıyla yerli halktan sık sık tepki alınmasıdır. Bu kapsamda, belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetleri paylaşırken ses tonunun kimi zaman düştüğü oysa yerli halk ve göçmenler arasında herhangi bir ayırım olmaksızın hizmet verildiği ifade edilirken daha vurgulu bir ses tonu kullanıldığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın önemli bir diğer kısıtı ise 2019 yılı verilerinin güncellenmesi amacıyla belediyelerin ziyaret edilmesi

aşamasında ortaya çıkmıştır. COVID-19 pandemisi nedeniyle ikinci kez belediye ziyareti mümkün olmamış ve telefonla bilgi talebinde bulunulmuştur.

Araştırmanın doküman analizinde ise bazı belediyelerin faaliyet raporlarının bilgisayar ortamına matbu şekilde basıldıktan sonra yüklenmesi sebebiyle belgelerin taranması zaman almıştır. Söz konusu yükleme şekli anahtar kelimelerin taratılmasına olanak sağlamamıştır. Bunun yanı sıra faaliyet raporlarında ve stratejik planlarda, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de görüleceği üzere, belediyeler tarafından göçmenleri tanımlayan ortak bir ifadenin bulunmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu anlam kargaşası belediyelerin göçmenlere ilişkin hizmetlerini yorumlama noktasında (hizmetlerden yararlanabilmek için vatandaşlık almış olma şartı var mı, hizmetler yalnızca sığınmacılar için mi, hizmetler yalnızca Suriyelileri mi kapsıyor, mültecilik statüsü kazanılmış olması şart mı) problemleri beraberinde getirmiştir.

2.2. Ankara'nın Uluslararası Göç Deneyimi

2.2.1. Ankara'ya Göç ve Ankara'daki Göçmenlere İlişkin Çeşitli Veriler

Ankara, Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olmuştur. Cumhuriyet öncesi küçük bir kasaba niteliğine sahip olan Ankara, merkezi yönetim organlarının teşkilatlanması ve sanayinin gelişmesiyle yoğun göç almıştır. Bu kapsamda Ankara, Türkiye'nin nüfusu yoğun ikinci büyük şehri olmuş ve modern bir başkent haline gelmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Ankara nüfusu 5 milyon 663 bin 322 kişidir.⁴⁸ Ankara iline bağlı 25 ilçe, 1 büyükşehir belediyesi, 25 ilçe belediyesi ve bin 432 mahalle bulunmaktadır.⁴⁹ Çalışma kapsamında ise

⁴⁸ TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210> (20.02.2021)

⁴⁹ Ankara Valiliği, Nüfus ve İdari Durum, <http://www.ankara.gov.tr/nufus-ve-idari-durum> (18.02.2021)

Ankara'nın en fazla nüfusa sahip ilk 10 ilçesine yönelik araştırma yapılmıştır. Bu ilçeler sırasıyla Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Sincan, Altındağ, Pirsaklar ve Gölbaşı'dır.

Özellikle 2011 yılında başlayan Suriye'deki iç savaştan sonra savaş mağdurlarının Türkiye'ye gelmesi, göç gündemini Ankara için de önemli kılmaktadır. Ankara'daki düzensiz göçmen sayısı 2011 yılında 44 bin 415 kişi iken bu sayının 2019 yılına gelindiğinde 454 bin 662 kişi olduğu görölmektedir. İkamet izni ölkemizde bulunan yabancı sayısı ise 2011 yılında 234 bin 268 kişi iken bu sayı 2019 yılında 1 milyon 101 bin 30 kişiye ulaşmıştır.⁵⁰ Diğer taraftan ikamet izni Türkiye'de bulunan yabancıların illere göre dağılıma bakıldığında 2021 yılı Nisan ayı itibarıyla Ankara, 102 bin 092 kayıtlı yabancı kişi sayısı ile ikinci sırada yer almaktadır.⁵¹ Bu sayı diplomatik personeli, çalışma izni olan nitelikli veya niteliksiz işgücünü, öğrencileri ve kısa süreli ikamet izni alan yabancıları kapsamaktadır. Dolayısıyla Ankara'da yaşayan ikamet izni sahibi yabancılar heterojen bir grubu ifade etmektedir.

TÜİK verilerine göre 2019 yılında Türkiye'ye göç edenlerin kentlere göre dağılımına bakıldığında, %45,3 oranıyla en fazla göç alan ilin İstanbul olduğu ve İstanbul'u, %9,2'lik oranla Ankara'nın takip ettiği görölmektedir.⁵² İllere göre Türkiye'ye gelen yabancı nüfusa bakıldığında ise 2019 yılında Ankara'nın 55 bin 381 yabancı göçmen aldığı görölmektedir (TÜİK, 2019). 2020 yılı itibarıyla ikamet izni Türkiye'de bulunan yabancıların illere göre dağılıma bakıldığında ise söz konusu yabancı nüfusun %10'nunun Ankara'da ikamet ettiği görölmektedir.⁵³ TÜİK 2020 yılı illere göre

⁵⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, Düzensiz Göç, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (07.10.2020)

⁵¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, Güncel Veriler, İkamet İzinleri, <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> (26.04.2021)

⁵² Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Uluslararası Göç İstatistikleri 2019, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709> (18.02.2021)

⁵³ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, İkamet İzinleri, <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> (20.02.2021)

“Yabancı Nüfus İstatistiği”, Ankara’da 156 bin 535 yabancıнын yaşadığı göstermektedir (TÜİK, 2020). Bu kapsamda, Ankara nüfusunun %2,8’ini yabancı nüfus oluşturmaktadır.⁵⁴

Güvenlik ihtiyacı, Ortadoğu’ya yakınlık ve ulaşım kolaylığı sebebiyle Türkiye’ye gelen göçmenler Ankara’ya da benzer nedenlerle gelmiştir. Artar (2018:19), Ankara’nın kozmopolit yapısının Anadolu’nun diğer kentlerine kıyasla Ankara’yı daha cazip kıldığını ve Ankara’nın İstanbul kadar büyük olmamasının, Ankara’daki göçmenlerin kentte kaybolacağı bir karmaşa ortamından uzak kalmalarını sağladığı belirtmektedir. Görüldüğü gibi göçmenler açısından Ankara’nın tercih edilmesi tek bir nedene bağlı değildir ve göçmenlerin Ankara’yı seçmesinde ekonomik, sosyal ve kültürel sebepler iç içe geçmiştir (Ankara Kalkınma Ajansı, 2014:16). Ankara’nın İstanbul’dan küçük ancak diğer illerden büyük olması ise ekonomik, sosyal ve fiziksel yönden sağladığı avantajı pekiştirerek Ankara’nın optimum kent kapasitesini öne çıkarmaktadır (Artar, 2018:19).

Ankara’da yoğunluklu olarak Altındağ ilçesinde ikamet eden göçmenlerin⁵⁵ bu bölgede yoğunlaşma sebebi ilçenin merkezi konumunun yanı sıra Siteler bölgesindeki küçük sanayi işletmelerinde kayıt dışı da olsa istihdam olanağı bulabilmeleridir. Ayrıca Altındağ bölgesinde başlayan kentsel dönüşüm faaliyetlerinden sonra yerel halk tarafından sahiplenilmeyen konut stokunun ortaya çıkması göçmenler için ucuz konut imkanını doğurmuştur (Artar, 2018:19; Savran ve Sat, 2019:297). Suriye uyruklu göçmenlerin bu bölgede yoğunlaşma sebebi ekonomik imkanlar akabinde gelişen istihdam ağlarının yanı sıra sosyal ağlardır (Kaya, 2017:54). İranlı göçmenlerde ise durum çok farklıdır. “İranlıların tanışıklık üzerinden göç ağları kurma oranları çok

⁵⁴ “Yabancı uyruklu nüfus kapsamında; referans tarihinde geçerli ikamet veya çalışma iznine sahip veya uluslararası koruma kimlik belgesi gibi ikamet izni yerine geçen kimlik belgesi olan ve referans tarihinde geçerli adres beyanı olanlar ile izinle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmış referans tarihinde geçerli adres beyanı olan mavi kart hamili kişiler değerlendirilmiştir. Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 3 aydan kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.” (TÜİK,2020:2).

⁵⁵ Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2019 yılı Faaliyet Raporu, https://www.ankara.bel.tr/files/4115/9594/2372/2019_Faaliyet_Raporu.pdf (21.02.2021)

düşüktür ve göç kararlarını bireysel tercihler belirlemektedir.” (Kalaylıoğlu, 2015:186). Bu doğrultuda göçmenlerin yer seçimini açıklayan tek bir teorinin olmadığı görülmektedir.

2.3. Belediyelerin Göçmenlere Yönelik Çalışmaları: Stratejik Planların ve Faaliyet Raporlarının Analizi

2.3.1. Belediyelerin Stratejik Planlarında Göçmenlerin Yeri

Çalışmanın bu bölümünde Ankara'daki nüfus itibarıyla en büyük 10 belediyenin 2015-2019 ve 2020-2024 dönemlerine ait stratejik planlarının analize yer verilmektedir. Altındağ Belediyesinin 2015-2019 dönemini kapsayan Stratejik Planında: “Suriye ve Somali gibi ülkelerden sığınma amacıyla gelenlerin Altındağ ilçesinde barındıkları”, “çoğunluğun yardıma muhtaç olması” ve “ilçe sakinleri ise sığınmacılar arasında istenmeyen asayiş ve sosyal problemlerin yaşandığı” ifadeleri yer almaktadır.⁵⁶ Altındağ Belediyesi tarafından yayımlanan 2017-2019 yıllarını (ara dönemde yayımlanan bir stratejik plan) kapsayan Stratejik Planda ise “sığınmacı vatandaşların” tedavi ve ilaç masraflarının karşılandığı belirtilmektedir.⁵⁷ Görüldüğü gibi göçmenlerin statüsüne ilişkin kafa karışıklığı yaşanmaktadır. İlaç masraflarının karşılanması için kişi sığınmacı mı olmalıdır, ilaç masrafı karşılanan kişi vatandaşlık alan kişi midir veya vatandaşlık almayan sığınmacıların ilaç masrafları karşılanmamakta mıdır, belirsizdir.

Altındağ Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planında ise “yabancı göçmen sorunu” öncelik verilmesi gereken sosyal problemler arasında üst sırada yer almaktadır.⁵⁸ Plana

⁵⁶ Altındağ Belediyesi, Kurumsal, 2015-2019 Stratejik Plan, https://www.altindag.bel.tr/#!/stratejik_plan (15.05.2019)

⁵⁷ Altındağ Belediyesi, Kurumsal, 2017-2019 Stratejik Plan, https://www.altindag.bel.tr/#!/stratejik_plan (15.05.2019)

⁵⁸ Altındağ Belediyesi, Kurumsal, 2020-2024 Stratejik Plan, https://www.altindag.bel.tr/#!/stratejik_plan (20.02.2021)

göre yerli halk ve sığınmacılar arasında asayiş problemi, sosyokültürel sorunlar ve iletişim sıkıntısı yaşanmaktadır. Dolayısıyla Altındağ Belediyesinin 2015-2019 yıllarına ilişkin Stratejik Planında olduğu gibi 2020-2024 yıllarını kapsayan Stratejik Planında da göç meselesini tehdit unsuru olarak ele almıştır. Diğer taraftan, sığınmacı ifadesi yabancı göçmenlerin tamamını kapsayan bir sınıflandırma mıdır yoksa yalnızca geçici koruma altındaki sığınmacıları mı ifade etmektedir, tam olarak bilinmemektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesine ait 2015-2019 tarihlerini kapsayan Stratejik Planda ise yukarıda belirtilen anahtar kelimeler yer almamaktadır.⁵⁹ Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 faaliyet dönemi için yabancılara dair stratejik hedef belirlememesi dikkat çeken bir bulgudur. Zira Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2000 yılında yayımlanan “İllere göre Yurtdışından Gelen Göç İstatistiği”nde Ankara’ya gelen göç 17 bin 660 kişi iken aynı istatistiğin 2019 yılı verisi yurtdışından Ankara’ya gelen göçmen sayısının 677 bin 42 kişi olduğunu göstermektedir.⁶⁰ Bu artışa rağmen göçe ilişkin herhangi bir politikanın ve göçmenlere yönelik hizmetlerin Büyükşehir Belediyesinin stratejik planında yer almamış olması göç konusuna yoğunlaşılmadığı anlaşılmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı Stratejik Planında ise dış göç unsurlarının ele alındığı görülmektedir.⁶¹ Öncelikle kent nüfusunun göçmenlerle birlikte 5 milyon 5 binin üzerine çıktığı vurgulanarak “dengesiz ve çarpık göçün ortaya çıkardığı düzensiz kentleşmeyle mücadele edilmesi gerektiği” vurgulanmaktadır. “Göçün kayıt dışı ekonomiyi büyüttüğü, güvenlik meselesini ortaya çıkardığı ve artan göçün hizmette niteliği ve kaliteyi düşürdüğü” belirtilmektedir. 2020-2024 yılı Stratejik Planında

⁵⁹ Ankara Büyükşehir Belediyesi, Mali İşlemler, Stratejik Plan, <https://www.ankara.bel.tr/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/mali-islemler/stratejik-plan-performans-programi-butce-ve-faaliyet-raporla/stratejik-plan?web=1> (15.05.2019)

⁶⁰ Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni, <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33709> (21.10.2019)

⁶¹ Ankara Büyükşehir Belediyesi, Mali İşlemler, Stratejik Plan, <https://www.ankara.bel.tr/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/mali-islemler/stratejik-plan-performans-programi-butce-ve-faaliyet-raporla/stratejik-plan?web=1> (20.02.2021)

“göçmenlere yönelik ayrımcılığın önlenmesi gerektiği” de ayrıca ifade edilmektedir. Son olarak mültecilik meselesine değinilmiş ve sosyal entegrasyonun önemine dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla 2020-2024 Stratejik Planı önceki beş yıllık planla karşılaştırıldığında göç konusunda yaşanan farkındalık dikkat çekicidir. Bu kapsamda söz konusu farkındalık, Büyükşehir Belediyesinin göçmenlere yönelik hizmet politikasında değişiklik yaratabileceğini düşündürmektedir.

Çankaya Belediyesinin 2015-2019 tarihlerini kapsayan Stratejik Planında hiçbir anahtar kelimeye rastlanmazken,⁶² 2020-2024 Stratejik Planında göç tehdit unsuru olarak ele alınmış ve “ilçenin bazı bölgelerinde yoğunlaşan ciddi göçmen yığılmalarıyla” çevre ve toplum sağlığının olumsuz etkilendiği belirtilmektedir.⁶³ Ayrıca Çankaya ilçesinin “büyük oranda göç almasının temel kamu hizmetleri üzerinde oluşturduğu baskıyı arttırdığı ve bu kapsamda önlem alınması gerektiği” vurgulanmıştır.

Gölbaşı Belediyesinin 2015-2019 ve 2020-2024 yılları Stratejik Planlarında belediyenin zayıf yönleri arasında “az sayıda personelin yabancı dil bildiği” bilgisine yer verilmiştir.⁶⁴ Yabancı dil bilen personel sayısının az olması Gölbaşı Belediyesinin uluslararası etkinlikleri ile göçmenlere yönelik hizmet sunumunu veya faaliyetlerin hayata geçirilmesini kısıtlayıcı bir etmen olarak düşünülebilir.

Etimesgut Belediyesinin 2015-2019 ve 2020-2024 yıllarına ilişkin Stratejik Planlarında hiçbir anahtar kelimeye rastlanmamıştır.⁶⁵ Keçiören Belediyesi 2015-2019 yılı Stratejik Planındaki tehditler kısmında Suriye’deki iç savaş da yer almaktadır.⁶⁶ Bu kapsamda, Türkiye’nin, sıcak çatışma bölgesine yakın olması nedeniyle, sınır ötesinde

⁶² Çankaya Belediyesi, Müdürlükler, Strateji Geliştirme Müdürlüğü, <http://www.cankaya.bel.tr/pages/212/STRATEJİ-GELİSTİRME-MUDURLUGU/> (15.05.2019)

⁶³ Çankaya Belediyesi, Müdürlükler, Strateji Geliştirme Müdürlüğü, <http://www.cankaya.bel.tr/pages/212/STRATEJİ-GELİSTİRME-MUDURLUGU/> (20.02.2021)

⁶⁴ Gölbaşı Belediyesi, Kurumsal, Kurumsal Raporlar, <https://www.ankaragolbasi.bel.tr/stratejik-plan> (15.05.2019), Gölbaşı Belediyesi, Kurumsal, Kurumsal Raporlar, <https://www.ankaragolbasi.bel.tr/stratejik-plan> (23.02.2021)

⁶⁵ Etimesgut Belediyesi, Faaliyet Raporları, <http://www.etimesgut.bel.tr/icerik/faaliyetraporlari-737.aspx> (15.05.2019 ve 20.02.2021)

⁶⁶ Keçiören Belediyesi, Kurumsal, Stratejik Planlar, https://www.kecioren.bel.tr/stratejik_planlar.html (15.05.2019)

yaşanan iç savaşla birlikte yurtdışından gelecek göç dalgaları için hedef olabileceği değerlendirilmektedir. Keçiören Belediyesinin 2015-2019 yıllarına ilişkin Stratejik Planında göçün bir tehdit unsuru olarak görülmesinden başka bir ifadeye rastlanmazken, 2016 yılında Keçiören Belediyesi ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ortaklığında belediye bünyesinde faaliyet gösteren Göçmen Hizmetleri Merkezi kurulmuştur. Bu kapsamda, Göçmen Hizmetleri Merkezinin öngörülme bir yapı olduğunu düşünülmektedir. Keçiören Belediyesinin 2020-2024 yıllarına ilişkin Stratejik Planında ise Göçmen Hizmetleri Merkezine değinilmediği görülmektedir.⁶⁷ 2016 yılından bu yana faaliyet gösteren Göçmen Hizmetleri Merkezinin Stratejik Planda yer almaması bu merkez tarafından sunulan çalışmaların geliştirilmesine ilişkin kayıtlara geçen resmi bir hedef olmadığını göstermektedir.

Mamak Belediyesinin 2015-2019 yıllarına ait Stratejik Planında ilçenin sürekli göç almasına tehdit unsurları arasında yer verilmektedir.⁶⁸ Mamak Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planında ise bölgedeki mülteci sayısının fazla olması tehdit unsurları arasında yer almaktadır.⁶⁹ Bu kapsamda, Mamak Belediyesi Stratejik Planlarında göç meselesinin ilişkin farkındalığın oluştuğu görülmekte ancak Mamak Belediyesinin göç konusunda hedef belirlenmediği anlaşılmaktadır.

Pursaklar, Sincan Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesine ait 2015-2019 ve 2020-2024 yıllarını kapsayan Stratejik Planlarda ise belirlenen anahtar kelimelerin hiçbirine rastlanmamıştır.⁷⁰ Dolayısıyla her üç belediye için de göç meselesi hedef

⁶⁷ Keçiören Belediyesi, Kurumsal, Stratejik Planlar, https://www.kecioren.bel.tr/stratejik_planlar.html (21.02.2019)

⁶⁸ Mamak Belediyesi, Kurumsal, Stratejik Plan, <https://www.mamak.bel.tr/mamak/stratejik-hedeflerimiz/> (15.05.2019)

⁶⁹ Mamak Belediyesi, Kurumsal, Stratejik Plan, <https://www.mamak.bel.tr/mamak/stratejik-hedeflerimiz/> (20.02.2021)

⁷⁰ Pursaklar Belediyesi, Kurumsal, Stratejik Plan, <https://www.pursaklar.bel.tr/kurumsal/stratejik-plan> (15.05.2020, 20.02.2021)

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Anasayfa, Stratejik Planlar, http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/kurum/394/Sincan+Belediyesi+_Ankara (15.05.2019)

Sincan Belediyesi, 2020-2024 Stratejik Plan, <https://www.sincan.bel.tr/wp-content/uploads/2020/11/SINCAN-BELEDİYESİ-2020-2024-STRATEJİK-PLANI.pdf> (20.20.2021)

belirlenmesi gereken bir alan olarak görülmediği ve belediyelerin göçmenlere yönelik faaliyet planlamadıkları anlaşılmaktadır.

2.3.2. Belediyelerin Faaliyet Raporlarında Göçmenlerin Yeri

Çalışmanın bu bölümünde ilgili belediyelerin 2014- 2019 yıllarına ilişkin hizmetlerinin yer aldığı faaliyet raporlarına yönelik analiz yer almaktadır. Her belediyeinin ayrı başlıkta değerlendirildiği faaliyet raporlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda sunulmaktadır.⁷¹

2.3.2.1. Altındağ Belediyesi

Altındağ Belediyesi 2014 ve 2015 yılları Faaliyet Raporunda hiçbir anahtar kelime bulunamamıştır. 2016 yılı Faaliyet Raporunda ise Altındağ Belediyesi Kadın Eğitim ve Kültür Merkezlerinde “mülteci kadınlar” için Türkçe dil kursları düzenlendiği görülmektedir. Kurslarda 100’ün üzerinde katılımcının eğitim aldığı bilgisi paylaşılmaktadır. Türkçe eğitimleri sosyal uyumu destekleyici bir nitelik taşıdığı için son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

2017 yılına ilişkin Faaliyet Raporunda dezavantajlı gruplar arasında “çocuklar, gençler, yaşlılar, özürllüler, eski hükümlüler, yoksullar, kadınlar, azınlıklar ve göçmenler” sıralanmıştır. Dezavantajlı gruplar arasında göçmenlerin de yer alıyor olması geliştirilen ve geliştirilecek olan yerel ölçekli sosyal politikaların kapsamı açısından belirleyicidir. Bu doğrultuda, Altındağ Belediyesi tarafından göçmenlerin kırılgan yapısına yönelik

Yenimahalle Belediyesi, Stratejik Plan, <http://www.yenimahalle.bel.tr/Icerik/stratejik-plan-detay/617> (15.05.2020, 20.02.2021)

⁷¹ Belediyelerin faaliyet raporlarının incelendiği tablo Ek 4’te yer almaktadır.

farkındalığın oluştuğu ve ilerleyen dönemde belediye faaliyetlerinin göçmenlere yönelik kapsamının genişletilebileceği düşünölmektedir.

2018 yılı Faaliyet Raporu, açılış konuşması kısmında, Belediye Başkanı Veysel Tiryaki'nin “sığınmacı ve mültecilere” de yer verdiği ve onlara “hemşehrim” diye hitap ettiği görölmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun “Hemşehri Hukuku” başlıklı 13. maddesine göre “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir.”. Belediye Başkanı Tiryaki'nin göçmenleri de kapsayan seslenişinin hem Hemşehri Hukuku açısından kapsayıcılığın bir ifadesi olduğu hem de belediye söylemlerindeki sosyal içermeye yönelik tutumu gösterdiği düşünölmektedir.

2018 yılı Faaliyet Raporunda, Altındağ Belediyesi sosyal yardım biriminin “fakir ve yardıma muhtaç mülteci ailelere” hasta ve çocuk bezi, akülü araç, tekerlekli sandalye, havalı yatak, gıda kolisi, harcama kuponu, yemek, kahvaltı, giyim vb. sosyal yardımlar yaptığı görölmektedir. Ayrıca “Mülteci kadınların” belediye bünyesinde faaliyet gösteren Kadın Eğitim Merkezlerinden etkin şekilde yararlandığı belirtilmektedir. Kadın Eğitim Merkezlerinde “mülteci kadınlara” psikolojik destek hizmetleriyle yardımcı olunmaya çalışıldığı belirtilmiştir. 2018 yılında Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) iş birliğiyle “Mutfak Sanatları Atölyesi” düzenlendiği ve bu etkinliğe “sığınmacı öğrencilerin” de katıldığı belirtilmektedir. Bu çerçevede, belediyenin sivil toplum kanadıyla ortak bir çalışma yürütmesinin yönetim açısından önemli bir kazanım olduğu düşünölmektedir. Diğer taraftan, Faaliyet Raporunda göçmenlere ilişkin kavramların farklılık arz ettiği görölmektedir. Sosyal yardım yapılan ve Kadın Eğitim Merkezlerinden hizmet alan göçmenler “mülteci” olarak adlandırılırken, Mutfak Sanatları Atölyesindeki etkinliğe katılan öğrenciler “sığınmacı” olarak nitelendirilmektedir. Bu kapsamda, 2018 yılı Faaliyet Raporunda göçmenlerin hukuki statüsünün ifade edilme biçimine ilişkin tutarsızlık olduğu görölmektedir.

2019 yılı Faaliyet Raporunda “Suriyeli sığınmacılar” sebebiyle ilçe sakinleri arasında sosyokültürel uyumsuzluk ve çeşitli problemlerin yaşandığı belirtilerek bu durumun Stratejik Planın zayıf yönünü oluşturacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede, “Suriyeli mültecilerin” oluşturduğu sorunlarla ilgili çalışmalara ağırlık verileceği ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca “sığınmacı vatandaşların” ilaç ve tedavi masraflarının karşılandığı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi 2019 yılı Faaliyet Raporunda da kavram kargaşası devam etmekte ve Altındağ ilçesinde yaşayan göçmenlere ilişkin ifadeler mülteci, sığınmacı veya sığınmacı vatandaş şeklinde farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda göçmenlerin hukuki statüsünün belirtilmesine ilişkin karmaşanın devam ettiği görülmektedir.

2019 yılı Faaliyet Raporunda, Kadın Eğitim ve Kültür Merkezine üye olan mülteci kadınlara yönelik psikolojik destek eğitimleri verildiği belirtilmektedir. Mülteci çocuklar için seminerler ve kaynaşma programları düzenlendiği ifade edilmektedir. Ankara içi kültür gezilerinin “mülteci kadınların yaşadığı kültürel çatışmaları ortadan kaldırarak topluma kaynaşmalarına destek olunduğu” ve etkinlik süresince küçük çocuğu olan kadınlara yönelik Kadın Eğitim ve Kültür Merkezlerinde kreş hizmeti verildiği belirtilmektedir. Altındağ Belediyesinin 2019 yılı Faaliyet Raporu psikolojik destek eğitimleri, sosyal uyuma yönelik etkinlikler ve kreş hizmeti kapsamında değerlendirildiğinde, Belediyenin göçmenlere yönelik sosyal politikalarının kapsamının önceki yıllara göre genişlediği görülmektedir. 2020 yılı Faaliyet Raporu incelendiğinde ise sığınmacıların dezavantajlı gruplar arasında sayılmaya devam ettiği görülmektedir. Bu raporda, dezavantajlı grupların yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar/projeler yapılacağı belirtilmektedir. Ayrıca dezavantajlı grupların “sosyal politikaların odağında yer aldığı” ifade edilmektedir. Diğer taraftan 2020 yılı Faaliyet Raporunu önceki yıllarından ayıran en önemli özellik sosyal belediyecilik anlayışının ön plana çıkarılıyor olmasıdır. Bu kapsamda raporda, “2020 Yılı Üstünlükleri” başlığına yer verilerek dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik

problemlerinin çözümünde sosyal belediyecilik yaklaşımının benimsendiği, bu yaklaşım çerçevesinde sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve üniversitelerle iş birliklerinin özendirildiği belirtilmektedir. Sosyal belediyecilik yaklaşımının yönetim anlayışıyla desteklenmesi ise yerel hizmetlerin sunumunda katılımcı bakış açısının geliştiğini göstermektedir.

Altındağ Belediyesinin 2014–2020 yıllarını kapsayan Faaliyet Raporlarına ilişkin bir değerlendirme yapıldığında Belediye tarafından göçmenlerin dezavantajlı kesim içerisinde değerlendirilmesi, sunulan hizmetlerde sosyal içerme anlayışının ön planda olduğunu göstermektedir. Öte yandan, Altındağ Belediyesinin hizmetlerinde göçmenlere yönelik dışlayıcı herhangi bir unsurun yer almaması sosyal uyum açısından yerel düzeyde ilerlemenin mümkün olabileceğini göstermektedir. 2020 yılı raporu ise sosyal belediyecilik anlayışı ile ön plana çıkmakta ve dezavantajlı gruplara yönelik sosyal politikaların sosyal sorunların çözümündeki önemine odaklanmaktadır. Bu durum, yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları açısından son derece kapsayıcı ve olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra incelenen Raporlarda nicelik açısından yeterli veri olmaması ve 2014 ile 2015 Faaliyet Raporlarında göçmenlere ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmaması ilgili belediyenin göçmenlere yönelik hizmetlerinin boyutunu tam anlamıyla görmemize olanak sağlamamaktadır.

2.3.2.2. Büyükşehir Belediyesi

Büyükşehir Belediyesi 2014 yılı Faaliyet Raporunda hiçbir anahtar kelimeye rastlanmazken, 2015 yılı Faaliyet Raporunda Ankara Büyükşehir Belediyesinin Uluslararası Göç Örgütü'yle (IOM) bir protokol imzaladığı ve protokole göre Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan Kadın Sığınma Evindeki 12 yataklık kontenjanın mülteci kadınlar için ayrıldığı belirtilmektedir. Bu faaliyetin kapasite oranı değişmeden 2016

yılında da göçmenlere hizmet sunmaya devam ettiği görülmektedir. Ancak 2016 yılından sonra söz konusu hizmetin kapasitesinin geliştirilip geliştirilmediğine veya devam edip etmediğine ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır.

2016 yılı Faaliyet Raporunda Ulusal Ajans ile yürütülen “Suriyeli Genç Göçmenlerin Ankara’daki Toplum Yaşamına Eşit Haklarla Katılımı” isimli proje bulunmaktadır. Adı gelen projenin içeriğine ilişkin Faaliyet Raporunda kapsamlı bilgi yer almadığı için Büyükşehir Belediyesi web sitesinde tarama yapılmış olup web sayfasında da içeriğe ilişkin detaylara erişilememiştir. 2016 yılı Faaliyet Raporundaki performans göstergeleri arasında “Ankara dışındaki çadır kentte kalan yardıma muhtaç Türkmen ve Suriyeli çocuklara bot ve kaban yardımı” yapıldığı görülmektedir. Belediye sınırları dışına yönelik bu faaliyet hizmette yerellik ilkesi kapsamında değerlendirilemediği için Belediyenin sosyal yardım yaklaşımıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Son olarak, 2016 yılı Faaliyet Raporunda Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile “Yabancı Öğrenciler İçin Bilgi Erişim Merkezi Projesi” isimli bir çalışma yürütüldüğü görülmektedir. Ancak Faaliyet Raporunda bu çalışmaya ilişkin de ayrıntılı bilgiye yer verilmemiştir. Belediye web sayfasında yapılan site içi aramada da projeye ilişkin herhangi bir ayrıntıya ulaşılamamıştır. Bu kapsamda, Büyükşehir Belediyesinin göçmenlere yönelik faaliyetlerinin kamuoyu tarafından izlenmesinin zor olduğu düşünülmektedir.

2017 yılı Faaliyet Raporunda “Mülteci Dostu Belediyeler Konferansı”na katılım sağlandığı ve Konferansta bölgenin karşı karşıya olduğu göçün boyutlarının tartışıldığı belirtilmektedir. Qudra Programı,⁷² UCLG-MEWA iş birliğiyle düzenlen konferansta

⁷² Qudra- güç, yetenek veya dayanıklılık anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Program, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Expertise France, Spanish Agency for International Development (AECID), Hungarian Interchurch Aid (HIA) ve Belgium Development Agency (Enabel) tarafından program ortağı olan ülkelerde -Irak, Lübnan, Ürdün ve Türkiye’de- ortaklaşa uygulanmaktadır. Beş kurumun tamamı, deneyimlerini ve kaynaklarını bir araya getirerek, bölgede devam eden mülteci krizinin çözümüne ortak bir katkı sunmak için Avrupa’yla tutarlı bir konsept ve uygulama gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Türkiye'deki belediyelerin benimsediği iyi ve yenilikçi uygulamalar, belediyelerin mülteci ev sahipliği sürecine ilişkin yönetim süreci ve sürdürülebilir göç yönetimi konuları ele alınmıştır.⁷³ Bu kapsamda, söz konusu konferansın Büyükşehir Belediyesi nezdinde göç yönetimine ilişkin farkındalığı arttırdığı düşünülmektedir.

2017 yılı Faaliyet Raporu, performans göstergeleri bölümünde, “Suriyelilere” gıda, kaban, bot ve ev eşyası yardımları yapıldığı bilgisi paylaşılmaktadır. Bu Faaliyet Raporunda göçmenleri içeren herhangi bir ifade yer almamasına karşın istihdam ve çalışma hayatına ilişkin göstergeler arasında “tüm kesimler için nitelikli istihdam çağrısı” bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi’nin göçmenlere yönelik aktif bir istihdam programı olmamakla birlikte istihdamda herhangi bir kesimi kapsam dışı bırakmadan çağrı yapılmış olması sosyal içerme açısından olumlu bir gösterge olarak düşünülmektedir.

2017 yılı Şubat ayında Göç İdaresi Genel Müdürlüğüyle imzalanan protokol ile “insan ticareti mağduru olan kadınlara” hizmet veren bir misafirhanenin faaliyete geçtiği belirtilmiştir. 2018 yılında Kadın Sığınma Evinde insan ticareti mağduru 18 kadın ve 12 çocuğun hizmet aldığı ifade edilmektedir. 2019 yılında ise 17 kadın ve 12 çocuğun sığınma evinden faydalandığı görülmektedir. Bu kapsamda, söz konusu sığınma evinin 2015- 2016 yılı Faaliyet Raporlarında belirtilen IOM iş birliğiyle faaliyet gösteren sığınma evinden farklı olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.

2018 yılı Faaliyet Raporunda, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Birleşmiş Milletler Gıda Programı (WFP) Direktörlerinin Büyükşehir Belediyesini ziyaret ettiği ve mültecilik konulu bir sunum yaptığı belirtilmektedir. Ayrıca aynı yardımlar kapsamında Suriyelilere gıda malzemesi, kaban, bot ve ev eşyası yardımı yapıldığı görülmektedir. 2018 yılında Büyükşehir Belediyesi tarafından “Ankara’daki

⁷³ <https://www.qudra-programme.org/tr/haberler-ve-etkinlikler/etkinlikler/qudra-multeci-dostu-belediyeler-konferansi/> (22.02.2021)

Mülteci Gruplar Alan Araştırması: Mülteci Kadın ve Çocuklar Destek Projesi Alan Araştırma Raporu” isimli bir saha araştırmasına yapılan internet araştırması sonrasında ulaşılmıştır.⁷⁴ Bu rapor, 2018 yılında Altındağ, Çankaya, Mamak ve Yenimahalle’de yaşayan göçmenlere ilişkin cinsiyete ve yaş gruplarına göre niceliksel verileri içermektedir. Söz konusu raporun veya rapora ilişkin herhangi bir bulgunun Faaliyet Raporunda paylaşılmaması ise dikkat çekicidir.

2018 yılında Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) desteğiyle Büyükşehir Belediyesi tarafından “Yerel Eşitlik Eylem Planı” yayımlanmıştır. 2019-2020 yıllarına yönelik hazırlanan Eylem Planının faaliyetler kısmında, “mülteci kadınlara” aile planlaması ve üreme sağlığı konusunda eğitim verilmesi ve meslek kurslarının düzenlenmesi ile “mülteci kız çocuklarının” okullaştırılması faaliyetlerinin planladığı görülmektedir. Bu kapsamda belirtilmesi gereken ilk husus, Eylem Planı çerçevesinde hedef grupta mültecilerin yer almasına karşın Eylem Planının tüm göçmenleri kapsamadığıdır. Bunun yanı sıra Eylem Planındaki faaliyetlerden geçici koruma atındaki yabancıların yararlanıp yararlanamayacağı hususunun belirsiz olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Büyükşehir Belediyesi 2021-2024 Yerel Eşitlik Eylem Planı da yayımlanmış olup, mülteci kadınların güçlendirilmesi programları, erken yaşta evlilikle mücadele konusunda yerli ve mülteci ailelerle odak grup çalışmaları ve farkındalık kampanyalarının gerçekleştirilmesinin hedeflendiği görülmektedir. Bu kapsamda, ilgili Eylem Planının bir önceki planda olduğu gibi tüm göçmenlere değil, yalnızca mültecilere yönelik faaliyetleri içerdiği görülmektedir. Diğer taraftan yerel eşitliğin sağlanmasına yönelik hedeflerin göçmenleri içermesi ve göçmenlere yönelik hizmetlerin eğitim, sağlık ve toplumsal

⁷⁴ https://www.ankara.bel.tr/files/8115/1930/5743/ankarada_yasayan_multeci_gruplar_alan_arastirmasi.pdf (22.02.2021)

cinsiyet alanlarına yönelik olması Büyükşehir Belediyesinin göçmenlere yönelik sosyal politikalarının kapsamının önceki yıllara kıyasla genişlediğini göstermektedir.

2019 yılı Faaliyet Raporunda Yerel Projelere Hibe Programı kapsamında Japonya Büyükelçisi Ekselansları Akio Miyajima ve Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş arasında bir görüşme gerçekleştiği görülmektedir. Görüşmede “geçici koruma altındaki yabancılara (Suriyeli mültecilere)” yönelik çalışmaların anlatıldığı ve görüşme neticesinde her tarafların ortak bir proje yapma konusunda mutabık kaldığı belirtilmiştir. Japonya Resmi Kalkınma Yardımı kapsamında uygulanacak proje, temel insani ihtiyaçları karşılamak üzere hem Ankara’da yaşayan vatandaşları hem de “Suriyeliler arasındaki dezavantajlı kesimi” hedeflemektedir. Faaliyet Raporunda proje faaliyetlerine ilişkin ayrıntılı bilgiye ise yer verilmediği görülmektedir. Bu doğrultuda, belirtilmesi gereken ilk husus geçici koruma ve mültecilik statüsüne ilişkin kavram kargaşasının Altındağ Belediyesi örneğinde olduğu gibi Büyükşehir Belediyesinde de yaşandığıdır. Belirtilmesi gereken diğer husus ise projenin hedef kitlesi içerisinde Suriyeliler haricindeki göçmen grubun dışarıda bırakıldığıdır. Son olarak 2019 yılı Faaliyet Raporunda devam eden projeler arasında “Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Mesleki Eğitim ve Uyum Merkezi Projesi” olduğu görülmektedir. Söz konusu projeye ilişkin yapılan internet taramasında ve site içi aramada ayrıntılı bilgiye ulaşılamamıştır. Bu durum, göçmenlere yönelik hizmetlere dair kamuoyu ile paylaşılan bilgilerin sınırlılığına örnek teşkil etmektedir.

Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 yılı Faaliyet Raporunda “geçici koruma altındaki yabancılara” yönelik UNHCR ve UNFPA ile yürütülen projelerin devam ettiği belirtilmektedir. Ancak bu projelere ilişkin ayrıntılar 2020 yılı Faaliyet Raporunda yer almamaktadır. Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Kadın ve Aile Şube Müdürlüğünün 2020 yılı Raporunda göçmenlere ilişkin yürütülen uluslararası

kaynaklı 3 farklı proje faaliyeti bulunduğu görülmektedir.⁷⁵ Bunlardan ilki, “Mültecileri Güçlendirme Projesi” ismini taşımaktadır. Eylül 2019- Aralık 2021 döneminde Ankara’da uygulanması öngörülen proje UNHCR ortaklığı yürütülmektedir. Proje mülteci kız çocuklarının okullaşma oranlarının arttırılmasını ve okula devam eden kız çocukların annelerinin mesleki eğitim almasını hedeflemektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı sonuna kadar 375 kız çocuğunun okullaştırıldığı ve 174 kadının dil eğitimi ve mesleki eğitim aldığı belirtilmektedir.

Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen uluslararası kaynaklı diğer proje ise “Barınma Evi Projesi”dir. Proje ortağı olan kurum UNHCR’dir. Proje Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Sığınma Evinde barındırılmayan 12 yaş üstü erkek çocuğu olan kadınlarla Mülteci Kadınların hizmet alacağı bir barınma evi olarak tasarlanmıştır. 60 kişilik kapasiteye sahip olan bu sığınma evinden faydalanan yerli veya mülteci gruplara ilişkin detaylı bilgiye ulaşılamamıştır.

Uluslararası kaynaklarla yürütülen son proje ise “Mülteci Kadın ve Gençlerin Desteklenmesi Projesi”dir. Kasım 2020- Kasım 2023 döneminde Ankara’da uygulanması öngörülen proje UNFPA ortaklığıyla yürütülmektedir. Proje Altındağ Kadınlar Lokaline gelen kadın ve gençlerin güçlendirilmesini ve psikolojik destek sağlanmasını hedeflemektedir. Proje süresince gezici araçla saha ziyaretleri yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda Ayaş, Beypazarı, Çubuk, Elmadağ, Kalecik, Kazan, Kızılcahamam ve Polatlı ilçelerine ziyaret gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Ayrıca proje süresince mülteci kadınların güçlenmesi için mesleki eğitim faaliyetleri yürütülmesi ve gençlere yönelik destek ve uyum çalışmaları gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Büyükşehir Belediyesi ve uluslararası kuruluşlar ortaklığıyla yürütülen söz konusu projeler göçmenlere yönelik barınma, dil eğitimi, mesleki eğitim ve psikolojik destek faaliyetlerinin sağlanmasını

⁷⁵ https://www.ankara.bel.tr/files/9416/1174/4493/KDM_ve_KSE_2020_RAPORU-SON.pdf (22.02.2021)

öngörmektedir. Bu projeler sınırlı bütçeyle yürütölen pilot uygulama örnekleri olmasına karşın proje faaliyetlerinin, projenin çıktılarının ve sunulan hizmetlerin sosyal politika alanında iyi uygulama örneği olarak değerdendirilmesi mümkündür. Ayrıca söz konusu iş birliği faaliyetlerinin yönetim anlayışının gelişmesine olumlu katkı sunduğu düşünölmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin 2014–2020 yıllarına ait Faaliyet Raporlarına ilişkin genel bir değerdendirme yapıldığında göze çarpan ilk unsur uluslararası kuruluşlarla yürütölen yakın temaslı ve proje bazlı çalışmalardır. Dolayısıyla çalışmanın birinci bölümünde üzerinde durulan göçün yönetim olgusunun, Büyükşehir Belediyesinin göçün yönetiminde ve göçmenlere ilişkin hizmetlerde önemli bir yeri olduğu görölmektedir. Faaliyet Raporlarında göçmenlerin ve yerli halkın yararlandıkları hizmetler kapsamında herhangi bir sınırlama olmaması ise sosyal içermeye ilişkin olumlu bir gelişme olarak değerdendirilebilir. Bunun yanı sıra tıpkı Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporlarında olduğu gibi Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarında da göçmenlere yönelik hizmetlerin niceliğine ilişkin verilerin paylaşılmamaktadır. Bu durum faaliyetlerin kapsamının tam anlamıyla tespit edilmesine, izlenmesine ve değerdendirilmesine olanak sağlamamaktadır.

2.3.2.3. Çankaya Belediyesi

Çankaya Belediyesine ait 2014 yılı Faaliyet Raporunda Avustralya Büyökelçiliği Doğrudan Yardım Programı kapsamında “Suriyeli Mülteci Kadınlara Yönelik Türkçe Eğitimi Projesi” isimli bir projenin yazıldığı ve hibe desteği için Avustralya Büyökelçiliğine başvuru yapıldığı belirtilmektedir. 2015 yılı Faaliyet Raporunda ise anahtar kelimeler bulunmamaktadır.

2016 yılı Faaliyet Raporunda Çankaya ilçesinde yaşayan “Suriyeli ve diğer mültecilerin” sosyal sorunlarının belirlenmesi ve çözümü için UNFPA, SGDD, üniversiteler, Strateji ve Bütçe Başkanlığı (dönemin Devlet Planlama Teşkilatı), Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile görüşme yapıldığı belirtilmektedir. Ancak görüşmenin içeriği ve alınan kararlara ilişkin detaylı bilgiler raporda yer almamaktadır. 2016 yılında Çankaya Yardımlaşma ve Ekonomik Dayanışma Derneği tarafından “Türkiye’ye sığınmacı olarak gelenlere” gıda, giyecek ve ev eşyası yardımları yapılmıştır. Hem 2016 hem de 2017 yılına ait Faaliyet Raporunun öneri ve tedbirler kısmında “mültecilere” yönelik sağlık hizmetleri ve sosyal yardımların planlanmasının yapılması gerektiği ve ekonomik destek sağlanmasının önemli olduğu belirtilmektedir. 2018 yılı Faaliyet Raporunda ise Çankaya Belediyesi tarafından SGDD’ye 165 adet ÇANKİ Eğitim Seti verildiği belirtilmektedir. Ancak eğitim setlerinin içeriği bilinmemektedir. Bunun yanı sıra 2018 yılında, belediyedeki “ilgili personellerin” İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi tarafından koordine edilen etkinliğe katıldığı bilgisi yer almaktadır.

2019 yılı Faaliyet Raporunun öneriler kısmında da “mültecilere” yönelik sağlık hizmetleri ve sosyal yardımların planlanması gerektiği belirtilmiştir. 2016 yılından 2019’a kadar bütün faaliyet raporlarında devam eden “mültecilere yönelik sağlık ve sosyal hizmet planlaması gerekliliği” vurgusu, Çankaya Belediyesinin göçmenlere ilişkin farkındalığının olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca 2019 yılında ilçede bulunan tüm Çankaya Evlerinin sunduğu hizmetten “558 yabancı uyruklu vatandaşın faydalandığı”⁷⁶, Cebeci Çankaya Evinde ise “320 yabancı vatandaşa” Türkçe Okur Yazarlığı Eğitimine verildiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda, Çankaya Belediyesinin hizmetlerinden faydalanabilmek için vatandaşlık alma şartının arandığı görülmekte ve bu durum belediyenin vatandaşlık almayan yabancıları dışarıda bıraktığını göstermektedir. 2020 yılı Faaliyet Raporunda ise hiçbir anahtar kelime bulunamamıştır.

⁷⁶ “Yabancı uyruklu vatandaş” ifadesi söz konusu raporda geçmektedir.

Çankaya Belediyesinin 2014-2020 yıllarını kapsayan Faaliyet Raporlarına yönelik bir değerlendirme yapıldığında ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluş iş birliği dikkat çekmektedir. Söz konusu iş birliği kurumsal faaliyetlerin yalnızca merkezden veya yerel yönetimin takdiriyle gerçekleşmediğini taraflar arası uzlaşuya dayandığını göstermektedir. Bunun yanı sıra göçmenlere yönelik hizmetler kapsamında derinlemesine analiz yapılmasına olanak sağlayacak düzeyde sayısal veri sunulmasa dahi istatistiksel açıdan kullanılabilecek bazı verilerin raporda yer alması Çankaya Belediyesinin göçmenlere yönelik sosyal politikalarının niceliksel olarak değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır.

2.3.2.4. Etimesgut Belediyesi

2014 ve 2015 yılları Faaliyet Raporlarında hiçbir anahtar kelime bulunmazken 2016 ve 2017 yılı raporlarında “Türkmen, Suriyeli vb. ailelere” yapılan 300 adet gıda yardımı yapıldığı bilgisi yer almaktadır. 2018 yılı Faaliyet Raporunda ise bu yardımların daha sistematik hale aldığını ve yardıma muhtaç bütün yabancılar için “etiKART” uygulamasının başlatıldığını görülmektedir. etiKART uygulaması yerli halk için 2016 yılında uygulamaya başlanan bir nakit yardım programıdır. İhtiyaç sahibi kişiler belediye tarafından tespit edildikten sonra ihtiyaç derecesine göre etiKARTa nakit yükleme işlemi yapılmakta olup bu karttan nakit çekme imkanı bulunmamaktadır. Bu kapsamda, etiKART uygulamasının ilçede yaşayan yabancılar için de aynı özellikleri taşıdığını belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca 2018 yılı Raporunda Türkmen aileler için bir yardım kampanyası düzenlendiği belirtilmektedir. 2019 ve 2020 yılı raporlarında ise etiKART uygulamasının devam ettiği, Aile, Yaşam ve Eğitim Merkezlerinde yabancılar için Türkçe dil eğitimleri verildiği ve Etimesgut’ta “sığınmacı olarak yaşayan ailelere”⁷⁷

⁷⁷ Sığınmacı olarak yaşayan aileler ifadesi Faaliyet Raporlarında yer almaktadır. Bu kapsamda, geçici koruma altındaki yabancıları ifade ettiği düşünülmektedir.

yönelik hayırseverler tarafından gönderilen yardımların belediye aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldığı belirtilmektedir. Bu yardımların ulaştırılmasında belediye yalnızca aracılık işlevi görmektedir. Yardımlar belediye tarafından değil yerli halk tarafından sunulmaktadır.

Etimesgut Belediyesinin faaliyet raporları göçmenlere yönelik sosyal politikalar bağlamında ele alındığında, sosyal yardımların sistematik ve kurumsal bir nitelik kazanmasına olanak sağlayan etiKART uygulaması iyi uygulama örneği olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte 2014 ve 2015 yılı faaliyet raporlarında herhangi bir anahtar kelimeye rastlanmaması ve 2016 ve 2017 yılında yapılan sosyal yardımlara ilişkin spesifik veriler olmaması sağlıklı bir değerlendirmeye olanak tanımamaktadır.

2.3.2.5. Gölbaşı Belediyesi

2014 yılı Faaliyet Raporunda hiçbir anahtar kelime bulunmazken, 2015 yılı Faaliyet Raporunda “Suriyeli mültecilere” 5000 adet battaniye yardımı yapıldığı bilgisi yer almaktadır. 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılına ait Faaliyet Raporlarında ise anahtar kelimelerden hiçbirine rastlanmamıştır. Dolayısıyla Gölbaşı Belediyesinin göçmenlere ilişkin sosyal politikaları konusunda Faaliyet Raporları herhangi bir değerlendirme yapılmasına olanağı tanımamaktadır. İncelenen raporlar göçmenlere yönelik sistematik bir hizmet bulunmadığını göstermektedir.

2.3.2.6. Keçiören Belediyesi

2015 yılına ait Faaliyet Raporunda “çalışma iznine sahip olmayan göçmenlerin” işgücü piyasasına erişimini kolaylaştırmak için çeşitli yönlendirmeler yapıldığı belirtilmektedir. Söz konusu yönlendirmelere ilişkin detaylı bilgiye ulaşımamamkla birlikte, göçmenleri aktif işgücü hizmetlerinden yararlanmaya teşvik eden bu hizmet

yalnızca sosyal uyum açısından değil ekonomik uyum kapsamında da olumlu bir gelişme olarak düşünülmektedir. Ayrıca söz konusu hizmete diğer belediyelerde rastlanmamış olması Keçiören Belediyesinin bu hizmetinin iyi uygulama örneği olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. 2016 yılı Faaliyet Raporunda “Almanya, Türkiye, Fransa, Portekiz, İngiltere, Malta, İtalya, Yunanistan, Kıbrıs ve Bulgaristan ve İsveç’ten” farklı kurumlar ve STK’ların iş birliğiyle göçmenlere yönelik ayrımcılığa karşı duyarlılığın artmasına yönelik çeşitli proje faaliyetleri tasarlandığı belirtilmektedir. 2016 yılında İsveçte düzenlenen “*Sensitization for Action*” adlı etkinliğe Keçiören Belediyesi’ni temsilen bir personelin katıldığını sağladığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra 2016 yılı Raporunda “Göçmen Çocuklarla Bahar Şenliği” etkinliği düzenlendiği belirtilmektedir.

2017 yılında ise Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği iş birliğiyle “göçmenlerin” kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırarak; göçmenlere yönelik sağlık, hukuk, eğitim vb. hizmetlerin yürütülmesi için “Göçmen Hizmetleri Merkezi” kurulmuştur. Bu merkezde göçmenlere yönelik “eğitim, sağlık, meslek edindirme, hukuki danışmanlık ve sosyal yardımlar” olmak üzere 5 farklı alanda danışmanlık ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülmektedir. BM ve AB iş birliğiyle kurulan Göçmen Hizmetleri Merkezi’nin, diğer belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetleriyle kıyaslandığında, en kapsamlı iş birliği niteliğine sahip olduğu görülmektedir. Diğer taraftan sunulan hizmetlerin niteliği açısından da Göçmen Hizmetleri Merkezi ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda, tez çalışması açısından Göçmen Hizmetleri Merkezi iyi uygulama örneği taşımaktadır. Göçmen Hizmetleri Merkezine ilişkin detaylı bilgi ise Faaliyet Raporunda yer almamaktadır. Merkezin işleyişine ilişkin ayrıntılar ve sunduğu hizmetlere ilişkin detaylı bilgi çalışmanın ilerleyen bölümlerinde “İyi Uygulama Örneği” başlığı altında değerlendirilecektir.

2018 yılı Faaliyet Raporunda, “kadın mültecileri” de kapsamı amacıyla “Meme Kanseri Bilgilendirme Seminerleri”nin Arapça da düzenlendiği belirtilmiştir. Belediye tarafından düzenlenen kadın sağlığına ilişkin bilgilendirme toplantısında göçmenlerin göz ardı edilmemesi ve etkinlik dilinin değiştirilmesi göçmenlere yönelik kapsayıcılık ve sosyal politikalar açısından büyük önem taşımaktadır.

2019 yılında mülteci yetim çocuklar için gezi programı organize edilmiştir. Bunun yanı sıra mülteciler için “Dünya Çocuk Hakları Günü” ve “Dünya Göçmenler Günü” isimli sosyal etkinlik düzenlenmiştir. Göçmenlere yönelik uyum etkinliklerinde Göçmen Hizmeti Merkezinin yanı sıra IOM, SGDD, Çocuk Dayanışma Merkezi ile Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocuklar Derneği de yer almıştır.

2020 yılı Faaliyet Raporunda Göçmen Hizmetleri Merkezi tarafından gerçekleştirilen hizmetler iş ve meslek danışmanlığı, eğitim, hukuk, psiko-sosyal destek, sosyal yardım, sağlık, sosyal uyum, kadın ve aile sağlığı, çocuklar, atölyeler, dil kursu ve toplantılar başlıklarında nicel verilerle ifade edilmektedir. Ayrıca COVID-19 pandemisi sebebiyle Göçmen Hizmet Merkezi Merkezinin Nisan-Aralık 2020 döneminde hizmet veremediği de belirtilmiştir. Bu kapsamda, pandemi sürecinin göçmenleri daha kırılgan hale getirdiği gerçeği (Doğanay, vd., 2020) göz önüne alındığında Göçmen Hizmetleri Merkezinin kapalı olması göçmenler açısından olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Keçiören Belediyesinin göçmenlere yönelik sosyal politika hizmetleri konusunda, 2014-2020 faaliyet raporları çerçevesinde, bir değerlendirme yapıldığında ulusal ve uluslararası kuruluşlarla ve sivil toplum örgütleriyle olan iş birliğinin dikkat çektiğini, bu iş birliğinin hizmetlerin niteliği arttırdığını ve kapsamını genişlettiğini vurgulamak gerekir. Bununla birlikte belediye tarafından organize edilen sosyal etkinliklerde göçmenlere yer verilmesinin ve bu etkinliklerin göçmenleri dışlayıcı herhangi bir unsur barındırmamasının sosyal içerme açısından olumlu bir gelişme olduğu düşünülmektedir.

2.3.2.7. Mamak Belediyesi

Mamak Belediyesine ait 2014, 2015, 2016, 2017 ve 2018 yılları Faaliyet Raporlarında hiçbir anahtar kelime bulunmazken, 2019 yılı Raporunda kurum hizmet içi eğitimler arasında “Yerinden Olmuş Mülteciler İçin Kapsamlı Rehberlik Eğitimi” olduğu görülmektedir. Ayrıca 2019 yılında akademi ve sivil toplum iş birliğiyle göç ve göçmen sorunlarının incelendiği “Göç ve Uyum Çalıştayı” etkinliği düzenlendiği belirtilmektedir. Çalıştayın açılış konuşmasında Belediye Başkanı Murat Köse, Mamak ilçesinde yapılacak çalışmalar açısından bu çalıştayın yol gösterici nitelik taşıdığını belirtmiştir.⁷⁸ Diğer taraftan söz konusu çalıştayda oturum başkanlığı yapan Dr. Zafer Sağıroğlu, Mamak’ın iç göç hareketlerinde merkezi konumdayken, uluslararası göçmenlerin de en fazla tercih ettiği ilçelerden birisi olduğunu belirtmektedir (Düğmeci, 2019: viii). Mamak Belediyesi 2019 yılı Faaliyet Raporunda ilçenin yoğun göç alıyor olmasının kamu hizmetlerinin niteliğini olumsuz etkilediği ifade edilmektedir. Belediye Başkanı Köse, göçmenlerin suç işleme oranının yüksek olduğuna ilişkin bir kamuoyu algısı olduğunu ancak bu algının yanıltıcı nitelik taşıdığını ifade etmiştir. Bu durum ilçede göçmenlere yönelik olumsuz bir algı olduğunu düşündürmektedir.

2020 yılı Faaliyet Raporunda ise hiçbir anahtar kelime bulunamamıştır. Anlaşılacağı üzere Mamak Belediyesi Faaliyet Raporları göçmenlere yönelik faaliyetler konusunda son derece kısıtlı veri sunmakta ve genel bir değerlendirmeye olanak tanımamaktadır. Ancak bahsi geçen göç konulu çalıştayın belediyenin göçmenlere yönelik faaliyetlerine katkı sunacağı düşünülmektedir.

⁷⁸ Mamak Belediyesi, Haberler, Göç Sorununa Işık Tutmayı İstiyoruz, <https://www.mamak.bel.tr/haber/goc-sorununa-isik-tutmasini-istiyoruz/> (23.02.2021)

2.3.2.8. Pursaklar Belediyesi

Pursaklar Belediyesi tarafından hazırlana 2014 yılı Faaliyet Raporunda, “Suriye’den göç etmek zorunda kalan” ve Pursaklar ilçesinde ikamet eden 6 aileye, 26 kişiye, giyecek yardımı yapıldığı belirtilmektedir. 2015 yılında ise yardım yapılan kişilerin sayısı arttığı görülmektedir. 2016 yılında BMMYK tarafından gönderilen temizlik malzemelerinin Pursaklar’da yaşayan Suriyeli ve Afgan olmak üzere toplam 200 aileye dağıtıldığı belirtilmektedir. 2017, 2018 ve 2019 yılı Faaliyet Raporunda ise belediye bünyesinde yürütülen ve yerli halka hizmet veren Nezaket Okullarındaki eğitimlerin “Suriyeli ve Doğu Türkistanlı göçmenlere” de açıldığı belirtilerek bu okullardaki adabı muaşeret derslerinin “kaynaştırma eğitimi” yaklaşımıyla verildiği belirtilmektedir. 2019 yılı Faaliyet Raporunda da “Suriye’den göç etmek zorunda kalan” ve Pursaklar ilçesinde ikamet eden Suriyeli 143 kişiye giyecek yardımı yapıldığı görülmektedir. 2020 yılı Faaliyet Raporunda ise hiçbir anahtar kelime bulunamamıştır. Anlaşılabacağı üzere Pursaklar Belediyesi Faaliyet Raporlarında göçmenlere yönelik sosyal politikaların sosyal yardımla sınırlı olduğu görülmektedir.

2.3.2.9. Sincan Belediyesi

Sincan Belediyesi 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 ve 2020 yılı Faaliyet Raporlarında hiçbir anahtar kelime bulunamazken, 2019 yılı Faaliyet Raporunda “emlak piyasasının düşük olmasının göçü teşvik ettiği” belirtilmektedir. İlçenin yoğun göç alması ise Faaliyet Raporunda tehdit unsuru olarak değerlendirilmektedir. Ancak söz konusu göçlerin iç göç mü yoksa uluslararası göç mü olduğu belirtilmemektedir. Diğer taraftan Faaliyet Raporları, Sincan Belediyesinin göçmenlere yönelik sosyal politikalara ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmasına olanak tanımamaktadır.

2.3.2.10. Yenimahalle Belediyesi

Yenimahalle Belediyesi 2014, 2015, 2016 yılı Faaliyet Raporlarında hiçbir anahtar kelime bulunmazken; 2017 yılı Faaliyet Raporunda BMMYK tarafından belediye personeline “Mülteci Mevzuat Eğitimi” verildiği görülmektedir. Söz konusu eğitimin belediye çalışanlarının göç meselesine ilişkin bilinçlenmesi ve göçmenlere yönelik hizmetlerde farkındalığın artması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan, söz konusu mevzuat eğitimini alan personelin, ilçede yaşayan göçmenlerin belediye hizmetlerinden daha etkin yararlanmasını teşvik edeceği düşünülmektedir. 2018, 2019 ve 2020 yılı Faaliyet Raporlarında ise hiçbir anahtar kelime bulunamamıştır.

Tez çalışması kapsamında incelenen faaliyet raporlarına yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerinde öne çıkan ilk unsur sosyal yardıma dayalı faaliyetlerdir. Büyük çoğunluğu aynı yardım niteliğinde olan sosyal yardımlar sunulurken yerli halkla göçmenler arasında herhangi bir ayrımın söz konusu olmaması hizmette yerellik ilkesi doğrultusundaki uygulamaları göstermektedir. Diğer taraftan yerli halka sunulan hizmetler konusunda herhangi bir ayrım gözetmeksizin göçmenlerin de faydalanabiliyor olması sosyal içerme konusunda olumlu bir gelişmedir. Faaliyet raporları çerçevesinde belirtilmesi gereken başka bir husus ise göçmenlerin hukuki statüsüne ilişkin kavram kargaşasıdır. Faaliyet raporlarında kastedilen göçmen gruplara ilişkin ortak bir dil kullanılmaması raporların analizini zorlaştıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Faaliyet raporlarında öne çıkan ve belirtilmesi gereken son konu ise belediyelerin uluslararası kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirdikleri iş birliği faaliyetleridir. Söz konusu iş birliği faaliyetleri, belediyelerin daha fazla kişiye ulaşmasını ve göçmenlere yönelik sosyal politikalarının kapsamının genişlemesini olanaklı kılmaktadır.

2.3.3. Belediyelerin Web Sayfalarında ve Sosyal Medya Hesaplarında Göçmenlere Sunulan Hizmetlere Yönelik Tarama

Araştırma kapsamında hizmetleri değerlendirilen belediyelerin web sayfalarına ilişkin belirlenen anahtar kelimeler (Afgan, Afganistan, Azerbaycan, geçici koruma altındaki Suriyeliler, göç, göçmen, Irak, İran, Kırgız, Kırgızistan, mülteci, Nijerya, sığınmacı, Somali, Suriyeli, yabancı) aracılığıyla bir tarama yapıldığında haber metni, duyuru veya gerçekleştirilen hizmete ilişkin herhangi bir veriye rastlanmamıştır. Oysa stratejik planlarda ve faaliyet raporlarında da görüldüğü gibi sosyal yardımlar ve uluslararası kuruluşlarla yürütülen projeler başta olmak üzere belediyelerin göçmenlere yönelik çeşitli hizmetleri mevcuttur. Bu durumun sebebi belediyelerin yerli halk nezdinde karşılaştıkları veya karşılaşılabileceklerini düşündükleri olumsuz tepki olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bilgi alma kapsamında belediyelere yapılan telefon görüşmelerinde ve yüz yüze görüşmelerde de göçmenlere yönelik hizmetler hakkında bilgi verme konusunda çekimser davranıldığı gözlemlenmiştir.

İlgili belediyelerin sosyal medya hesaplarında yapılan tarama sonucunda da göçmenlere sunulan hizmetlere ilişkin kayda değer bir veriye ulaşılamamıştır. Belediyelerin web sayfalarına ilişkin yabancı dil seçeneği taraması yapıldığında ise yabancı dil seçeneğine sahip belediye web sayfasının son derece kısıtlı olduğu görülmektedir. İngilizce dil seçeneği yalnızca Altındağ, Büyükşehir ve Çankaya Belediyesinin web sayfasında yer almakta iken diğer dil seçeneklerine (Fransızca, Arapça, Rusça) erişim Büyükşehir Belediyesi haricinde hiçbir belediyenin web sayfasında bulunmamaktadır.⁷⁹

Göçmenlerin sosyal ve kültürel uyumu ile ekonomik şartlarının iyileşmesinde dil konusunun ne denli önemli olduğu hem kuramsal çerçeve kısmında hem de belediyelerin

⁷⁹ Belediyelerin web sayfalarındaki yabancı dil seçeneklerine ilişkin ayrıntılı tablo Ek 2’de yer almaktadır.

dil kurslarına ilişkin detayların anlatıldığı bölümde vurgulanmıştır. Bu kapsamda bir kez daha belirtilmesi gerekir ki ortak dil sorunu toplumsal entegrasyonun en önemli bileşenleri arasındadır (Özpınar, vd., 2016:4). Ankara’da yaşayan ve Türkçe bilmeyen herhangi bir göçmenin yabancı dil tercümesi olmaksızın kamusal hizmetlere erişim olanağı zordur. Dolayısıyla belediyelerin web sitelerinde uluslararası en az bir yabancı dil seçeneğinin mevcut olması toplumsal uyumun sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda sağlanması için büyük önem taşımaktadır.

2.4. Belediyelerin İlgili Birimlerinden Talep Edilen Verilerin Değerlendirmesi

2.4.1. Kaynak Ülkesine Göre Hane Bazında Sosyal Yardım Alan Göçmenlerin Bölgesel Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde yer alan Tablo 1 seçilen ilçelerin kaymakamlığı bünyesinde faaliyet gösteren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının (SYDV) vermiş olduğu verilerle oluşturulmuştur. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çatısı altında konumlanan SYDV’ler başvuru esasına göre ikamet kaydının bulunduğu ilçe kaymakamlığı sınırlarında yaşayan yerli ve yabancı muhtaç durumdaki kişilere sosyal yardım sağlamakla sorumludur.⁸⁰ SYDV’lerin ziyaret edilmesi konusunda belediyelerden gelen güçlü yönlendirme talebi etkili olmuştu Diğer taraftan Erdoğan ve Çorabatır (2019) da yerel yönetim çalışmalarının yalnızca belediyeler olarak düşünülmemesi gerektiğini, valiliklerin ve kaymakamlıkların da çalışmalarda yer almasının önemini vurgulamaktadır. Sonuç olarak muhtaç durumdaki göçmen sayısının yalnızca SYDV’lerin desteğiyle elde

⁸⁰ Diğer sekmesinde yer alan ülkeler Yemen, Türkmenistan, Özbekistan, Etiyopya, Mısır, Ürdün, Cibuti, Rusya, Ukrayna, Kazakistan, Filistin, Moldova, Gürcistan, Bangladeş, Cezayir, Fas, Libya, Endonezya, Tacikistan, Tunus, Ermenistan, Gana, Suudi Arabistan, Hırvatistan, Macaristan, Yunanistan, Kongo ve Moğolistan’ı ifade etmektedir.

edileceği anlaşılmıştır ve bu çerçevede seçilen ilçelerdeki kaymakamlıkların göçmenlere ilişkin sosyal yardım potansiyeli açıklanmıştır.

Tablo 1. Kaynak Ülkesine göre Hane Bazında Sosyal Yardım Alan Göçmenlerin Bölgesel Dağılımı

	Suriye	Irak	Afganistan	İran	Azerbaycan	Somali	Kırgızistan	Diğer ⁸¹
Altındağ Belediyesi	6953	919	158	4	1	20	9	89
Çankaya Belediyesi	97	371	30	64	4	8	2	13
Etimesgut Belediyesi	<i>Etimesgut Belediyesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı görüşme talebine olumsuz yanıt vermiştir.</i>							
Gölbaşı Belediyesi	39	8	39	4	1	Yok	1	1
Keçiören Belediyesi	262	1196	52	8	4	19	2	56
Mamak Belediyesi	1224	3704	21	20	1	13	1	34
Pursaklar Belediyesi	<i>Pursaklar Belediyesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı görüşme talebini yanıtızsız bırakmıştır.</i>							
Sincan Belediyesi	107	453	2	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Yenimahalle Belediyesi	1359	2623	32	5	11	3	9	33

Kaynak: İlçe kaymakamlıkları bünyesinde faaliyet gösteren SYDV verilerinden derlenmiştir.

Veriler hane bazlı olduğu için ilçede yaşayan ve yardıma ihtiyaç duyan kişi sayısını yansıtmamaktadır. Ancak veriler Ankara’da sosyal yardım alan göçmenlerin Altındağ, Mamak ve Yenimahalle ilçelerinde yoğun şekilde yaşadığı bilgisini vermektedir. Altındağ SYDV yetkilileri bölgede yaşayan göçmen sayısının yerli halkın %10’una tekabül ettiğini dolayısıyla Altındağ ilçesinde diğer ilçelerle karşılaştırılamayacak kadar çok göçmen yaşadığını ifade etmişlerdir. Bu sonuç Ankara’daki Suriyeli göçmenlerin yer seçimi tercihlerinin incelendiği Savran ve Sat’ın (2019) araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Ayrıca Tablo 1’de yer alan veriler 2011 Suriye göçlerinden sonra olmasına rağmen sosyal yardım alan Suriyeli ve Iraklı göçmen sayısının birbirlerine çok yakın olduğunu göstermektedir.

SYDV tarafından göçmenlere yapılan yardımlar “Özel Amaçlı Yardımlar” olarak adlandırılmaktadır. Bu yardımlardan ilki Sosyal Uyum Yardımıdır (SUY). SUY

⁸¹ Diğer sekmesinde yer alan ülkeler Yemen, Türkmenistan, Özbekistan, Etiyopya, Mısır, Ürdün, Cibuti, Rusya, Ukrayna, Kazakistan, Filistin, Moldova, Gürcistan, Bangladeş, Cezayir, Fas, Libya, Endonezya, Tacikistan, Tunus, Ermenistan, Gana, Suudi Arabistan, Hırvatistan, Macaristan, Yunanistan, Kongo ve Moğolistan’ı ifade etmektedir.

finansmanı Avrupa Birliği olan, paydaşları ise Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP), Türk Kızılayı ve ASHB olan bir programdır. Hanedeki kişi başına 120 lira olarak ödeme yapılan bu yardımdan geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden, SYDV'ye başvurusundan sonra ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilen (sosyal güvence olmaması ve demografik kriterleri karşılaması kadıyla) ve 99 ile başlayan kimlik numarasına sahip tüm göçmenler faydalanabilmektedir.

Özel Amaçlı Yardımlardan diğeri ise Şartlı Eğitim Yardımı Programıdır. Yine Avrupa Birliği tarafından finanse edilen bu yardım programının paydaşı olan kurumlar ASHB, MEB, Türk Kızılayı ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonudur (UNICEF). Geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden, muhtaç durumda olduğu tespit edilen (sosyal güvencesi olmayan ve 1 ayda 4 günden fazla devamsızlık yapmayan) tüm göçmen çocuklar bu yardımdan faydalanabilmektedir. Ödemelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlamasına yönelik özendirici bir unsurun söz konusu olduğu vurgulanmalıdır. Zira Şartlı Eğitim Yardımı ödemesi “1. ile 8. sınıf öğrencileri için; kız öğrencilere 40 lira, erkek öğrencilere 35 lira; 9. ile 12. sınıflar arası öğrenciler için; kız öğrencilere 60 lira, erkek öğrencilere 50 lira” şeklindedir.

Çalışmanın I. Bölümündeki merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum iş birliğinin önemine ilişkin tartışmada göç yönetişimindeki çok taraflılık vurgusu yerel yönetimler özelindedir. Ancak bu bölümde devlet ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği dikkat çekmektedir. Uluslararası fonlar aracılığıyla finanse edilen ve merkezi yönetimin faydalanıcı kurum olduğu Özel Amaçlı Yardımlar Programının hitap ettiği kitle, uluslararası kuruluşlarla iş birliğinin mümkün olan en üst düzeyde gerekliliğine ve insani ve sosyal sorunların çözümüne yönelik politikalarda devlet ve sivil toplum iş birliğinin önemini göstermektedir (Buğra, 2013: 65-82).

2.4.2. Kentsel Alanda Göçmenler ve Göç Ağları

Altındağ, Çankaya, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan ve Yenimahalle Belediyelerinin her birinde göçmenlerin yoğun olarak bölgede kiralara ucuz olduğu yerlerde ikamet ettikleri vurgulanmıştır. Göçmenlerin yoğunlukla hangi mahallelerde yaşadığı Tablo 2’de derlenmiştir. Söz konusu mahallelerin ortak özelliği “şehrin döküntü, terk edilmiş, harabe ve kentsel dönüşüm bekleyen alanları” olmasıdır. Keçiören Belediyesi Göçmen Hizmetleri Merkezi çalışanları göçmenlerin yaşamak için kentsel alanda terkedilmiş ve kirası ucuz evlerin olduğu bölgeleri tercih ettiklerini vurgulamışlardır. Iraklıların Pınarbaşı ve Şenlik; Suriyelilerin ve Afganların Yeşilöz; Somalililerin Bademlik, Azerilerin ise Güçlükaya Mahallelerinde yoğunlukla yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu yoğunlaşmada akrabalık veya soydaşlık unsurlarının etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Göçmenler Kentin Hangi Bölgelerinde Yaşıyor?

Altındağ Belediyesi	Önder, Başpınar ve Ulubey Mahallesi
Çankaya Belediyesi	İmrahor Mahallesi
Etimesgut Belediyesi	<i>Etimesgut Belediyesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı görüşme talebine olumsuz yanıt vermiştir.</i>
Gölbaşı Belediyesi	Seymenler Mahallesi
Keçiören Belediyesi	Pınarbaşı, Şenlik, Yeşilöz ve Bademlik Mahallesi
Mamak Belediyesi	Gülveren ve Yeşilbayır Mahallesi
Pursaklar Belediyesi	<i>Pursaklar Belediyesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı görüşme talebini yanıtı bırakmıştır.</i>
Sincan Belediyesi	Yenikent ve Temelli Semtleri
Yenimahalle Belediyesi	Demet, Karşıyaka, Yukarı Yahyalar ve Kayacak Mahallesi

Kaynak: Belediyelerden elde edilen verilerinden derlenmiştir.

Kentsel dönüşümün ve düzensiz kentleşmenin yoğun olduğu alanlarda kira fiyatlarının ucuz olması göçmenlerin yoğunlukla bu bölgelerde yaşıyor olmasının temel sebebidir. Altındağ ilçesindeki göçmen yerleşimi 2015 yılına kadar Önder Mahallesinde yoğunlaşmış iken bu bölgedeki kentsel dönüşümün bitmesi ve yeni konutların tamamlanmasıyla göçmenlerin Ulubey Mahallesi'ne taşındığı belirtilmiştir. Yoğunlukla

kentleri tercih eden göçmenler kentsel alanın fiziksel kapasitesi sayesinde görünmez olduklarını düşünürler (Özbey, 2017; Global, 2016:2). Ayrıca göçmenlerin kentlerin terk edilmiş yerlerinde ucuz konut imkânı sebebiyle ikamet etmeleri (Baştürk, 2018:392) göçmenlerin kentsel alandaki hallerini açıklayan teorilerle uyumludur (Özbey, 2017; Woods ve Kayalı 2017). Ülkemizde kentsel alanlarda yaşayan göçmenler için özel bir kotalama veya dağıtım sistemi gibi operasyonel bir çözümü bulunmamaktadır. Bu sebeple göçmenlerin hem kentlerde hem de kentsel alanlarda sayısal ve oransal olarak dağılımlarında çok ciddi farklar oluşmaktadır (Erdoğan ve Çorabatır, 2019:45).

Görüşmeler ekonomik koşulların yanı sıra memleketten gelen uzak veya yakın akrabalarla tanışıklık sebebiyle de göçmenlerin yerleşmek için bu semtleri tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu sosyal ağların kaynak ülkesi fark etmeksizin bütün gruplar için ortak olduğu görüşmeler esnasında sıklıkla vurgulanmıştır. Bu noktada Sincan'da ikamet eden Iraklı göçmenler örneği diğer bölgelerden etkisi daha güçlü bir sosyal ağı ortaya koymaktadır. Sincan Belediyesi çalışanları Sincan'da Iraklı 4 farklı aşiretin yaşadığını ifade etmişlerdir. Bu aşiretlerin Sincan'ı tercih etme sebebi ise ucuz konut ve kolay yaşama imkanlarından ziyade aşiret büyüklerinin/aşirete mensup diğer göçmenlerin Sincan'da ikamet etmesi olarak belirtilmiştir.

Göç ağı, göçmenlerin akrabalarıyla ve arkadaşlarıyla iletişim halinde olduğu veya onlarla aynı yerde yaşadığı; göç süresince bilgi paylaşılan, finansal desteği olanaklı kılan, istihdam ve yaşam imkanları konusunda yardımcı olan kişilerarası bağlar kümesidir (Arango, 2000:291). Göçmenlerin Türkiye'ye göç kararında etkili olan unsurun güvenlik veya ekonomik nedenlerden kaynaklandığı bilinmektedir (Erdoğan, 2020). Ancak taşınmak için seçilen kentin Ankara olmasını ve Ankara'daki ikamet bölgelerinin belirlenmesini göç ağları teorisi açıklanmaktadır. Çünkü insanların hareketlerinin maliyetlerini ve risklerini azaltarak beklenen net göç getirilerini arttırdığını ve göç ağlarının yeni yerlerde ihtiyaç duyulan misafirperverliği sağladığını ileri süren bu teoriye

atıf yapılmasını gerektirmektedir (Massey, vd., 1993; Tilly, 2007). Sosyal sermaye kavramıyla bağlantılı olan göç ağı göç kararı verme süreçlerinde diğer göçmenler açısından fırsatları arttırarak olumlu katkıda bulunabilmektedir (Wickramasinghe ve Wimalaratana, 2016; Arango, 2000).

2.4.3. Belediyede Göçmen Hizmetlerinden Sorumlu Birim

Çalışmanın bu bölümünde incelenen Belediyelerdeki göçmen hizmetlerinden sorumlu birimin hangisi olduğu ele alınacaktır. Tablo 3'te görüleceği üzere göçmenlere ilişkin hizmet veren birimler yoğunlukla Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüdür. Müdürlüklerin temel faaliyet alanı ise ilçedeki kültürel etkinliklerin organizasyonu, çeşitli alanlarda kurs düzenlenmesi ve sosyal yardımdır.

Bu bağlamda Altındağ Belediyesindeki göçmenlere yönelik hizmetten Altınay Sosyal Yardım Biriminin sorumlu olması söz konusu belediyenin göçmen hizmetlerinin yalnızca yoksulluğu önlemeye dayalı pasif faaliyetler olarak ele alındığını göstermektedir.

Tablo 3. Belediyelerde Göçmen Hizmetlerinden Sorumlu Birim

Altındağ Belediyesi	Altınay Yardım Birimi
Çankaya Belediyesi	Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler Birimi / Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü
Etimesgut Belediyesi	<i>Etimesgut Belediyesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı görüşme talebine olumsuz yanıt vermiştir.</i>
Gölbaşı Belediyesi	Muhtarlık Birimi
Keçiören Belediyesi	Göçmen Hizmetleri Merkezi
Mamak Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü / Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü
Pursaklar Belediyesi	<i>Pursaklar Belediyesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı görüşme talebini yanıtızsız bırakmıştır.</i>
Sincan Belediyesi	Kültür İşleri ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Yenimahalle Belediyesi	Kültür İşleri ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Kaynak: Belediyelerden elde edilen verilerinden derlenmiştir.

Özellikle Büyükşehir Belediyesinde göçmen hizmetleri merkezinin olmaması dikkat çekicidir. Çünkü Büyükşehir Belediyesinin hizmet ettiği yerel alan diğer

belediyelerle karşılaştırılamayacak kadar büyüktür. Yetki alanı il mülki sınırları olarak belirlenen Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırlarında 25 ilçe yer almaktadır.⁸² 5393 sayılı Belediye Kanununa göre “herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olduğu” hususu göz önüne alındığında Ankara’da ikamet eden bütün göçmenler Büyükşehir Belediyesinin çalışma alanı kapsamındadır.

Büyükşehir Belediyesinin faaliyet alanı içerisinde yer alan ilçe belediyeleri ile Büyükşehir arasında göçmen hizmetlerine yönelik koordinasyon söz konusu değildir. Belediyeler arası görev paylaşımının olmaması bazı göçmenlerin sosyal yardımlardan çift veya daha fazla yararlanmasını olanaklı hale getirirken ihtiyaç sahibi bazı göçmenlerinse söz konusu yardımlara erişememesine sebep olmaktadır. Görüşmelerde bazı göçmenlerin sosyal yardım almak için Büyükşehir Belediyesine ayrıca başvuru yaptıkları ifade edilmiştir.

Belediye mevzuatının göçmen hizmetlerine yönelik herhangi bir sorumluluğa değinmiyor olması belediyelerde göçmen hizmetleri biriminin kurulmamasının sebebi olarak ele alınabilir. Çünkü yasal dayanak olmaksızın belediyelere bütçe ayrılması da mümkün olmamaktadır. Bu noktada çalışmada iyi uygulama örneği olarak ele alınan Keçiören Göçmen Hizmetleri Merkezi uluslararası bir projenin çıktısıdır ve projeye ilişkin bütün fon sivil toplum kaynaklıdır. Göçmenlere ilişkin hizmetleri hem hitap ettiği kitle açısından hem de hizmet çeşitliği açısından son derece geniş olan bu Merkez yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları konusunda kurumsallaşmanın da iyi bir örneğidir. Çünkü her hizmet için farklı bir birimi ve o birimin uzman kadrosuyla faaliyet göstermektedir.

Göçe ilişkin yeni politikalar her ne kadar ulusal hükümet sorumluluğunda olsa da temel ihtiyaçların karşılanması noktasında yerel yönetimler göçmenlerle doğrudan

⁸² Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal, Yetki Alanı, <https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani> (15.12.2020)

Çalışma olanağına sahip makamdır (Woods ve Kayalı, 2017:6). Bu kapsamda belediyelerde göçmen hizmeti merkezi bulunmaması gn bir ynetim olgusu olarak ele alınmadığını gstermektedir. Diğer taraftan Keçiören Göçmen Hizmetleri merkezi faaliyet alanlarının çeşitliği itibarıyla göçmenlere ynelik sosyal politikalar konusunda son derece aktif rol oynamaktadır. Ancak bu noktada sz konusu merkezin hayata geemesinde sivil toplum desteği olduğu ve proje bazlı bir çalışmanın ürünü olduğu için sürdürülebilirliğe ilişkin unsurların da göz ardı edilmemesi gerekir.

2.4.4. Göçmenlere İlişkin Verilerin Hassasiyeti

Göçmenlere ilişkin verilerin hassas olduğu görüşmeler esnasında sıklıkla dile getirilen ve yntem blmnde de belirtildiği gibi çalışmanın kısıtı olduğu düşünülen bir unsurdur. Görüşmelerde belediye çalışanlarından göçmenlere ynelik herhangi bir kişisel veri talep edilememesine ve yneltilen soruların yalnızca belediye hizmetlerine ilişkin olmasına karşın belediye çalışanlarının st seviyede gizlilikle bilgi verdiği gözlemlenmiştir. Bu başlık altında sz konusu hassasiyetin sebebine ilişkin yürütülecek tartışma merkezi otoritenin göçmenlerle ilgili faaliyetlerin tasarlanması sürecinde oluşturduğu bürokratik süreçler ve yerli halkın belediyeye baskısı üzerinden incelenecektir.

Belediye ziyaretlerinde, göçmenlere ilişkin verilerin paylaşılmaması konusunda ciddi bir baskının olduğu ifade edilmiştir. Göçmenlere ilişkin hizmetlerin halk nezdinde tepki uyandırması sebebiyle sz konusu hizmetlerin mümkün olduğu kadar sessiz yürütüldüğü vurgulanmıştır. Görüşmelerde, belediyelerin göçmenler özelinde çalışan araştırmacılarla, bilhassa uluslararası kuruluşların temsilcileriyle, herhangi bir bilgi paylaşımında bulunmadan önce GİGM'den izin alınması gereği konusunda uyarılar olduğu belirtilmiştir. Ayrıca göçmenlere ilişkin yapılması planlanan etkinlikler üzerinden

bu durum örneklendirilerek açıklanmıştır. Göçmenlere yönelik her faaliyet için İçişleri Bakanlığı, AÇSHB (günümüzde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin alma zorunluluklarının olduğu ve söz konusu izin süreçlerinde bürokratik aksamalar yaşandığı ifade edilmiştir. Etkinliklerde fotoğraf çekme yasağı ve etkinliğe katılacak kişilere ilişkin detaylı bilgi talebinin de göçmenlere yönelik sosyal etkinliklerde geciktirici bir unsur olduğu veya etkinliklerin iptal olmasına sebep olduğu öğrenilmiştir. Dolayısıyla göçmenlere yönelik verilerin hassasiyetine ilişkin hususun hem belediyelerin uygulamaya yönelik politikaları bağlamında hem de göç araştırmacıları açısından problemlere sebep olduğu gözlemlenmektedir. Erdoğan ve Çorabatır (2019:47), merkezi otoritenin göç meselesini ulusal güvenlik kapsamında değerlendirdiğini ve merkezi yönetimin taşra teşkilatı olan valilik ve kaymakamlıkların da belediyeler üzerinde bu konuda ciddi bir baskı unsuru olduğu açıklamaktadır.

Belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerinin görünürlük açısından mümkün olan en alt seviyede yürütüldüğüne ilişkin başka bir örnek de Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan “Ankara’daki Mülteci Gruplar Alan Araştırması Mülteci Kadın ve Çocuklar Destek Projesi Alan Araştırma Raporu” konulu bir saha araştırmasıdır. Bu araştırma görüşme esnasında dile getirilmesine ve görüşmede araştırma bulgularının önemli olduğuna ilişkin vurgu yapılmasına karşın 2018 yılı Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporunda bu araştırmanın yer almadığı görülmektedir. Belediyelerin eylem ve söylem farklılığına ilişkin benzer başka bir örnek de Sincan Belediyesi ziyaretinde, 2018 yılında “Göçmen Çocuk Hakları” isimli büyük katılımlı bir etkinlik düzenlendiği ifade edilmesine karşın söz konusu etkinliğe Sincan Belediyesinin 2018 yılı Faaliyet Raporunda yer verilmemesidir. Verilen bilgiler ve faaliyet raporları arasındaki uyumsuzluğun göçmenlere yönelik hizmetler sebebiyle yerli halktan gelen tepki olduğu düşünülmektedir. Doğrudan genel oyla seçilen ve yerel idareyi temsil eden belediyeler

göçmenlere ilişkin özel hizmetleri olmamasına karşın genel tüm faaliyetleri sebebiyle bile vatandaşlardan tepki almakta olduklarını ifade etmişlerdir.

Belediyelerin merkezi yönetimden farklı olarak seçim sonucu belirlenmesi hizmetlerdeki çeşitliliğini etkilemektedir. Yerli halkın, bölgelerindeki göçmen nüfusun artışıyla, kamu hizmetlerinden faydalanma seviyelerinin gerilemesi doğal olarak göçmenlere ilişkin tepkilerin ortaya çıkmasına ve belediyelerin hizmet verme noktasında çekimser davranmasına sebep olmaktadır (Global, 2016:1; Erdoğan ve Çorabatır, 2019:46). Bu noktada Erdoğan (2020:112) göçmenlere ilişkin politikalar ve uygulamalar sebebiyle yerli halktan gelen tepkilere yönelik olarak hizmetlerin şeffaf yürütülmesinin ve sürece dair daha net bilgiler paylaşılmasının tepkilerin azalmasında önemli rolü olduğunu belirtmektedir.

2.4.5. Göçmenlere Yönelik Sosyal Yardımlar

Belediyelerden edinilen bilgiler, aynı yardımlara ilişkin bir standardizasyon olduğunu göstermektedir. Yardım almak için ön şart ikamet esasıdır. Daha sonra başvuru işlemleriyle süreç başlamaktadır. Başvuru sahibinin yerli halk veya göçmen olması ise fark etmemektedir. Belediyelerin ilgili birimindeki Sosyal Yardım İnceleme Görevlileri tarafından yapılan puanlamadan sonra ihtiyaç sahipleri sosyal yardım almaktadır.

Büyükşehir Belediyesi gıda ve temizlik malzemesi (koli şeklinde) ile kömür yardımı yapmakta iken Altındağ Belediyesinde medikal destek yardımlarının öncelikli olduğu belirtilmiş, her ay düzenli olarak hasta bezi, bir defaya mahsus olmak üzere tekerlekli sandalye ve düzenli olmayan aralıklarla gıda çekleri verildiği belirtilmiştir. Diğer belediyelerle gerçekleşen görüşmelerde ise sosyal yardımların gıda kolisi veya alışveriş çekleri, yakacak ve medikal malzeme şeklinde belediyenin kapasitesi ölçüsünde gerçekleştiği ifade edilmiştir. Sosyal yardımların medikal malzeme öncelikli olması halk

sağlığı açısından göz ardı edilmemesi gereken önemli bir husustur. Ayrıca gıda kolisi yerine gıda çeklerinin tercih edilmesi ihtiyaç sahiplerine farklı alternatifler sunacaktır.

Görüşmelerde sıkça vurgulanan başka bir unsur ise belediyelerin göçmenlere nakdi yardım desteğinde bulunmadığına yöneliktir. Bu durum ziyaret edilen belediyelerde farklı çalışanlar tarafından özellikle belirtilmiştir. Dolayısıyla belediyelerin yalnızca göçmenlere yönelik nakdi yardım programları olduğuna ilişkin yerli halkın sahip olduğu yanlış bir algı söz konusudur.

Bireylerin yoksulluğa düşmemesi ve sosyal dışlanmaya maruz kalmaması için sunulan sosyal yardımlar maddi destek şeklinde olabileceği gibi aynı yardımlar biçiminde de olabilmektedir (Erdoğan ve Kutlu, 2014:101). Aydın (2008:153) belediyelerin en fazla yöneldiği alanının sosyal yardımlar olduğunu belirtmektedir. Çalışma kapsamındaki bulgular da Aydın'ın (2008) ifadelerini doğrular niteliktedir. Belediyelerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları analiz edildiğinde sosyal yardım alanı öne çıkmaktadır. Butler ve Athanasiou (2017:129) göç politikalarında merhamete dayalı yardım uygulamalarının mağdurlaştırmaya sebep olabileceğini ifade etmektedir. Sosyal yardımlar, sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatma noktasında aktif rol oynasa da sosyal politika, sosyal yardımdan ibaret değildir ve sosyal yardımların toplumsal refahı iyileştirmedeki etkisi son derece sınırlıdır (Koray, 2020:469). Yerel yönetim faaliyetleri içerisinde sosyal yardımların yerinin arttığını belirten Kutlu (2015:394) özellikle zorunlu göçle gelenlerin yoksulluk, barınma ve gıda gibi temel gereksinimlerini karşılayamadıkları için ekonomik anlamda yardımlara bağımlı hale geldiğini vurgulamaktadır. Ayrıca Kutlu (2015), sürekli devam eden sosyal yardımların itaat etme ve kabul etme kültürünün benimsenmesine aracı olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda belediyeler tarafından sunulan yardımların göçmenler de dahil olmak üzere tüm yoksulları pasif şekilde konumlandırabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple sosyal belediyeciliğin sosyal uyumu kapsayan çok daha

geniş bir yelpazesi olduğu belirtilmelidir ve belediyeler göçmenlerin insani ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal uyum için de çeşitli hizmetler sunmalıdır (Daoudov, 2013).

2.4.6. Sosyal Uyuma İlişkin Faaliyetler

Altındağ Belediyesi Kadın Eğitim ve Kültür Merkeziyle gerçekleşen görüşmede göçmen kadınların da tıpkı yerli kadınlar gibi hobi kurslarına katılabildiği, bu konuda herhangi bir ayırım gözetilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca el ürünlerini satış stantlarında satış yapmak isteyen göçmen kadınları teşvik etmek ve göçmen kadınlara maddi destek sağlamak amacıyla stant ücretlerinin merkezler tarafından karşılandığı vurgulanmıştır.

Altındağ SYDV'yla yapılan görüşmede ise göçmenler ve yerli halkın kaynaşmasına yönelik tasarlanan bir projeyle İçişleri Bakanlığı tarafından Altındağ Kaymakamlığının ödüle layık görüldüğü ifade edilmiştir. İsmi “Tarihe Yolculuk” olan bu proje, 2017 ve 2018 yılında ilkokul ve ortaokul düzeyinde sayıları 3 bine yakın Türk ve göçmen çocuk Bursa, Çanakkale ve İstanbul’u kapsayan bir geziye çıkarılmıştır. Projenin finansmanı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfıdır. Proje maliyetinin son derece yüksek olmasına karşın göçmenlerin ve yerel halkın uyumu açısından etkisi belirgin olduğu için gezilerin 2017 ve 2018 yıllarında sıklıkla tekrarlandığı belirtilmiştir.

Büyükşehir Belediyesi tarafından göçmenlere yönelik özel olarak düzenlenen herhangi bir uygulama olmadığı ancak bunun göçmenleri dışlayıcı bir anlam taşımadığı görüşmede vurgulanan temel husustur. Zira yerli halkın katılabildiği herhangi bir etkinliğin göçmenlere de açık olduğu ifade edilmiştir.

Çankaya Belediyesi zihinsel ve bedensel engellilere yönelik kültür, spor ve eğlence etkinliklerinde göçmen katılımına özen gösterildiğini ve katılımın özellikle teşvik edildiğini vurgulamıştır. Otizm farkındalığı eğitimlerinde yabancı dil desteğiyle çok sayıda göçmenin ağırlandığı da ayrıca ifade edilmiştir.

Mamak Belediyesinde, Yeşilbayır Mahallesinde göçmenlere yönelik bir yer tahsisi yapılarak göçmenlerin tanışması ve sosyalleşmesi için ortam sağlandığını belirtilmiştir. Fakat mekânın oluşturulmasındaki temel amaç göçmenlerin birbirlerini tanımasıdır. Oysa entegrasyon yerli halk ve göçmenler arasında karşılıklılık gerektiren çift yönlü bir süreçtir. Bu açıdan uyum sürecinde yerli halkın da yer alması esastır (Yıldırım, İslamoğlu ve İyem, 2017:108).

Sincan Belediyesinde ise ilkokul ve ortaokullarda Iraklı ve yerli çocuklar arasında akran zorbalığı olaylarına çok sık rastlanması sebebiyle BM'nin proje teklifi kabul edilerek 2018 yılında "Göçmen Çocuk Hakları" isimli bir etkinlik organize edildiği ve etkinliğin temel amacının yerli ve göçmen çocukların kaynaşması olduğunu vurgulanmıştır. Belediye yetkilileri kapasite yetersizliği ve sınırlı kaynak sebebiyle sosyal faaliyetlerin kısıtlı olduğunu belirtmiştir.

Anlaşılabileceği üzere belediyelerin sosyal uyuma ilişkin çalışmaları mevcuttur ancak söz konusu çalışmalara ilişkin yeterli veri olmaması (katılımcı sayısı, etki analizi vb.) sosyal faaliyetlerin ne denli etkin olduğunu yorumlanmasına olanak tanımamaktadır. Ayrıca belediyelerin nicelik itibarıyla da çok az etkinliğe (fuar, festival, seminer, gezi, tiyatro ve diğer eğlence faaliyetleri) ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Bu sebeple belediyelerde sosyal uyumun önemine ilişkin farkındalığın görece zayıf olduğu gözlemlenmektedir.

Türkiye'nin OECD sosyal uyum endeksine göre 155 ülke arasında 120'nci sırada olduğunu belirten Sak (2016) ancak farklı sosyal grupların topluma dahil olmasıyla bu durumun aşılabileceğini ve sosyal içermenin mümkün olacağı belirtmektedir. Kuşkusuz yalnızca sosyal etkinlikler değil ulusal ve yerel düzeyde sivil toplum, belediye ile diğer kurum ve kuruluşların göçmenlere yönelik barınma, eğitim, sağlık, mesleki eğitim ve istihdam imkânlarının geliştirilmesi sayesinde göçmenlerin toplumsal hayatta karşılaştıkları sorunların çözümünde katkı sunacaktır (Taş ve Özcan, 2018).

IOM, UNHCR ve UCLG-MEWA ve Türkiye Belediyeler Birliğinin koordinasyonunda düzenlenen Göç ve Yer Değiştirme için Yerel Çözümler (2019) isimli forumda ev sahibi toplulukların belediyelere diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlardan daha fazla güvenmesi sebebiyle belediyelerin sosyal ve ekonomik uyumun merkezi oldukları vurgulanarak yerel ve katılımcı karar alma süreçlerinde göçmenlere de yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁸³ Sonuç olarak göçmenler ve yerli halk arasındaki etkileşimin sağlıklı bir şekilde inşa edilmesinde belediyelere önemli görevler düşmektedir. Çünkü yerli halkın sahip olduğu sosyal dinamiklere hâkim olan en yakın kuruluş belediyelerdir.

2.4.7. Belediyelerin Göçmenlere Yönelik Barınma, Eğitim, Sağlık Hizmetleri ve Türkçe Dil Kursları

Barınma konusu yalnızca Büyükşehir Belediyesi tarafından gündeme gelmiş olup Büyükşehir bünyesinde kimsesiz kişilerin yararlanması için faaliyet gösteren bir Barınma Evi vardır. Başvuru esasına göre çalışan Barınma Evinde fiziki ve sosyal ihtiyaçlara ilişkin mümkün olan en iyi şartların sağlandığı ifade edilmiştir. Gölbaşı Belediyesi göçmenlerin Gölbaşı'nın merkeze uzak terk edilmiş köylerde yaşadığını ve nedenle kalacak yer problemi yaşamadıklarını belirtirken diğer belediyelerin barınmaya ilişkin herhangi bir faaliyetinin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

Belediye bünyesinde gerçekleştirilen göçmenlere yönelik herhangi bir eğitim faaliyeti de bulunmamaktadır. Bu konuda her ilçede Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitim Merkezleri adres gösterilmiştir. Göçmenlere yönelik sağlık alanındaki destek de sosyal yardımlar kısmında dile getirilen hasta bezi ve tekerlekli sandalyeyle sınırlıdır.

⁸³ UCLG – MEWA, Congress, 2019

https://www.municipalforum2019.org/wp-content/uploads/2019/11/Programme_Municipal_Forum_2019-6.pdf (25.12.2020)

Çankaya Belediyesi tarafından göçmenlerin bazı sosyal etkinliklerde yer almamalarının sebebi dil problemi olarak açıklanmıştır. Dil engelinin aşılması için Esat ve Cebeci semtinde Türkçe dil kursu veren merkezlerin olduğu ve kursların 4 yıldır aktif şekilde faaliyet gösterdiği belirtilmiştir. Türkçe kurslarından mezun olan yabancıların gazete okuyabilir, televizyon seyredebilir seviyeye geldikleri de ayrıca ifade edilmiştir. Kurs sertifikaları MEB onaylı olarak basıldığı için kursiyerin iş bulması açısından son derece elverişli bir belgeye sahip olduğu da ayrıca belirtilmiştir. Dil eğitimine yönelik aynı hizmet ve sertifika süreci Keçiören Belediyesinde de vardır. Sincan Belediyesi Türkçe öğrenmek isteyen göçmenlerin halk eğitim merkezlerindeki okuma yazma kurslarına kayıt yaptırdığını belirtirken diğer belediyelerde ise Türkçe dil kursu olmadığı ifade edilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün yayımlanmış olduğu verilere göre Bakanlık tarafından Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla Türkçe dil kurslarına yönelik yoğun bir çaba harcandığı görülmektedir.⁸⁴ Ancak belirtildiği gibi söz konusu hizmetin yerel yönetimler nezdinde karşılığı sınırlıdır.

Sosyal politika sağlık, eğitim ve çalışma hayatına yönelik düzenlemelerle eşitsizlik ve toplumsal suçlara ilişkin beşeri uygulamalar bütünüdür (Vargas-Hernandez, Noruzi ve Irani, 2011:287). Barınma, eğitim ve sağlık hizmetleri göçmenlerin sosyal uyumuna ilişkin yürütülen geleneksel sosyal politika uygulamaları arasında yer almaktadır (Baştürk, 2018:383). Ancak incelenen belediyelerde söz konusu sosyal politika uygulamalarının son derece sınırlı olduğu ve sistematik bir yapının olmadığı görülmektedir. Bu nedenle farklı eşitsizlik kaynaklarından ötürü ayrımcılık ortaya çıkmakta (Koçancı, 2019:32) ve göçmenlerin dezavantajlı konumları eşitsizlik temelinde açıklanmaktadır. Diğer taraftan eğitim, sağlık, gelir ve istihdam göstergeleriyle ölçülen

⁸⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı, 2019 Ekim Bülten, https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/06141131_11Ekim2019internetBulteni.pdf (26.12.2020)

sosyal dışlanma olgusuna maruz kalan kesimler arasında göçmenlerin de yer aldığını belirten Gökbayrak (2005) sosyal içermenin ancak çok aktörlü bir yapıyla mümkün olacağını vurgulamaktadır.

Göçmen entegrasyonu alanındaki yerel yönetimlerin iyi uygulama örneklerini paylaşmayı hedefleyen “Göçmenlerin Entegrasyonu için Yerel Kuruluşların Öğrenimi isimli AB Projesi (LL2II)” kapsamında yayımlanan Yerel Organlar ve Çalışanlar Rehber kitapçığında sosyal uyumun göçmenlerin ve yerli halkın birlikteliğiyle ilerleyen dinamik ve çok yönlü bir süreç olduğu belirtilirken eğitim ve istihdam olanaklarındaki iyileşmeyle göçmenlerin daha aktif olacağı, göçmenlerin ev sahibi toplulukların ana dilini öğrenmelerininse sosyal uyum açısından son derece kritik olduğunu ifade edilmektedir.⁸⁵ Sonuç olarak sosyal uyum sürecinde yerel yönetimlerin daha aktif şekilde sürece dahil olması gerektiği vurgulanmalıdır.

2.4.8. Belediyelerin Göçmen İstihdamına Yönelik Faaliyetleri

Belediyelerden edinilen bilgiler göçmenlerin istihdam edilebilirliklerine ilişkin doğrudan sunulan herhangi bir hizmetin olmadığı yönündedir. Öte yandan göçmenlerin çoğunlukla Altındağ ilçesinde bulunan Siteler bölgesinde özel sektör işverenleri tarafından istihdam edildikleri bilgisi paylaşılmıştır. IOM’a (2018) göre uluslararası göçmenleri ülkelerinden ayrılmaya teşvik eden en önemli etken istihdamdır. Standing’in (2014:192) “küresel kapitalizmin hafif piyadeleri” olarak ifade ettiği göçmenler, çoğunlukla kayıt dışı ekonomik göstergelerin önemli aktörleridir ve küresel prekaryanın büyümesini hızlandırmaktadır. Tabakalaşmış işgücü piyasası, göçmenlerin düşük ücretle çalışma, güvencesiz istihdam edilme, meslek hastalığına maruz kalma, işsizlik, enformel

⁸⁵ Göçmenlerin Entegrasyonu için Yerel Kuruluşların Öğrenimi, Yerel Organlar ve Çalışanlar için Rehber Kitapçık
http://www.ll2ii.eu/pdf/Guidebook_for_Local_Bodies_and_Operators_on_Integration_of_Migrants_in_Europe_TR.pdf (26.12.2020)

sektörde ve ağır işlerde çalışmaları anlamına gelen bir işgücü piyasasıdır (Ruhs ve Anderson, 2010). Castles ve Miller (2008:259) ise göçmenlerin yeraltı ekonomisinde istihdam edildiğini belirtmektedir. Ayrıca işgücü piyasasındaki tabakalaşma sebebiyle göçmenlerin dezavantajlı konumlarının daha görünür olduğu belirtilmektedir (Castles ve Miller, 2008:267) Diğer taraftan kayıtlı veya kayıtsız istihdamda ucuz işgücü olarak görülen göçmenlerin özellikle işsizlik problemi yaşayan ülkelerde toplumsal gerilimi arttırabildiği gözlemlenmektedir (Erdoğan, 2020:43).

Sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı konumda olan azınlıkların ve iş bulamayan göçmenlerin suça yönelmesinin olasılık dahilindedir (Bucerius ve Tonry, 2014) ancak sayısal veriler göçmenlerin suç oralarının düşük olduğunu ve göçmenlerin suç oranlarına ilişkin toplumsal algının yanıltıcı olduğunu göstermektedir (Özpınar, vd., 2016:4). Diğer taraftan işsizlik sebebiyle yaşanan ekonomik fırsat eşitsizliği göçmenlerin kendilerini güvende hissetmelerinin önüne geçmektedir (Şimşek, 2017:21).

Görüşmede, Keçiören Belediyesi Göçmen Hizmetleri Merkezinde meslek edindirme kursları düzenlendiği ve göçmenlerin istihdam olanaklarından haberdar olmaları amacıyla bilgilendirme hizmeti verildiği ifade edilmiştir. Meslek edindirme kursları istihdam garantisi olan ve olmayan şeklinde iki gruptan oluşmaktadır. İstihdam garantisi olmayan kurslardan herhangi bir ayırım gözetilmeksizin herkes yararlanabilmektedir. Göçmen veya yerli halk bu kurslarda yalnızca meslek edinmekte ve kursa geldikleri için herhangi bir ücret almamaktadır. İstihdam garantili kurslarda ise üst yaş sınırı 35'tir.

Geçici koruma altındaki Suriyeliler için IOM'un taraf olduğu bir proje kapsamında düzenlenen istihdam garantili kurslarda aylık kazanç 850 ile 1850 lira arasında değişiklik göstermektedir. Düz dikiş makine operatörü, aşçı yardımcılığı, hasta bakıcılık, bilgisayar destekli muhasebe, cilt bakımı, kuaförlük, kaynakçılık, mobilya

retimi, montaj ve geleceğin meslekleri olarak adlandırılan kodlama ve web tasarımı kursları istihdam garantili kurslardan bazılarıdır.

Göçmenlerin istihdamı kapsamında Ankara Sanayi Odası'yla (ASO) imzalanan bir protokol daha olduğu ve protokol çerçevesinde ASO'nun temin edeceği sanayi işletmelerinde (CNS tezgâh, motorlu araçlar, plastik sanayi, tesisat teknolojileri ve iklimlendirme sistemleri) işbaşı meslek edindirme kursları düzenleneceği ve kursu başarıyla tamamlayanların aynı işyerinde istihdam edileceği belirtilmiştir. Adı geçen proje uygulama aşamasındadır.

Göçmen Hizmetleri Merkezinin istihdama yönelik çalışmaları diğer belediyeler açısından örnek niteliğindedir. Gç politikaları merkezi otoritenin sorumluluğu olsa da göçmenlerin kentlerde yoğunlaşması sebebiyle yerel yönetimlerin istihdam, barınma ve kamusal hizmetler alanlarında da çalışması gerekir (OECD, 2018:3). Bu itibarla yerel yönetimlerin göçmen entegrasyonunda güçlü bir rol oynadığı ve göçmenler için istihdam politikaları olmasa dahi ulusal hükümetin aktif istihdam politikalarına ilişkin bilgilendirme seminerleri veya yönlendirme faaliyetleri düzenleyebilecekleri düşünülmektedir.

2.4.9. Gç Mevzuatında Belediyelerin Yeri ve Bütçe

Görüşmelerdeki temel çıktılarından biri belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerine dair mevzuatta (5393 sayılı Belediye Kanunu ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) açık bir hüküm olmaması ve göçmenlere yönelik faaliyetler için belediyelere özel bir bütçe ayrılmamasıdır. Görüşmelerde söz konusu kısıtların göçmenlere yönelik hizmet planlarının önüne geçtiği ifade edilmiştir.

Göçmenlere yönelik hizmet üretme noktasında İçişleri Bakanlığı'na bağlı Gç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) yetkili olan esas kurumdur. Genel Müdürlüğü'nün

yetkisini 6458 sayılı Kanunun 103. maddesi düzenlemekte iken, Genel Müdürlüğün kuruluşuna ilişkin hükümler, 15/07/2018 tarihinde yürürlüğe giren 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 158 inci maddesiyle yeniden düzenlenmiştir.

“Madde 158 – (1) Bu Bölümün amacı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. (2) Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye’ye giriş ve Türkiye’de kalışları, Türkiye’den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.”

Öte yandan 6458 sayılı Kanunda belediyelere ilişkin herhangi bir görev tanımı bulunmamaktadır. Bu eksiklik belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerde kurumsallaşmanın önüne geçmektedir. Diğer taraftan 5393 sayılı Belediye Kanununa göre herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Göçmenleri de kapsayan hemşehri ifadesi ve hizmette yerellik ilkesi belediyelere dolaylı yoldan göçmenlere hizmet misyonu yüklemektedir. Belediye bütçesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde düzenlenmekte olup belediye bütçesi performans esaslarına ve stratejik planlamaya göre belirlenmektedir. Bu kapsamda, belediyelere göçmenler için ilave bütçe ayrılmadığı ancak belediyelerin stratejik planlama sürecinde göçmenleri içerecek unsurlara yer verdiği takdirde bütçelerinin belirlendiği anlaşılmaktadır.

Kentlerdeki göçmen sayısında görülen kayda değer artış yerel hizmetlerin kapasitesi üzerinde ilave baskı oluşturmaktadır (Woods ve Kayalı, 2017:5). Söz konusu baskı ve sınırlı bütçe göçmenlere yönelik belediye hizmetlerinin belediyelerin kapasiteleri ölçüsünde sunulduğunu göstermektedir. Bu durum hizmetlerde standardizasyonun, kurumsallaşmanın ve sürdürülebilirliğin önüne geçmektedir. Belediyelerin göç yönetimi sürecinin dışında bırakılması uygulamada da bazı aksaklıklar yaratmaktadır. Görüşmelerde vurgulanan bir husus da GİGM’yle ortak veri sistemlerinin olmamasıdır. Bu nedenle belediyeler kendi veri tabanlarını oluşturmaktadır. Bu konuda

muhtarlıklarla iş birliği içerisinde olursa da bölgede yaşayan göçmenler muhtarlığa kayıt yaptırmadığı müddetçe göçmenlerin varlığından haberdar olunması mümkün olmamaktadır. Yerel yönetimlerin kayıtlarının güvenilir ve kapsamlı olmaması hizmet sunumu ve kalkınma konusunda çeşitli zorluklara sebep olmaktadır (Woods ve Kayalı, 2017:8).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Dönemin Kalkınma Bakanlığı) tarafından 2018 yılında yayımlanan, 2019-2023 yıllarını kapsayan, 11. Kalkınma Planı Dış Göç Politikası Özel İhtisas Komisyonu Raporunda belediyeler “Veriye Dayalı Politika ve Hizmet Sunumunun Sağlanması için Kurumlar Arası Koordinasyon” başlığı altında incelenmiştir. Göç yönetiminin yerel boyutuna dikkat çekilen Raporda kentlerde merkezi otoritenin yerel yönetimlere kaynak tahsis etmesi ve destek olması, belediyelerin ve diğer kentsel aktörlerin ihtiyaçlarıyla orantılı şekilde kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik çalışılması, yasal mevzuatların kapsamlı olarak incelenmesine ilişkin çalışma başlatılacağı belirtilmiştir.⁸⁶ Ancak mevzuat kapsamında herhangi bir müdahale gerçekleştirilmemiştir. Rapor yayımlanmasına karşın belediyeler hala yerel ölçekte yetkili ve birincil konumlarıyla ve sosyal belediyecilik uygulamalarıyla sosyal politika alanında etkinlik sağlayabilmektedir.

Belediyelere göç yönetimi alanında yasal yetkilendirme yapılmaması ve mevzuatta belediyelerin göçmenlere yönelik hizmet sunumuyla doğrudan görevlendirilmemiş olması göçmen hizmetlerine yönelik çalışmalarda belediyelerin pasif konumlanacağı anlamını taşımamaktadır (Atmaca, 2019:65). Erdoğan (2020:212) belediyelerin yalnızca yasal sınırlarının genişletilmesinin yeterli olmayacağını ve belediye sınırlarında yaşayan her yabancı için de bütçe ayrılması gerektiğinin önemine vurgu yapmaktadır. Özer (2006:60) ise kurumsal düzenlemeleri kendisi yapmaktan çok

⁸⁶ T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 11. Kalkınma Planı, Dış Göç Politikası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, <https://sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/04/DisGocPolitikasıOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf> (21.12.2020)

yerel yönetimler ve sivil toplum dahil tüm tarafları görevlendiren, onların yönetim sürecine eşlik etmesini sağlayan bir idari yapının kamusal kaynakların yönetilmesinde eskisine kıyasla daha kolay ve işlevsel olacağını belirtmektedir.

2.4.10. Sivil Toplum Örgütleriyle İş Birliği ve İyi Uygulama Örneği:

Keçiören Belediyesi Göçmen Hizmetleri Merkezi

Belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerde uluslararası kuruluşlarla ve sivil toplumla iş birliği ön plana çıkmaktadır. Özellikle sosyal uyum kapsamında ele alınan çok sayıda sosyal etkinlik için sivil toplum örgütleriyle iş birliği yaptıkları görülmüştür. Ancak Keçiören Belediyesinin IOM ile yaptığı iş birliği çok daha kapsamlıdır. Şöyle ki Keçiören Belediyesi binasında bulunan Keçiören Göçmen Hizmetleri Merkezi, IOM ve Keçiören Belediyesi iş birliğiyle yürütülen ve “Avrupa Komisyonu İnsani Yardım Ofisi (ECHO)” tarafından finanse edilen bir proje kapsamında kurulmuştur. Bu merkezden edinilen bilgiye göre bölgede ikamet eden göçmenlerin yanı sıra kayıtlı olsun veya olmasın Türkiye’deki tüm göçmenlere yönelik hizmet sunulmaktadır. Bu kapsamda belirtilmesi gereken husus, Keçiören Belediyesi ve IOM iş birliğinin, belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetleri noktasında dile getirilen “kapasite yetersizliği ve bütçenin sınırlı olması” gibi konulara çözüm olarak uygulanabileceğidir.

Göçmen Hizmetleri Merkezinin yerelde Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’yla çalışmaları vardır. Uluslararası alanda ise UNHCR ve Alman Kalkınma Ajansı’yla (GIZ) iş birliği faaliyetleri mevcuttur. Bütün hizmetler ücretsiz sunulmakta, tüm iş ve işlemler Arapça, Farsça ve İngilizce tercüman desteğiyle yürütülmektedir. Göçmen Hizmetleri Merkezinin iki birimi bulunmaktadır. Bunlardan birisi Keçiören Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı İletişim Ofisi iken diğeri Göçmen Meclisi ve Göçmen Dayanışma Derneğidir. Her iki birim de nakdi

yardımlar gıda, giyecek ve yakacak gibi sosyal sosyal yardımlar konusunda gerekli yönlendirme ve sosyal yardım işlerini yapmaktadır.

Göçmen Hizmetleri Merkezinde eğitim, hukuk, iş ve meslek danışmanlığı ve psikososyal destek hizmetleri verilmektedir. Kimlik kartı işlemleri, sınır dışı kararlarına itiraz, üçüncü ülkeye başvuru prosedürü, göçmen ve mülteci hakları, aile hukuku, yaralanma, kaza, dolandırıcılık, gayrimenkul alış satış işlemleri, avukat temini gibi konularda hukuk danışmanlığı yapılmaktadır.

İş arama ve istihdam süreçleri, iş yeri açma, iş kurma, çalışma izni konularında iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri mevcuttur. Şiddet, istismar, ihmal, çocuklara ve gençlere yönelik etkinlikler, ebeveyn grup görüşmeleri gibi psikososyal destek faaliyetleri yürütülmektedir. Sağlık alanında ise tüm sağlık hizmetlerine erişim konusunda bilgilendirme, randevu alma, sevk işlemleri, sağlık raporu, ilaç temini ve kadın hastalıkları ve doğum konusunda sağlık danışmanlığı hizmeti vardır.

Eğitim danışmanlığı faaliyetleri Türkçe dil eğitimi başta olmak üzere okul kaydı, devamlılık, denklik, sınavlara hazırlık ve burslar alanlarını kapsamaktadır. Türkçe dil kurslarının kapasitesi 200 kişiyle sınırlıdır. Kurslardaki gruplar karma olup yaş sınırı bulunmamaktadır. Başlangıç (A1) ve orta alt düzey (A2) seviyesindedir. Kurs sonunda düzenlenen katılım belgesi ise MEB onaylı bir sertifikadır.

Keçiören Belediyesinin göçmenlere ilişkin sosyal politika yelpazesinin diğer belediyelerle karşılaştırıldığında belirgin oranda çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Eğitim, sağlık, hukuk ve istihdam alanındaki yönlendirmeler göçmenlerin göçmen olmalarından kaynaklanan dezavantajlı konumlarının telafi edilmesine olanak tanırken istihdam alanındaki aktif işgücü hizmetlerine yönlendirme faaliyetleri, sosyal ve ekonomik uyumun sağlanmasında son derece önemlidir. Çünkü göçmenler ve kıyaslanabilir yerli gruplar arasında belirgin farklar olmadığı sürece sosyal entegrasyon mümkün olabilmektedir (Toksöz, 2006:63).

Keçiören Belediyesi örneği yerel yönetim ve STK iş birliğinin ne denli önemli olduğunu sunulan hizmetlerle ortaya koymaktadır. Yerel yönetim ve sivil toplum örgütlerinin sosyal politikaları kapsayan bir süreç olarak göç yönetişimi çok önemlidir. Yasal statüleri, toplumsal cinsiyetleri, kaynak ülkeleri ve milliyetleri fark etmeksizin göçmenlerin insan hakkına saygı duyulmasını sağlamak toplumsal, iktisadi ve kültürel kalkınmayla mümkün olacaktır (COE, 2017). Son olarak Erdoğan (2020:215) yerel uyum süreçlerinin belediye ve sivil toplum iş birliğiyle yürütülmesinin önemine dikkat çekerken yetersiz de olsa AB veya dış diğer kaynaklardan gelen mali yardımların şeffaf bir şekilde toplumun tüm kesimiyle paylaşılmasının yerli halkın göçmen hizmetlerine yönelik tepkilerini en aza indireceğini belirtmektedir.

Diğer taraftan,, çalışma süresince göç yönetişimine ilişkin söz konusu iyi uygulama örneklerini destekleyen iki yeni gelişme daha yaşanmıştır. Bunlardan ilki Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından “Yerel Yönetimlerde Göçmenlere Yönelik Hizmetler ve Göçmen Hakları Bilgilendirme Toplantısı”nın düzenlenmiş olmasıdır.⁸⁷ Bu toplantı 5 Nisan 2021 tarihinde, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve İngiltere Büyükelçiliği iş birliğinde gerçekleştirilmiştir. Toplantı “Ankara’da yaşayan dezavantajlı sığınmacı kadın ve gençlerin kente uyumunun sağlanmasını, hizmetlere erişimlerinin kolaylaştırılmasını ve istihdam edilebilirliklerinin artırılmasını” amaçlamaktadır. Göçmenler konusunun Büyükşehir Belediyesi’nin gündemine gelmesi ve özel politika gerektiren gruplara ilişkin sosyal politika uygulamalarının tartışılması göçmenlere yönelik hizmetler açısından son derece olumlu bir gelişmedir. Diğer taraftan göçmenlere yönelik hizmetler konusunda uluslararası kuruluşlarla iş birliği de dikkat çeken olumlu diğer bir bulgudur.

⁸⁷ <https://www.sondakika.com/haber/haber-buyuksehir-in-gundemindeki-baslik-gocmen-haklari-14043379/> (23.04.2021)

İkinci önemli gelişme ise 2 Nisan 2021 tarihinde, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ortaklığında “İnsan Ticaretinin Önlenmesi ve İnsan Ticareti ile Mücadeleye Yönelik Eylem” çerçevesinde, Avrupa Konseyi’nin, Türkiye’deki belediyelerin başvurularına açık bir hibe çağrısı yayımlamasıdır.⁸⁸ Bu çağrı, birden fazla belediye arasında veya belediyeler ile diğer yerel ortakların (sivil toplum ve akademi) sunduğu konsorsiyumların kabul edileceğini ve konsorsiyum başvurularında lider hibe ortağının belediye olmasının şart olduğu belirtmektedir. Başvuruların çocuklar, ebeveynler ve bakıcılar, kadınlar, çocuk koruma, sağlık ve çocuk ticareti eğitimi uzmanları, işçiler, sendikalar, ticaret ve sanayi odaları, ticarete maruz kalan göçmenler ve sığınmacılar gibi dezavantajlı ve kırılgan gruplar arasında farkındalık yaratma faaliyetlerine odaklanması gerektiği belirtilmektedir. Hibe çağrısında belediyelerin lider rolü üstlenmesi gerekliliği ve faaliyetlerin dezavantajlı göçmenlere yönelik tasarlanması bu çalışma açısından son derece önemli bir bulgulardır. Öte yandan, bu çalışmanın temel vurgusu olan göç, yerel yönetim, göç yönetişimi ve sosyal politika kavramlarının bütünlükçü bir bakışla değerlendirildiği söz konusu hibe çağrısı, belediyelerin göçmenlere yönelik sosyal politikaları alanındaki kurumlar arası iş birliğini teşvik eden güncel çalışmalardan birisidir.

⁸⁸ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Duyurular, <https://www.goc.gov.tr/turkiyedeki-belediyeler-icin-avrupa-konseyi-proje-hibe-cagrisi---yatay-destek-ii2> (25.04.2021)

SONUÇ

Göçün artan ve giderek daha karmaşık hale gelen boyutu Türkiye'nin göç gündemini de canlı tutmaktadır. Türkiye geçmişte olduğu gibi günümüzde de göçlerden en fazla etkilenen ülkelerden biridir. Günümüzde giderek artan sayıda ülkenin göçün kaynağı ve hedefi haline gelmesi ekonomik, sosyal ve politik anlamda yapısal değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Öner'e (2018:13) göre göç bir ülkenin inşasında merkezi role sahip olabilir. Öyle ki göç olgusunun toplumsal dönüşüm sürecindeki gücü, Türkiye'yi göçler sayesinde kurulan, değiştiren ve bugünkü milli devlet niteliğini kazandıran büyük bir etkiye sahiptir (Karpas, 2015: xxxix).

Küresel bir olgu haline gelen göç farklı bakış açıları ve yaklaşımlar ile tartışılan ve disiplinler arası çalışmaların yapıldığı bir alandır. Göçün sahip olduğu potansiyel çeşitlilik, göç çalışmalarının tarih, ekonomi, siyaset, sosyoloji, antropoloji, coğrafya ve diğer sosyal bilimlerden ayırmaksızın toplumsal bir çerçevede yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, 21. yüzyılda göç çalışmaları sosyal bilimlerin alanındaki temel çalışma konularından biri haline gelmiştir. Kümbetoğlu (2018:50), göç çalışmalarına yöntemsel açıdan bakarak iki farklı yönelim sıralamaktadır:

1. Göçün makro boyuttaki dinamiklerini ortaya koymayı amaçlayan, göç olgusunun sonuçlarını ve etkilerini açıklayan çalışmalar,
2. Göçü mikro boyutta çalışan ve göç edenlerin bireysel göç deneyimlerine odaklanan çalışmalar.

Kümbetoğlu'nun yaklaşımına göre bu çalışma göç olgusunun makro düzeydeki boyutuna odaklanmaktadır. Bu çalışmada, göçün yerelde yarattığı dönüşüm sonuçları itibarıyla tartışılmış ve göçün nedeninin tek bir yaklaşımla açıklanamayacağı görülmüştür. Toksöz (2006:22) göçü açıklamaya ilişkin makro bir teorinin olmamasının, mevcut göç teorilerinin birbirlerini tamamlaması yoluyla göç konusunu çalışmaya olanak

sağladığını ifade etmektedir. Sert (2018:44) ise göçün nedenleri hakkındaki literatürün, farklı disiplinler tarafından ortaya atılan göç teorilerinin etkenlerini birleştiren yeni modellerle göç yazınında bütünleyici bir kurama doğru gidildiğini belirtmektedir. Bu kapsamda, çalışma süresince göç ve kent tartışmaları yapılırken göç teorilerinden her birinin açıklayıcı bir savı olduğu görülmüştür. Zira kentin ve kentsel yaşamın toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik dönüşümün niteliklerini barındırdığı varsayımı hakimdir (Kaya, 2015:24). Yıldız (2020:26) bu durumu, göçün kentsel gelişmenin bütüncül bir unsuru olduğunu belirterek açıklamakta ve kent anlatılarının göç anlatıları olarak okunabileceğini ifade etmektedir.

Göç çalışmalarında yöntemsel açıdan kritik olan diğer bir konu ise göçmenlere ilişkin toplulaştırılmış verilere ulaşabilmektedir. Göçmenlerin doğum yeri, vatandaşlık, cinsiyet, eğitim durumu gibi niteliksel özelliklerinin ve göçmenlerin niceliksel boyutunu içeren nüfus bilgilerinin olduğu sistemli kurumsal veriler göç çalışmaları açısından son derece önemlidir. İçduygu (2012:17), 2012 yılına kadar Türkiye’de uluslararası göç konusunda çok az veri olduğunu ve göç alanında az sayıda çalışma yapıldığını belirtmektedir. 2013 yılında ise 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkarılmış ve İçişleri Bakanlığı dahilinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Türkiye Göç Raporu” ve göçe ilişkin güncel verileri yayımlamaktadır. Söz konusu raporlar 2013 ve 2016 yılları arasında yıllık bazda yayımlanmasına karşın 2016 yılında sonra yayımlanmamıştır. GİGM tarafından yayımlanan güncel veriler ise “giriş-çıkış, ikamet izinleri, düzensiz göç, uluslararası koruma, geçici koruma, insan ticaretiyle mücadele, geri alım ve geri gönderme merkezlerine ilişkin istatistiklerden” oluşmaktadır. Güncel veriler içerisinde ikamet izinleri ve uluslararası koruma başlıklarında illere ilişkin kırılım olmasına karşın diğer veriler illere göre analiz imkanı tanımamaktadır. İllere göre göç istatistikleri ise TÜİK’ten alınmaktadır. Öte yandan göçmenlerin illerde ikamet ettiği bölgelerin analizini mümkün

kılan herhangi bir veri seti kamuya açık değildir. Belediyelerden bilgi talep edildiğinde, mahallelerde yaşayan yabancıya ilişkin toplulaştırılmış verilerin GİGM tarafından tutulduğunu bilgisi alınmıştır. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi GİGM tarafından sunulan veriler ülkedeki genel tabloyu sunmakladır. Sonuç olarak, paylaşılabılır ve bütünlükçü bir veri sistemi olmaması göç çalışmaları açısından bilgiye erişim noktasında problem olduğunu göstermektedir. Etik ilkeler doğrultusunda, özgür ve sürdürülebilir bir çalışma ortamının oluşturulabilmesi için merkezi ve yerel düzeyde takip edilebilir ve paylaşılabılır ortak bir veri sisteminin oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan ve göç ile bağlantılı çalışılan iki temel konu vardır: yerel yönetimler ve sosyal politika. Yerel yönetim başlığı altındaki kamu yönetimi birimi ise belediyelerdir. Devletin işleyiş sürecinde halka en yakın yönetim birimi olarak belediyeler, yereldeki sorunları tespit etmede, sosyal politikaların tasarlanmasında ve uygulanmasında önemli bir yere sahiptir (Koçak, Arslan ve Eti, 2017:122). 2000’li yılların başından bu yana belediyelerin geleneksel misyonundaki değişimin, sosyal sorunların çözümünde ve sosyal politikalardan sorumlu kurumlar arasında belediyelerin yerini güçlendirdiği anlaşılmaktadır (İçduygu, 2012:87). Yerel yönetimlerin göç konusundaki rolü ise yerel hizmetlerin sunumunun yanı sıra toplumsal uyumun sağlanmasına yönelik politika üretmektir (Doğanay vd., 2020:13). Bu bağlamda, uygulanan ve/veya uygulanması hedeflenen polititikaların kapsayıcılığı açısından belediyeler düzeyinde oluşturulan politikalar son derece önemlidir. Çalışma süresince göçmenlerin ve yerli haklın uyumunun yerelde başladığı varsayımı ve sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde göç yönetişimi tartışması yürütülmüştür. Ancak belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerinin yasal çerçevesinin henüz çizilmediği; belediyelerin, göçmenlere yönelik görev ve sorumluluklarını belirleyen doğrudan bir kaynak olmaksızın farklı kanunların geniş bir perspektiften yorumlanması yoluyla hizmet

sunduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, belediyelerin görev ve sorumluluk çerçevesinin yeniden düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Göç ile bağlantılı çalışılan diğer konu ise sosyal politikadır. Göç ve sosyal politikalar arasındaki ilişkinin temeli 20. yüzyılın başlarına dayanmasına karşın göçmenlere yönelik sosyal politikalar göçe ev sahipliği yapan ülkelerin sosyal, ekonomik ve siyasi deneyimlerine göre farklılık göstermektedir (Bloch, 2011:532). Yasal düzenlemelere göre şekillenen göçmenlerin statüleri, göçmenlere yönelik sosyal refah uygulamalarının kapsamını belirlemektedir. Eğitim, sağlık, konut yardımı, çalışma izni, sosyal güvenlik sistemine dahil olma, sosyal yardım ve diğer sosyal politika tedbirleri yasal statüler çerçevesinde şekillenmektedir. Dolayısıyla göçmenlere yönelik sosyal politikaların kapsayıcı olması öncelikle yasal düzenlemelere ve üst politika belgelerine bağlıdır. Yukarıda da vurgulandığı gibi göçe ilişkin politika üreten merkezi ve yerel yönetim de dahil olmak üzere tüm kurumların yetki ve sorumluluklarını belirleyen daha kapsamlı yasal reformlara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu reformların yerel yönetimlerin göç yönetişimi sürecindeki rollerini belirlemesine, göç hareketlerinin ekonomik ve toplumsal etkilerinin bütüncül şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayabileceği gibi kamu yönetimi açısından da yerel katılımı güçlendirici bir etkiye sahip olacaktır. Diğer taraftan göç yönetişiminde yerel yönetimlerin sivil toplumu göz ardı etmeden güçlenmesi, göç yönetişimin sürdürülebilir olması, göçmenlere yönelik hizmetlerde koordinasyonsuzluk yaşanmaması ve bu hizmetlerin projelerle sınırlı kalmaksızın yürütülebilmesi açısından önemlidir.

Doğan (2018:146) ülkeleri ekonomik, sosyal, politik ve güvenlik boyutlarıyla etkileyen ve en somut şekilde yerelde kendini gösteren göçün, küresel boyutu ve temel insani yönünün göz ardı edilmeden göçün yönetişiminde sivil toplum katılımının teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Erdoğan ve Çorabatır (2019:54) ise göçün yönetim sürecinde sivil toplumun sosyal sorunları çözme potansiyelinden yararlanılması ve yerel

yönetimlerin STK iş birliğinin özendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Göç yönetişiminde yerel katılımın yanı sıra sivil toplum aktörlerinin rolünün her geçen gün artması (Kahraman ve Tanıyıcı, 2018:265) ise yerel yönetimlerin kurumsal kapasite yetersizliğinde “STK’ları bir çözüm olarak” sürece dahil etmek istediğini göstermektedir (Woods ve Kayalı, 2017:16). Bu kapsamda, çalışmada sunulan iyi uygulama örnekleri Türkiye’de; çalışma süresince yapılan yüz yüze görüşmeler ve doküman analizi bulguları ise Ankara’da göç yönetişimi konusunda harekete geçildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, göçmenlere yönelik sosyal politikalara odaklanarak, göç yönetişimindeki yapısal ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesinin önemini açıklamaktadır. Ancak göçmenlere yönelik söz konusu uygulamaların gündelik yaşama ve sosyal uyuma etkisini ele almamaktadır. Norman’ın (2019:54) da belirttiği gibi göçmenlere yönelik uygulamaları sonuçları itibarıyla tartışan ve politikalar arasındaki farkları ortaya koyan çalışmalar azdır. Bu nedenle, göçmenlere yönelik uygulamaların sonuçlarını ölçmeye ilişkin izleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılmasının göç literatürü açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan birçok araştırmacı için göç dinamik bir vizyon olmasına karşın kamuoyu ve karar vericiler açısından bu durum yaygın değildir (Tapia, 2015:32). Bu kapsamda, kamuoyu nezdindeki göçmenlere yönelik olumsuz tutumların bertaraf edilmesi toplumsal kabul ve kuşkusuz sosyal uyum açısından önemlidir. Göç yönetişimi kapsamında tutarlı ve etkili bir iletişim stratejisi tasarlamak ve ana akım medyayı ve sosyal medyayı işlevsel kullanmak, göç konusundaki bilgi kaosunun ve göçmenlere yönelik olumsuz tutumların önüne geçilmesinde önemli olacaktır (Özçürümez ve İçduygu, 2020:277). Bu çalışmada, göç yönetişiminin farklı boyutta gerçekleştiği ancak göçmenlere yönelik uygulamalar konusunda yerli halkın tepkisinden endişe duyulduğu görülmektedir. Bu nedenle yerli halkın tepkisini doğru kavrayabilecek yeni araştırmalara

ve bu kapsamda etkili iletişim stratejilerinin ortaya konmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğunu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N., (2006), **Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Abadan-Unat, N., (2015), “Türkiye’nin Son Elli Yıllık Emek Göçü: Yorum, Eleştiri, Öngörü”, **Türkiye’nin Göç Tarihi** içinde (s.259-274), M.M. Erdoğan, A. Kaya (der.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Abadan-Unat, N., (2020), “Türkiye Yenilen Tüm Devletler İçin Yepyeni Bir Örnek Oldu”, **Best of Istanbul**, S.2020-3, s.6.
- Afrika Birliği Örgütü, (1969), **Afrika’daki Mültecilerin Problemlerinin Özgöl İlkelerini Belirten Sözleşme**.
- Ağca, M., (2019), *Göç Yönetiminin Yeni Aktörleri Olarak Yerel Yönetimler: İstanbul Alan Araştırması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ankara Kalkınma Ajansı, (2014), **Ankara Göç Analizi**.
- Akar, A. S., (2019), *Türkiye’de yerel yönetimlerin Suriyeli göçmenlere yönelik uyguladığı sosyal yardım politikaları: Keçiören Belediyesi örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Amme İdaresi Ana Bilim Dalı Göç Yönetimi Bilim Dalı, Ankara.
- Akdoğan, Y., (2002), “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, **Eminönü Bülteni**, S.2, s. 11-17.
- Akdoğan, Y., (2006), “Sosyal Belediyecilik”, **Yerel Siyaset**, S.3, s. 44-45.
- Akıncı B., Nergiz, A., ve Gedik, E. (2015), “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, C.1, S.2, s. 58-83.

- Akman, K., (2018), “Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İş Birliği”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, C.1, S.3, s. 452-466.
- Akpınar, T., (2010), “Türkiye’ye Yönelik Kaçak İşgücü Göçü”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.65, S.3, s. 1-22.
- Akpınar, T., (2017), “Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar”, **Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi**, C.3, S.3, s. 16-29.
- Aksel, D. B., (2015), “Devlet Eliyle Yurtdışına Çevre Göçü Örneği: İşçi Göçü Dönemi Uygulanan Afet Kotası”, **İdealKent Dergisi**, C.6, S.15, s. 119-131.
- Aksoy, Z., (2012), “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, **Journal of International Social Research**, C.5, S.20, s. 292-303.
- Alcock, P., May, M., ve Rowlingson, K., (2011), **Sosyal Politika: Kuramlar ve Uygulamalar**, B. Yıldırım, B. Mercan, O. C. Taştan, O. Tezgel, Ş. Gökbayrak (çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Alcock, P., (2014), **Social Policy in Britain**, Montgomery, Macmillan International Higher Education.
- Altan, Z. Ö., (2004), **Sosyal Politika Dersleri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Alvanoğlu, S. ve Ateş, H., (2020), “Yerel Yönetimlerin Mültecilere Yönelik Yenilikçi Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **TESAM Akademi**, C.7, S.2, s. 375-400.
- Arango, J., (2000), “Explaining Migration: A Critical View”, **International Social Science Journal**, V.52, No.165, pp. 283-296.
- Arı, K., (2012), **Büyük Mübadele: Türkiye’ye Zorunlu Göç, 1923-1925**, 6. Basım. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Artar, F., (2018), “Göç, Gündelik Yaşam ve Sosyal İlişkiler”, **Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri**, Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Atasü-Topçuoğlu, R., (2016), “Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama”, **İnsan Hakları Yıllığı**, S.34, s.1–20.
- Atasü-Topçuoğlu, R., (2020), “Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politika Açısından Gelen Göç ve Uyum: Değişim Odağında Bir Perspektif” **Türkiye’de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum: Geri Dönüş mü, Birlikte Yaşam mı?** içinde (s.87-111), S. Sallan-Gül, S. Dedeoğlu, Ö. Kahya-Nizam (der.), İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Athanasopoulos, H. K., (2020), **EU Migration Management and the Social Purpose of European Integration: the Spillover of Misery**, Springer Nature.
- Ateş, H. ve Akpınar, A., (2017), “Yerel Yönetimlerin Mültecileri Topluma Entegrasyonundaki Etkinliği: İstanbul İli İçerisinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, **11. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, s.1216-1223.
- Atkinson, A. B. and Hills, J. (1991). **Social Security in Developed Countries: Are There Lessons for Developing Countries?**, Oxford: Oxford University Press.
- Atmaca, Y., (2019), “Belediyeler ve Göçmen Politikaları: Çankırı Örneği”, **Kent Akademisi**, C.1, S.1, s.56-66.
- Aydın, M., (2008), **Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler**, İstanbul: Yedirenk Yayınları.
- Aygen, M., (2014), “Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elâzığ Belediyesi Örneği”, **Harput Araştırmaları Dergisi**, C.1, S.1, s.173-192.
- Ayhan, A., (2012), “Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri” **SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi**, C.2, S.1, s. 41-55.
- Babaoğlu, C., ve Kocaoğlu, M., (2017), “Kentli Sığınmacılar Meselesi ve Belediyeler”, **Türk İdare Dergisi**, S.485, s. 497-516.

- Bahçeci, H. I., ve Uzun, Ş., (2017), “Türkiye’de Uluslararası Göç ve Yerel Politika”, **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.1, S.4, s. 1-17.
- Bakırtaş, T., (2012), “Küresel Gelişme Modelinde Uluslararası Göç Olgusu ve Yansımaları”, **Alternatif Politika**, C.4, S.2, s. 232-261.
- Bakıoğlu, A., Artar, F., ve İzmir, H., (2018), **Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri**. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları.
- Baldock, J., Manning, N., and Vickerstaff, S., (2007), “Social Policy, Social Welfare and The Welfare State”, **Social Policy**, pp. 5-30.
- Balkır, C., and Kırkulak, B., (2009), “Turkey, The New Destination For International Retirement Migration”, **Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control**, pp. 123-143.
- Baltacı, A., (2017), “Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.3, S.1, s. 1-14.
- Barker, R. L., (1995), **The Social Work Dictionary**, 3. Sub., National Association of Social Workers Press.
- Barkın, E., (2014), “1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.1, s. 331-360.
- Barlas, E., ve Karagöz, B., (2007), “Subsidiarite İlkesi: Kavramsal Bir Çerçeve”, **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, C.2, S.1, s. 155-174.
- Barrientos, A., (2013), **Social Assistance in Developing Countries**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Baştürk, Ş., (2018), “Göçmenlere Yönelik Sosyal Politikalar”, **Sosyal Politika** içinde (s.383-427), A. Tokol, Y. Alper (der.), Bursa: Dora Basın Yayın Dağıtım.
- Bauman, Z., (1999), **Çalışma, Tüketim ve Yeni Yoksullar**, Ü. Öktem (çev.), İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Bayrakçı, E., (2014), **Yerel Yönetimler**, Konya: Dizgi Ofset.

- Becker, S., Bryman, A., and Ferguson, H., (2012), **Understanding Research for Social Policy and Social Work: Themes, Methods and Approaches**, Bristol: Policy press.
- Bell, S., Alves, S., Oliveira, E. S., and Zuin, A., (2010), “Migration and Land Use Change in Europe: A Review”, **Living Reviews in Landscape Research**, V.4, No.2, pp. 1-49.
- Biçim, H., (2020), **Zorunlu Göç, Göçebelik ve Kentte Tutunma Tarzları: Batman Pazaryeri Mahallesi Örneği**, Ankara: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Berkün, S., (2017), “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı”, **Journal of Oriental Scientific Research**, C.9, S.2, s., 582-598.
- Biehl, K., (2012), “Örnek Vaka Analizi: İstanbul”, **Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya, İspanya içinde** (s.73-113), A. İçduygu (der.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Biehl, K., (2019), **Urban Community Centers in Turkey: Understanding The Diversity of Contemporary Practices**, Istanbul Policy Center, Sabancı University.
- Birleşmiş Milletler, (1948), **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi**.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (1951), Cenevre Sözleşmesi / **Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme**.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (1998), **Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler**, Ankara: Damla Matbaası.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2003), **Mültecilerin Korunması: STK’lar İçin Saha El Kitabı**. Ankara: BMMYK Yayınları.

- Bloch, A., (2011), “Göçmenler ve Mülteciler”, **Sosyal Politika: Kuramlar ve Uygulamalar** içinde (s.531-540), P. Alcock, M. May, K. Rowlingson (der.), O. C. Taştan (çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bochel, H., Bochel, C., Page, R., and Sykes, R., (2009), **Social Policy Themes, Issues and Debates**, London: Pearson Education.
- Bogdan, R., and Biklen, S. K., (1997), **Qualitative Research for Education**, Boston: Allyn & Bacon.
- Boratav, K., (2012), **Türkiye İktisat Tarihi: 1908-2009**, Ankara: İmge Kitabevi.
- Boudon, R., and Bourricaud, F., (1989), **A Critical Dictionary of Sociology**, Chicago: University of Chicago Press.
- Boyras, Z., (2015), “Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler”, **Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks**, C.7, S.2, s. 35-58.
- Bozkaya, Ö., ve Kıncal, A., (2018), “Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve Suriyeli Yerinden Edilmiş Kişiler Bağlamında Türkiye’nin Göç Politikasındaki Gelişimin Değerlendirilmesi”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, C.4, S.2, s. 90-126.
- Brettell, C. B., and Hollifield, J. F., (2014), **Migration Theory: Talking Across Disciplines**, London: Routledge.
- Brewer, K. T., and Yüksek, H. D., (2006), **A survey on African migrants and asylum seekers in Istanbul**, MiReKoc Research Projects 2005-2006, Migration Research Program at the Koç University.
- Briggs, S., (2004), “Civilization in Color: The Multicultural City in Three Millennia”, **City&Comminty**, V.3, No.4, pp. 311-332.
- Bruce, S., and Yearley, S., (2006), **The Sage Dictionary of Sociology**, California: Sage.
- Bucarius, S. M., and Tonry, M. H., (2014), **The Oxford Handbook of Ethnicity, Crime, and Immigration**, Oxford: Oxford Handbooks.

- Buğra, A., ve Keyder, Ç., (2006), **Sosyal Politika Yazıları**, B. Yakut-Çakar, U. B. Balaban (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Buğra, A., (2016), **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bulut, Y., (2015), **Uluslararası Göç ve Mülteci Uyumu Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Butler, J., ve Athanasiou, A., (2017), **Mülksüzleşme: Siyasaldaki Performatif**, B. Ertür (çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Castles, S., (2002), “Migration and Community Formation Under Conditions of Globalization”, **International Migration Review**, V.36, No.4, pp. 1143-1168.
- Castles, S., (2003), “Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation”, **Sociology**, V.37, No.1, pp. 13-34.
- Castles, S., (2006), “Global Perspectives on Forced Migration”, **Asian and Pacific Migration Journal**, V.15, No.1, pp. 7-28.
- Castles, S., (2010), “Understanding Global Migration: A Social Transformation Perspective”, **Journal of Ethnic and Migration Studies**, V.36, No.10, pp. 1565-1586.
- Castles, S., and Miller, M. J., (1998), **The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World**, London: Macmillan Press.
- Castles, S., ve Miller, M. J., (2008), **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, B.U. Bal, İ. Akbulut (çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cohen, R., (1995), **The Cambridge Survey of World Migration**, Cambridge University Press.
- Cohen, R., (1996). **Theories of Migration**, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

- Cope, S., Leishman, F. and Starie, P., (1997), “Globalization, new public management and the enabling State”, **International Journal of Public Sector Management**, V.10, No.6, pp. 444-460.
- Coşkun, G., and Uçar, A., (2018), “Local Responses to the Syrian Refugee Movement: The Case of Municipalities of Istanbul, Turkey”, **Movements Journal for Critical Migration and Border Regime Studies**, C.4, S.2, s. 103-126.
- Çakırer-Özservet, Y., (2016), “Uluslararası Göç, Yerel Yönetimler ve Toplumsal Uyum”, **TBB İller ve Belediyeler Dergisi**, S. 813, s. 48-55.
- Çamur, A., (2017), “Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Sorumluluğu, İzmir Örneği”, **Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.6, S.2, s. 113-129.
- Çulha, İ., (2017), “Bulgaristan Türklerinin Türkiye’ye Göç Süreci”, **Akademik-Der**, S.1, s. 51-72.
- Dağdelen, G., (2008), *Changing Labour Market Positions and Workplace Interactions of Irregular Moldovan Migrants: The Case of Textile/Clothing Sector in İstanbul, Turkey*. (Unpublished master thesis), The Graduate School of Social Science, Middle East Technical University, Ankara.
- Danış, A. D., (2004), “Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye”, **Birikim Dergisi**, S. 184-185, s. 216-224.
- Daly G., ve Davis H., (2011), “Yerel ve Bölgesel Yönetim, Yönetişim ve Sosyal Politika”, **Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar** içinde (s.354-365), O. C. Taştan (çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Daoudov, M., (2013), “Dünyada ve Türkiye’de Uluslararası Göç Alanında Yerel Yönetimlerin Rolü”, **Vatandaşlık ve Yabancılar Hukukunda Güncel Gelişmeler Konferansı**, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.

- Daoudov, M., (2015), “Göç Politikasında Söylem-Eylem Dönüşümü ve Belediyeler”, **Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kent ve Göç Konferansı Bildiriler Kitabı**, s. 13-15.
- De Haan, A., (2007), **Reclaiming Social Policy: Globalization, Social Exclusion and New Poverty Reduction Strategies**, New York: Springer.
- De Haas, H., (2008), **Irregular Migration from West Africa to the Maghreb and the European Union: An Overview of Recent Trends**, Vol. 32, Geneva: International Organization for Migration.
- De Haes, S., and Van Grembergen, W., (2009), “An Exploratory Study into IT Governance Implementations and Its Impact on Business/IT Alignment”, **Information Systems Management**, V. 26, No. 2, pp. 123-137.
- Del Carpio, X. V., and Wagner, M., (2015), **The Impact of Syrians Refugees on the Turkish Labor Market**, The World Bank.
- Delgado Wise, R., (2009), “Forced Migration and US Imperialism: The Dialectic of Migration and Development”, **Critical Sociology**, V.35, N.6, pp. 767-784.
- Deshingkar, P., (2006), “Internal Migration, Poverty and Development in Asia”, **Promoting Growth, Ending Poverty Asia 2015 Conference Briefing Paper**, pp. 1-18.
- Demirkıran, D., (2020), *Yerel yönetimlerin göç ve entegrasyon politikaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Demiroğlu, T. E., (2017), “Göçmen Nüfusun Kente Uyumunun Yönetilmesi ve Kentsel İhtiyaçların Karşılansında Büyükşehir Belediyelerinin Rolü”, **11. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Fırat Üniversitesi, s. 791-808.

- Deniz, T., (2014), “Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.181, S.181, s. 175-204.
- Dickens, J., (2010), **Social Work and Social Policy: An Introduction**, London, Routledge.
- Dilik, S., (1980), “Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler Arasındaki İlişkiler”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.35, S.1, s. 73-84.
- Dinçer, C. G., (2015), “Türkiye-Gürcistan Bağlamında Göçmen Kadın Emeği: Güvencesizliğin ve Belgesizliğin Mekânı Olarak Ev İçi Alan”, **Göçler Ülkesi: Alkışlar, Göçmenler, Araştırmacılar** içinde (s.95-115), L. Körükmez, İ. Südaş (der.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Doğan, E. T., (2018), “Düzensiz Göçün Kentlerde “Düzenlenmesi”: Meksika’da Göçmen Evleri”, **Memleket Siyaset Yönetim**, C.13, S.30, s. 141-160.
- Dun, O. V., and Gemenne, F., (2008), “Defining ‘environmental migration’”, **Forced Migration Review**, University of Wollongong Research Online, V31, pp. 10-11.
- Durmaz, C., (2018), *Ankara Yerelinde Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Projelerde Sivil Toplumun Yerel Yönetimlerle İş Birliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul.
- Düğmeci, M., (2019), **Göç ve Uyum Çalıştayı**, Mamak Belediyesi, Ankara: Ofset.
- Erbaş, H., ve Türker, Ö. A., (2019), “Göç Araştırmaları Alanında Kavramsal Sorunlar ve Etik/Politik Sorumluluk”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C.59, S.2, s. 883-911.
- Erder, S., (2006), **Refah Toplumunda Getto**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Erder, S., (2020), “Bekleme Odası’nda Göç Araştırması Yapmak”, **Göç ve Kent** içinde (s.15-25), Y. Ahi, M. N. Gültekin, M. Açıkgöz (der.), Ankara: Nika Yayınları.
- Erdoğan, M. M., (2015), **Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, A., and Erdoğan, M. M., (2018), “Access, Qualifications and Social Dimension of Syrian Refugee Students in Turkish Higher Education”, **In European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies** içinde (259-276), Gewerbestr, Springerpp.
- Erdoğan, M. M., (2020), **Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi 2019**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M., ve Çorabatır, M., (2019), **Suriyeli Mülteci Nüfusunun Demografik Gelişimi, Türkiye’deki Eğitim, İstihdam ve Belediye Hizmetlerine Yakın Gelecekte Olası Etkileri**, UDRA Programme Research Panel.
- Erdoğan, M. M., ve Kaya, A., (2015), **Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye’ye Göçler**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M., ve Ünver, C., (2015), **Türk İş Dünyasının Türkiye’deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri**, TİSK Yayını.
- Erdoğan, S., (2006), “Sosyal Politikada Değişim ve Sosyal Güvenlik Reformu”, **Mülkiye Dergisi**, C.30, S.252, s. 211-236.
- Erdoğan, S., ve Kutlu, D., (2014), “Dünyada ve Türkiye’de Çalışan Yoksulluğu: İşgücü Piyasası ve Sosyal Koruma Politikaları Bağlamında Bir Değerlendirme”, **Çalışma ve Toplum**, C.41, S.2, s. 63-114.
- Ergun, A. D., Namal, M. K., ve Koçancı, M., (2019), **Türkiye’de Sosyal Politika ve Dezavantajlı Gruplar**, İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Erickson, F., (2012), “Qualitative Research Methods for Science Education”, **Second International Handbook of Science Education**, pp. 1451-1469, Dordrecht: Springer.
- Ersöz, H., (2010), “5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, C.50, s.133-151.
- Esping-Anderson, G., (1990), **The Three Worlds of Welfare Capitalism**, Cambridge: Polity Press.
- Esping-Andersen, G., (2009), “Refah Devleti İkilemi”, **Sosyal Politika Yazıları**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Espinosa, K., and Massey, D., (1997), **Undocumented Migration and the Quantity and Quality of Social Capital**, Soziale Welt, Sonderband.
- Gal, J., and Weiss-Gal, I., (2013), **Social Workers Affecting Social Policy: An international Perspective**, Bristol: Policy Press.
- Geray, C., (2019), **Türkiye’den Türkiye’ye Göçler ve Göçmenlerin İskânı (1923-1961)**, Ankara: Kalan Yayınları.
- Giddens, A., (2010), “Göçmenlerin Emek Piyasası Üzerindeki Etkisi”, **Sosyoloji Başlangıç Okumaları** içinde (s. 522-527), G. Aksoy (çev.), Ankara: Say Yayınları.
- Goodwin-Gill, G. S., and McAdam, J., (2007), **The Refugee in International Law**, Oxford: Oxford University Press.
- Gottdiener, M., (2001), “Mekân Kuramı Üzerine Tartışma”, **Praksis**, s. 248–269.
- Gough, I., (2013), “Güney Avrupa’da Sosyal Yardım”, **Sosyal Politika Yazıları** içinde (231-261), A. Buğra, Ç. Keyder (der.), B. Yakut-Çakar, U. B. Balaban (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.

- Gökbayrak, Ş., (2003), **Belediyeler, Özelleştirme ve Çalışma İlişkiler**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- Gökbayrak, Ş., (2010), “Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Dönüşümü”, **Çalışma ve Toplum**, C.2, S.25, s. 141-162.
- Gültekin, N. M., (2020), “Türkiye’deki Suriyelileri Konuşurken”, **Göç ve Kent** içinde (s.43-73), Y. Ahi, M. N. Gültekin, M. Açıkgöz (der.) Ankara: Nika Yayınları.
- Güneş, İ., (2000), “Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri”, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Prof. Dr. Adnan Tezel’e Armağan, Maliye Araştırma Uygulama Merkezi, S.13, s. 271-292.
- Holloway, I., and Wheeler, S., (2002), **Qualitative Research in Nursing**, New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Hanson, G. H., (2006), “Illegal migration from Mexico to the United States”, **Journal of Economic Literature**, V.44, No.4, pp. 869-924.
- Hatıplı, M., (2018), “Cumhuriyet Dönemi Balkan Göçlerinin Sosyal Politikalar ile İlişkileri”, **Trakya University Journal Of Social Science**, C.20, S.2, s. 423-445.
- Ihlamur-Öner, G., ve Öner, Ş. A., (2018), **Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar**, 4. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- İşıkçı, Y. M., (2017), “Türkiye’de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, C.7, S.13, s.25-47.
- İçduygu, A., (2004), **Türkiye’de Kaçak Göç**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- İçduygu, A., (2009), **SOPEMI Report for Turkey**, The Continuous Reporting System on Migration (SOPEMI) of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), İstanbul.
- İçduygu, A., (2010), “Türkiye’de Uluslararası Göçün Arka Planı: Küreselleşen Dünyada Ulus Devleti İnşa Etmek ve Korumak”, **Türkiye’ye Uluslararası Göç** içinde, İstanbul: Kitap Yayınevi.

- İçduygu, A., (2012), **Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya ve İspanya**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İçduygu, A., (2015a), **Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead**. Washington: Migration Policy Institute.
- İçduygu, A., (2015b), “Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç Dalgaları: Transit Göç”, **Türkiye’nin Göç Tarihi** içinde (s.277-294), M.M. Erdoğan, A. Kaya (der.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İçduygu, A., (2017), “Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar: “Siyasallaşan” Bir Sürecin Analizi”, **Toplum ve Bilim**, S.140, s. 27-42.
- İçduygu, A., ve Aksel, D. B., (2012), **Türkiye’de Düzensiz Göç**, Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.
- İçduygu, A., Erder, S., ve Gençkaya, Ö. F., (2014), **Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere**, İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.
- İçduygu, A., ve Sirkeci, İ., (1999), “Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri”, **75 Yılda Köylerden Şehirlere** içinde (s.249-268), C. Metin (der.), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- İçduygu, A., and Yüksek, D., (2012), “Rethinking Transit Migration in Turkey: Reality and Re- presentation in the Creation of a Migratory Phenomenon”, **Population, Space and Place**, V.18, No.4, pp. 441-456.
- Kabakuşak, D., (2014), “Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye’de Göç Olgusunun Kurumsallaşması”, **Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi**.
- Kahraman, S., ve Tanıyıcı, Ş., (2018), “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetişimi”, **TESAM Akademi**, C.5, S.1, s. 235-280.
- Kalan, E., (2018), **Kapsayıcı Yerel Yönetişim İçin Genç Göçmenlere Duyarlı Politikalar**, İstanbul: TESEV Yayınları.

- Kalaylıoğlu, Y. A., (2015), “Uluslararası Göç Bağlamında Bourdieu’nun Kavramları: Ankara’da Yaşayan İranlılar Örneği”, **İdealKent**, C.5, S.14, s. 182-205.
- Kara, M., ve Dönmez-Kara, C. Ö., (2015), “Türkiye’de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği”, **Journal of Entrepreneurship and Development/ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, S. 10, s.2.
- Karabulut, A., (2016), “Sosyal Güvenlik Hakkı ve 1982 Anayasası’na Yansımaları”, **İş ve Hayat**, C.2, S. 3, s. 187-208.
- Karpat, K. H., (2015), “Önsöz”, **Türkiye'nin Göç Tarihi** içinde, M.M. Erdoğan, A. Kaya (der.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Karpat, K. H., (2020), **Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm: Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme**, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaya, A., (2015), “Farklı Göç Türleri Yaşayan Ülke: Türkiye”, **Göçler Ülkesi: Alkışlar, Göçmenler, Araştırmacılar** içinde (s.15-27), L. Körükmez, İ. Südaş (der.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kaya, A., (2017), “İstanbul, Mülteciler için Cennet mi Cehennem mi? Suriyeli Mültecilerin Kentsel Alandaki Halleri”, **Toplum ve Bilim**, S.140, s. 42-68.
- Keleş, R., (1994), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R., (2016), “Anakent Yönetimlerini Yeniden Düzenleyen Yasa Ne Getirdi Ne Götürdü?” **Kamu Yönetimi Sempozyumu, Büyükşehir Yönetimi ve İl Yönetiminin Yeni Yüzü**, s.19-24.
- Kerman, U., Altan, Y., Aktel, M., ve Öztop, S., (2012), “Belediyelerde Stratejik Planlama: Ege Bölgesi İl Belediyeleri Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.17, S.2, s. 1-15.
- Kesgin, B., (2012), “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.26, s. 169-180.

- Kesgin, B., (2014), **Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım**, İstanbul, Açılımkitap.
- Kindleberger, C. P., (1967), **Europe's Postwar Growth: The Role of Labor Supply**, Cambridge: Harvard University Press.
- King, R., Warnes, A. M., and Williams, A. M, (1998), “International Retirement Migration in Europe”, **International Journal of Population Geography**, V.4, No.2, pp. 91-111.
- Kirişçi, K., (2007), “Turkey: A Country of Transition from Emigration to Immigration”. **Mediterranean politics**, V.12, No.1, pp. 91-97.
- Kirişçi, K., ve Karaca, S., (2015), “Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları”, **Türkiye’nin Göç Tarihi** içinde (s. 295-314), M.M. Erdoğan, A. Kaya (der.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Knuth, M., and Larsen, F., (2010), “Increasing roles for municipalities in delivering public employment services: The cases of Germany and Denmark”, **European Journal of Social Security**, V.12, No.3, pp. 174-199.
- Kocakaya, M. E., (2017), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaları”, **Türkiye’de Sosyal Politika Aktörleri: Zemin ve Uygulama** içinde, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koçak, B., ve Sadıç, V., (2020), “Türkiye’de Avrupa Yerel Özerklik Şartı Çerçevesinde Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri: İl Özel İdaresi”, **EKEV Akademi Dergisi**, C.24, S.84, s.143-160.
- Koçak, O., Arslan, H., ve Eti, S., (2017), “Belediyelerde Sosyal Politika Uygulamaları ve Pendik Belediyesi Örneği”, **Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, S.7, s.119-144.

- Koçancı, M., (2019), “Dezavantajlılık, Dezavantajlı ‘Gruplar’ ve Gri Bölge”, **Türkiye’de Sosyal Politika ve Dezavantajlı Gruplar** içinde (s.15-37), A. Dercioğlu-Ergun, M. K. Namal, M. Koçancı (der.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Koray, M., (2007), “Sosyal Politikanın Anlamı ve İşlevini Tartışmak”, **Çalışma ve Toplum**, C.4, S.15, s. 19-56.
- Koray, M., (2020), **Sosyal Politika**, 6. Baskı, Ankara. İmge Yayınevi.
- Kolukırmık, S., (2014), “Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel Uygulamalar ve Görünümler”. **Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks**, C.6, S.5, s. 37-53.
- Koser, K., (2005), **Irregular Migration, State Security and Human Security**, Geneva: Global Commission on International Migration.
- Koser, K., (2007), **International Migration: A Very Short Introduction**, Oxford: Oxford University Press.
- Koser, K., and Martin, S., (2011), **The Migration-Displacement Nexus: Patterns, Processes, and Policies**, Vol. 32, New York: Berghahn Books.
- Köksal, S., (2012), “Uluslararası Göç Sürecinde Kadının Gündeme Gelişi ve "Getto"daki Kadın”, **Refah Toplumunda Getto** içinde (s.299-320), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Körükmez, L., ve Südaş, İ., (2015), **Göçler Ülkesi: Alkışlar, Göçmenler, Araştırmacılar**, Ayrıntı Yayınları.
- Köse, H. A., ve Bahçe, S., (2009), “Hayırsever Devletin Yükselişi: AKP Yönetiminde Gelir Dağılımı ve Yoksulluk” **AKP Kitabı: Bir Dönüşümün Bilançosu** içinde (s.492-509), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Köşer-Akçapar, Ş., (2018), “Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu”, **Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar** içinde

- (s.563-527), 4. Baskı, S.G. İhlamur-Öner, N.A. Şirin-Öner (der.), İstanbul, İletişim Yayınları.
- Kutlu, D., (2015), “Sosyal Yardım Hakkı Tartışması: Türkiye’de Bir “Sosyal Haksızlık” Olarak Sosyal Yardımlar”, **Sosyal İnsan Hakları Uluslararası Sempozyumu**, s. 365-382.
- Kutlu, D., (2018), “Türkiye’de Yoksulların Sosyal Yardım Deneyimi Üzerine Gözlemler”, **Sosyal Yardım Alanlar Emek, Geçim, Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet** içinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kümbetoğlu, B., (2018), “Göç Çalışmalarında *"Nasıl" Sorusu*”, **Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar** içinde (s.49-89), 4. Baskı, S.G. İhlamur-Öner, N.A. Şirin-Öner (der.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Leontaridi, M., (1998), “Segmented Labour Markets: Theory and Evidence”, **Journal of Economic Surveys**, V.12, No.1, pp. 103-109.
- Lewis, W. A., (1954), “Economic Development With Unlimited Supplies of Labour”, **Development Economics – The International Library of Critical Writings In Economics**, Massachusetts: Edward Elgar Publishing Limited.
- Lordoğlu, K., (2015), “Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç ve İşgücü Piyasalarına Bazı Yansımalar”, **Çalışma ve Toplum**, S.1, s. 29-44.
- Lordoğlu, K., ve Aslan, M., (2016), “En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarında Değişimi: 2011-2014”, **Çalışma ve Toplum**, C. 49, S.2, s. 789-808
- Macar, E., (2015), “Yunanistan’dan Anadolu’ya Göç: Nüfus mübadelesi”, **Türkiye’nin Göç Tarihi** içinde (s.153-170), M.M. Erdoğan, A. Kaya (der.), İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Makal, A., (1999), **Türkiye’de Tek Partili Dönemde Çalışma İlişkileri, 1920-1946**, Ankara: İmge Kitabevi.

- Martínez-Román, M. A., (2013), “Social Workers Affecting Social Policy in Spain”, **Social Workers Affecting Social Policy: An International Perspective on Policy Practice**, pp. 121-142.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., and Taylor, J. E., (1993), “Theories of International Migration: A Review and Appraisal”, **Population and Development Review**, V.19, No.3, pp. 431-466.
- Massey, D. S., and Aysa-Lastra, M., (2011), “Social Capital and International Migration from Latin America”, **International Journal of Population Research**, pp.1-19.
- Mermer, B., Şataf, C., ve Negiz, N., (2016), “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences**, C. 21, S. 4, s. 1299-1322.
- Metin, O., (2011), “Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar”, **Çalışma ve Toplum**, C.1 S. 28, s. 179-200.
- Mingione, E., Oberti, M., and Pereirinha, J., (2002), “Cities as Local Systems”, **Social assistance dynamics in Europe: National and local poverty regimes**, pp. 35-81.
- Myrberg, G., (2017), “Local Challenges and National Concerns: Municipal Level Responses to National Refugee Settlement Policies in Denmark and Sweden”, **International Review of Administrative Sciences**, V.83 No. 2, pp.322-339.
- Norman, P. K., (2019), “Inclusion, Exclusion or Indifference? Redefining Migrant and Refugee Host State Engagement Options in Mediterranean ‘Transit’ Countries”, **Journal of Ethnic and Migration Studies**, V.45, No.1, pp. 42-60.

- Öner, A. Ş., (2018), “Göç Çalışmasında Temel Kavramlar”, **Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar** içinde (s.13-27), 4. Baskı, S.G. İhlamur-Öner, N.A. Şirin-Öner (der.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Örselli, E., ve Babahanoğlu V., (2016), “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.9, S.43, V.9, Issue: 43.
- Öz, C. S., Yıldırımaltı, S., (2009), “Türkiye’de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü”, **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu Bildiri Kitabı** (s.22-23), Akdeniz Üniversitesi.
- Özbey, Y., (2017), “Türkiye’nin Göç Hareketliliği ve Kentsel Politikası: Fırsatlar Alanı mı?” **11. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Fırat Üniversitesi, s. 757-768.
- Özçürümez, S., ve İçduygu, A., (2020), **Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme- Kavramlar Modeller ve Uygulamalar ile Türkiye**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, M., (2010), “Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.11, S.323, s.323-343.
- Özer, D., (2015), “Göç Olgusu ve Kentsel Yaşama Uyumda Yerel Yönetimlerin Rolü”, **Yerel Siyaset**, s.8-14.
- Özer, M. A., (2006), “Yönetişim Üzerine Notlar”, **Sayıştay Dergisi**, C. 63, S.1, s. 59-89.
- Özer, M. A., (2015), “Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyecilik Anlayışı”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, S.35, s.79-100.
- Özgür, E. M., ve Deniz, A., (2015), “Rusya ile Türkiye Arasında Turizme Dayalı Bir Göç Sistemi Oluşumu”, **Göçler Ülkesi: Alkışlar, Göçmenler, Araştırmacılar** içinde (s.69-95), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Özpınar, E., Çilingir, Y. S., ve Düşündere, A. T., (2016), “Türkiye’deki Suriyeliler: İşsizlik ve Sosyal Uyum”, **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Politika Notu**.
- Özüğurlu, M., (2003), “Sosyal Politikanın Dönüşümü”, **Mülkiye Dergisi**, C. XXVII Ankara.
- Perruchoud, R., ve Redpath-Cross, J., (2013), **Uluslararası Göç Hukuku, Göç Terimleri Sözlüğü**, Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.
- Pınarcıoğlu, N. Ş., ve Kanbak, A., (2020), **Sürdürülebilir Kent Modelleri**, İstanbul: IJOPEC Publication.
- Piketty, T., (2015), **21. Yüzyılda Kapital**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Prakash, N., (2009), *The Development Impact of Workers’ Remittances in Fiji*. (Unpublished masters thesis), Massey University, Palmerston North New Zealand.
- Pustu, Y., (2006), “Küreselleşme Sürecinde Kent ‘Antik Site’den Dünya Kentine””, **Sayıştay Dergisi**, S.60, s.129-151.
- Ritchie, J., and Spencer, L., (1994), “Qualitative Data Analysis for Applied Policy Research”, **Analizing Qualitative Data**, pp. 173- 195.
- Ruhs, M., and Anderson, B., (2010), **Who Needs Migrant Workers?: Labour Shortages, Immigration, and Public Policy**, Oxford: Oxford University Press.
- Sainsbury, D., (2006), “Immigrants’ Social Rights In Comparative Perspective: Welfare Regimes, Forms In Immigration and Immigration Policy Regimes”, **Journal of European Social Policy**, V. 16, No. 3, pp. 229-244.
- Savran, S., ve Sat, N., (2019), “Ankara’da Suriyeli Göçmenlerin Yer Seçimi Tercihlerinin İncelenmesi ve Bir Etnik Kentsel Adacık Örneği Olarak Önder, Ulubey, Alemdağ Mahalleleri”, **Ankara Araştırmaları Dergisi**, C.7, S.2, s. 283-302.

- Sert, D. Ş., (2018), “Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru”, **Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar** içinde (s.29-47), 4. Baskı, S.G. Ihlamur-Öner, N.A. Şirin-Öner (der.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sezer, Ö., ve Vural, T., (2010), Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı, **Maliye Dergisi**, S.159, s. 203-219.
- Sirkeci, I., (2017), “Turkey’s Refugees, Syrians and Refugees from Turkey: A Country of Insecurity”, **Migration Letters**, V.14, No. 1, pp. 127-144.
- Schiller, N. G., Basch, L., and Blanc- Szanton, C., (1992), “Transnationalism: A New Analytic Framework for Understanding Migration”, **Annals of the New York Academy of Sciences**, V.645, No.1, pp. 1-24.
- Sykes, R., (2011), “Küreselleşme ve Sosyal Politika”, **Sosyal Politika: Kuramlar ve Uygulamalar** içinde (s.555-564), P. Alcock, M. May, K. Rowlingson (der.), Ş. Gökbayrak (çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sobacı, M. Z., (2007), “Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, C.5, S.1, s. 95-208.
- Spicker, P., (2007), “An Introduction to Social Policy”, **Social Policy**, Aberdeen: The Robert Gordon University.
- Standing, G., (2014), **Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf**, E. Bulut (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Stark, O., and Bloom, D. E., (1985), “The New Economics of Labor Migration”, **The American Economic Review**, V.75, No. 2, pp. 173-178.
- Stebbins, R. A., (2001), **Exploratory Research in the Social Sciences**, Vol. 48, Sage.
- Wehmeier, S., (1997), **Oxford Dictionary of English**, Oxford: Oxford University Press.
- Şahin, Ş., (2020), *Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Politikaları: İstanbul Sultanbeyli Belediyesi Örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Anabilim Dalı, İstanbul.

Şahinoğlu, İ., (2017), “Yerel Sosyal Politika Uygulamalarında Türkiye Deneyimi: Sosyal
Belediyecilik Anlayışı”, **Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.11, s. 37-67.

Şen, M., (2014), “Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi”,
Çalışma ve Toplum, S.40, s.1.

Şener, Ü., (2010), “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım
Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları”, **Türkiye Ekonomi Politikaları
Araştırma Vakfı Politika Notu**, s. 2-22.

Şenses, F., (2006), **Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk**, İstanbul: İletişim
Yayınları.

Şimşek, D., (2017), “Göç Politikaları ve “İnsan Güvenliği”: Türkiye’deki Suriyeliler
Örneği”, **Toplum ve Bilim**, S. 147, s. 11-26.

Talas, C., (1997), **Toplumsal Politika**, Ankara: İmge Kitapevi.

Tapia, D. S., (2015), “Akdeniz Havzası: Göç Yollarının Kavaşak Noktası ve Yeni
Eğilimlerin Aynası”, **Göçler Ülkesi: Alkışlar, Göçmenler, Araştırmacılar**
içinde (s.27-44), L. Körukmez, İ. Südaş (der.), G. Daşkan (çev.), İstanbul: Ayrıntı
Yayınları.

Taş, H. Y., ve Özcan, S., (2018), “Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar
Bağlamında Analizi”, **Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, C. 7, S.
17, s. 36-54.

Taylor, E. J., (1999), “The New Economics of Labour Migration and the Role of
Remittances in the Migration Process”, **International Migration**, V.3, No.1, pp.
63-88.

- TBB, (2014), **6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna İlişkin Rehber**, Ankara, TBB Yayını.
- TBMM, (2010), **İnsan Hakları Işığında Türkiye’de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunları**, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Ankara, TBMM Yayını.
- Tekeli, İ., (1975), “Göç Teorileri ve Politikaları Arasındaki İlişkiler”, **ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:1.
- Tezgel, O., (2013), “Sosyal Politika”, **Sendikacılık Akademisi Ders Notları 2 (SBF)**, Türk-İş Yayınları, Ankara: Aydoğdu Ofset.
- Thomas, M., and Pierson, J., (2010), **Dictionary of Social Work**, London: Open Universty Press.
- Tınar, Y., (2020), **Sosyal Politika ve Yerel Yönetim İlişkisi: Sultangazi Belediyesi Örneği**, Ankara: Hiper yayıncılık.
- Tilly, C., (2007), “Trust Networks in Transnational Migration”, **In Sociological Forum**, Oxford, Blackwell Publishing, V. 22, N. 1, pp. 3-24.
- Tiyek, R., (2016), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Uygulamalarındaki Rolü: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Birimi Örneği”, **Yerel Politikalar**, S.2, s.53-84.
- Tokol, A., ve Alper, Y., (2018), **Sosyal Politika**, Bursa: Dora, Basın Yayın Dağıtım.
- Toksöz, G., (2006), **Uluslararası Emek Göçü**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Toksöz, G., (2014), “Göç ve Kalkınma Üzerine Küresel Forum”, **İdealkent**, C.5, S.14, s 29-37.
- Toksöz, G., (2020), “Akademik Bir Yaşamın Keyifli Yol Arkadaşlığı ve Göç Çalışmaları”, **Sosyal Politika–İktisat Yazıları** içinde (s.323-336), H. T. Benli, E.

- Hacısalihoğlu, D. Kutlu, G. Savul (der.), Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- Toksöz, G., and Ünlütürk-Ulutaş, Ç., (2012), “Is Migration Feminized?” **Turkey, Migration and the EU: Potentials, Challenges and Opportunities**, V.5, pp. 85-112.
- Tomanbay, İ., (1999), **Sosyal Çalışma Sözlüğü**, Ankara: Selvi Yayınevi.
- Toprak, Z., (2014), **Yerel Yönetimler**, 9. Baskı, İzmir: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tozanlı, G., (2016), *Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika Uygulamaları: Bakırköy Örneği*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tozlu, A., (2017), “Daha Verimli Hizmet ve Hizmette Yerellik Tartışmaları Düzleminde Yeni Büyükşehir Modeli”, **Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, C.6, S.15, s. 235-258.
- Tümtaş, M. S., (2019), “Nöbetleşe Dışlanma: Suriyeli Mülteciler Üzerine Bir Tartışma”, **Türkiye’de Sosyal Politika ve Dezavantajlı Gruplar** içinde (s.15-37), A. Dercioğlu-Ergun, M. K. Namal, M. Koçancı (der.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Tümtaş, M. S., (2020), **Nöbetleşe Dışlanma: Göç ve Sosyal Dışlanma Döngüsü**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2019), **Uluslararası Göç İstatistikleri, İllere ve Vatandaşlığa göre Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den Giden Göç, 2019**.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2020), **Uluslararası Göç İstatistikleri, İllere ve Cinsiyete Göre Yabancı Nüfus, 2020**.
- Ulusoy, O., ve Sarıkaya, B., (2010), **Mülteci: Basın Mensupları için El Kitabı**, İzmir: Mültecilerle Dayanışma Derneği.
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA), (2019), **Trends in International Migrant Stock: The 2019 Revision**.

- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2006). **UNHCR Master Glossary of Terms**, Rev.1, UNHCR.
- Urhan, G., (2018), “Yerel Refah Sisteminin Oluşumunda Belediye Yardımları ve Yardım Alma Deneyimi: İşlev ve Sonuçları Açısından Bir Değerlendirme”, **Sosyal Yardım Alanlar Emek, Geçim, Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet** içinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ünlütürk-Ulutaş, Ç., (2020), “Türkiye’de Sığınmacıların Temel Refah Hizmetlerine Erişimi”, **Sosyal Politik –İktisat Yazıları** içinde (s.336-349), H. T. Benli, E. Hacısalihoğlu, D. Kutlu, G. Savul (der.), Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- Üstübcü, A., (2017), “Türkiye’de Göç Politikaların Dönüşümü: Yasadışılığın Uluslararası Üretiminden Makbul Yabancıya?”, **Toplum ve Bilim**, S. 140, s.106-122.
- Wallerstein, I., (1984), **The Politics of the World-Economy: The States, the Movements and the Civilizations**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Wickramasinghe, A. A. I. N., and Wimalaratana, W., (2016), “International Migration and Migration Theories”, **Social Affairs**, V.1. No.5, pp. 13-32.
- Woods, A., ve Kayalı, N., (2017), **Suriyeli Topluluklarla Etkileşim: İstanbul’daki Yerel Yönetimlerin Rolü**, İstanbul Politikalar Merkezi.
- Van Naerssen, T., Spaan, E., and Zoomers, A., (2008), “Globalization, Migration, and Development”, **In Global Migration and Development**, pp. 19-36, Routledge.
- Vargas-Hernandez, J. G., Noruzi, M. R., and Irani, F. N. H. A., (2011), “What is Policy, Social Policy and Social Policy Changing”, **International Journal of Business Economics and Management Research**, V.2, No.8, pp. 169-176.
- Yanar, B., (2019), *Yerel yönetimlerin Suriyeli mültecilere yönelik politikaları: İstanbul örneği*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen

Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı Bölge Planlama
Bilim Dalı İstanbul.

Yıldırım, S., İslamoğlu, E., ve İyem, C., (2017), “Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal
Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma”, **Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi**,
S.2, s. 107-126.

Yıldız, E., (2020), “Göç Rejiminden Çok Yurtlu Gündelik Pratiğe”, **Göç ve Kent** içinde
(s.25-43), Y. Ahi, M. N. Gültekin, M. Açıkgöz (der.) Ankara: Nika Yayınları.

Yıldız, S., Çakırer-Özservet, Y., (2016), “Türkiye Göç Politikalarının Entegrasyon ve
Yerel Yönetimler Açısından İncelenmesi”, **Ortadoğu’daki Çatışmalar
Bağlamında Göç Sorunu** içinde (s.121-137), Ankara: Efil Yayınevi.

Vertovec, S., (2007), “Circular Migration: The Way Forward in Global Policy?”
Working Papers 4, International Migration Institute (pp. 1-9), Oxford: Oxford
University.

Yükseker, D., Brewer, K. T., (2010), “İstanbul’daki Afrikalı Göçmen ve Sığınmacıların
Yaşam Koşulları”, **Türkiye’ye Uluslararası Göç** içinde, İstanbul: Kitap
Yayınevi.

Zengin, O., (2014), “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın
Değerlendirmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.2, s. 91-116.

İNTERNET KAYNAKLARI

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü,
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları,

[https://ailevecalisma.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-
vakiflari/](https://ailevecalisma.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/) (19.12.2020)

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal, Yetki Alanı,

<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani> (27.01.2021)

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal, Yetki Alanı,

<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani> (15.12.2020)

Ankara Valiliği, İlçelerimiz, Belediyeler,

<http://www.ankara.gov.tr/ilcelerimiz> (27.01.2021)

Ankara Valiliği, Nüfus ve İdari Durum,

<http://www.ankara.gov.tr/nufus-ve-idari-durum> (18.02.2021)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Türkiye'deki Mülteciler ve

Sığınmacılar, UNHCR Turkey Operational Update November

[https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-](https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf)

[Operational-Update- November-FINAL.pdf](https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf) (10.11.2020)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Turkey Stats

[https://www.unhcr.org/tr/en/unhcrturkeystats#:~:text=4%20million,across%20Turkey%](https://www.unhcr.org/tr/en/unhcrturkeystats#:~:text=4%20million,across%20Turkey%20in%2081%20provinc.)

[20in%2081%20provinc.](https://www.unhcr.org/tr/en/unhcrturkeystats#:~:text=4%20million,across%20Turkey%20in%2081%20provinc.) (30.01.2021)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Türkiye'deki Mülteciler ve

Sığınmacılar, UNHCR Turkey Operational Update November

[https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-](https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf)

[Operational-Update-November-FINAL.pdf](https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf) (03.12.2020)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Türkiye'deki Mülteciler ve

Sığınmacılar

<https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> (03.12.2020)

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-

MEWA), (2016). *Suriyeli Mülteci Akını Yönetiminde Türkiye ve Lübnan'daki*

Belediyelerin

Rolü,

[http://uclgmewa.org/uploads/file/39c9141e89b947ca82456f8b3ef3decb/Suriye-](http://uclgmewa.org/uploads/file/39c9141e89b947ca82456f8b3ef3decb/Suriye-Raporu-TR.pdf)

[Raporu-TR.pdf](http://uclgmewa.org/uploads/file/39c9141e89b947ca82456f8b3ef3decb/Suriye-Raporu-TR.pdf) (10.12.2019)

- Briefing. (2016). “Migration and Refugee: the Role of Local Authorities as Humanitarian Responsibility” <http://pubs.iied.org/pdfs/17371IIED.pdf> (10.12.2019)
- Coşkun, G., and Uçar, A. (2018). Local Responses to the Syrian Refugee Movement: The Case of Municipalities of Istanbul, Turkey. *Movements Journal for Critical Migration and Border Regime Studies*. <https://movements-journal.org/issues/07.open-call/06.coskun,yilmaz-ucar--local-responses-to-the-syrian-refugee-movement.html> (27.02.2019)
- Council of European Municipalities and Regions (CEMR), Local and regional government in Europe: Structures and competences. (2014). https://www.ccre.org/docs/Local_and_Regional_Government_in_Europe.EN.pdf (27.09.2019)
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 10. Kalkınma Planı (2014-2018). *Ankara*, <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalkınma-Planı-2014-2018.pdf> (05.04.2020).
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 11. Kalkınma Planı, Dış Göç Politikası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, <https://sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/04/DisGocPolitikasıOzelİhtisasKomisyonuRaporu.pdf> (21.12.2020)
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Sekizinci Kalkınma Planı, Yurtdışında Yaşayan Türkler Alt Komisyonu Raporu, https://sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2018/11/08_isGucuPiyasasi_YurtDisindaYasayanTurdler.pdf (15.01.2021)
- Çağlar, A. (2014). “Urban Migration Trends, Challenges and Opportunities in Europe” *International Organization for Migration*.

https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/ICP/MPR/WMR-2015-Background-Paper-ACaglar.pdf (30.01.2019)

Çalışma Bakanlığı, Yurtdışı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İş Gücü Piyasası Özel İhtisas Raporu (2001).

https://sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2018/11/08_isGucuPiyasasi_YurtDisindaYasayanTurkler.pdf (03.01.2021)

Doğanay, C., Koyuncu, A. İ., Menanoğlu, M., Kadkoy, O., ve Güven, S., (2020), Zorunlu Göçmenler için Sosyal Eşitlik: Pandemi Sürecinde Yerel Yönetimlerin ve STK'ların Rolü, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı,

[https://www.tepav.org.tr/upload/files/1617631216-](https://www.tepav.org.tr/upload/files/1617631216-6.Zorunlu_Gocmenler_icin_Sosyal_Esitlik_Pandemi_Surecinde_Yerel_Yonetimlerin_ve_STK_larin_Rolu.pdf)

[6.Zorunlu_Gocmenler_icin_Sosyal_Esitlik_Pandemi_Surecinde_Yerel_Yonetimlerin_ve_STK_larin_Rolu.pdf](https://www.tepav.org.tr/upload/files/1617631216-6.Zorunlu_Gocmenler_icin_Sosyal_Esitlik_Pandemi_Surecinde_Yerel_Yonetimlerin_ve_STK_larin_Rolu.pdf) (01.05.2021)

Global, (2016). Politika ve Strateji, Yrd. Doç. Dr. Yasemin Çakırer-Özservet ile Söyleşi: Kentler, Yerel Yönetimler ve Göç Politikaları.

<http://globalpse.org/yardoc-dr-yasemin-cakirer-ozservet-ile-soylesi-kentler-yerel-yonetimler-goc-politikalari/> (12.03.2019)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Duyurular,

<https://www.goc.gov.tr/turkiyedeki-belediyeler-icin-avrupa-konseyi-proje-hibe-cagrisi--yatay-destek-ii2> (25.04.2021)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, Düzensiz Göç,

<https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (07.10.2020)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, Güncel Veriler,

<https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> (26.04.2021)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistik, Giriş-Çıkış,

<https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (11.02.2021)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler, Düzensiz Göç,

<https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (29.01.2021)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Küresel Göç Mutabakatı,

<https://www.goc.gov.tr/kuresel-goc-mutabakati-hakkinda-basin-aciklamasi> (03.03.2021)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,

<https://www.goc.gov.tr/genel-gerekce18> (01.03.2021)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma Yönetmeliği

https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/gk_yon_getirdigi_yenilikler.pdf

(30.01.2021)

Göçmenlerin Entegrasyonu için Yerel Kuruluşların Öğrenimi, Yerel Organlar ve Çalışanlar İçin Rehber Kitapçık,

http://www.ll2ii.eu/pdf/Guidebook_for_Local_Bodies_and_Operators_on_Integrationof_Migrants_in_Europe_TR.pdf (26.12.2020)

Gökbayrak, Ş. (2005). Sosyal Dışlanma Sorunsalına Türkiye Düzleminde Geliştirilen Model Uygulamalar: Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Faaliyetleri. *Çalışma Ortamı Dergisi*, <http://sosyalpolitika.fisek.org.tr> (14.08.2020)

European Social Network, Public Centre for Social Welfare (PCSW) Gent,

<https://www.esn-eu.org/esn-member/public-centre-social-welfare-pcs-w-gent>

(16.02.2021)

International Labour Organisation, Database of national labour, social security and related human rights legislation, on the division of responsibilities between municipalities in terms of support and assistance under this Act,

https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=60673 (29.03.2021)

International Organisation of Migration (IOM), Migration Resource Allocation Committee, *Migration Data Portal (IOM- MDP)1990 – 2020 Data*.

<https://migrationdataportal.org> (08.08.2021)

International Organisation for Migration (IOM), (2017). IOM Institutional Strategy On Migration and Sustainable Development

<https://publications.iom.int/system/files/pdf/iom-institutional-strategy.pdf> (05.12.2019)

International Organisation of Migration (IOM), (2018). World Migration Report 2018.

https://www.iom.int/sites/default/files/country/docs/china/r5_world_migration_report_2018_en.pdf (05.12.2019)

International Organisation for Migration (IOM), (2018a). MCOF: Göç Krizi Operasyonel Çerçevesi- IOM Türkiye 2018 – 2019

https://turkey.iom.int/sites/default/files/sitreps/MCOF_TR.pdf (05.12.2019)

International Organisation of Migration (IOM), (2020). World Migration Report 2020.

https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf (05.12.2019)

Kara, D., Öykü, C., ve Kara, M. (2015). Türkiye’de göç yönetişimi: Kurumsal yapı ve iş birliği.

<http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/handle/COMU/> (17.04.2019)

Locquet, J., Swaelens, F., Zeebroeck, E. V., and Goris, J. (2016). The Belgian Minimum Income System

https://www.mscbs.gob.es/ssi/familiasInfancia/ServiciosSociales/Estudios_Interna/TheBelgianMinIncomeSystem.pdf (16.02.2021)

Mamak Belediyesi, Haberler, Göç Sorununa Işık Tutmayı İstiyoruz,

<https://www.mamak.bel.tr/haber/goc-sorununa-isik-tutmasini-istiyoruz/> (23.02.2021)

Migration Data Portal, Total number of international migrants at mid-year 2019

https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2019 (08.03.2020)

Migration Data Portal, Total number of international migrants in Turkey at mid-year 2019

https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2020 (29.01.2021)

Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı, 2019 Ekim Bülten,

https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/06141131_11Ekim2019internetBulteni.pdf (26.12.2020)

Ministry of Foreign Affairs, Turkey on Irregular Migration (2016).

<http://www.mfa.gov.tr/turkey-on-irregular-migration.en.mfa> (03.04.2019)

Norwegian Refugee Council, Internal Displacement Monitoring Centre

<https://www.internaldisplacement.org/globalreport/grid2020/#:~:text=There%20were%2050.8%20million%20internally,as%20a%20result%20of%20disasters.>

(30.01.2021)

OECD, (2018). “Working Together for Local Integration of Migrants and Refugees in Berlin”

<https://www.oecdilibrary.org/docserver/9789264305236en.pdf?expires=1609005119&id=id&accname=guest&checksum=C16CC19551FE3872CDD112BD2C69BA7>

C (26.12.2020)

Operational Portal, Refugee Situations

<https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> (30.02.2021)

Public Welfare Centre (CPAS-OCMV) of Brussels

<https://www.brussels.be/public-welfare-centre-cpasocmw-brussels> (16.02.2021)

Sak, G. (2016) “Türkiye sosyal uyum endeksinde 155 ülke arasında 120’nci”, TEPAV.

<https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/5513> (24.12.2020)

The Council of Europe (COE), (2017). Avrupa’daki Mülteci ve Göçmen Çocukları Korumaya Yönelik Avrupa Konseyi Eylem Planı (2017-2019).

<https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/7502-avrupadaki-multeci-vegocmencocuklari-korumaya-yonelik-avrupa-konseyi-eylem-plan-2017-2019.html#>

(23.01.2020)

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Basın ve Yayın, Haberler, Belediye Başkanları Göç Platformu II. Çalıştayı,

<https://www.tbb.gov.tr/basin-ve-yayin/haberler/20200415-belediye-baskanlari-goc-platformu-ii-teknik-calistayi>, (03.03.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Haber Bülteni,

<https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33709> (21.10.2019)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Uluslararası Göç İstatistikleri 2019,

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709>
(18.02.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2020-37210> (20.02.2021)

UCLG – MEWA, Congress, (2019),

https://www.municipalforum2019.org/wpcontent/uploads/2019/11/Programme_Municipal_Forum_2019-6.pdf (25.12.2020)

United Nations High Commissioner for Refugees, Home,

<https://www.unhcr.org/tr/ne-yapiyoruz> (08.03.2020)

United Nations High Commissioner for Refugees, Statistics,

<https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (30.01.2020)

United Nation United Nations High Commissioner for Refugees, Emergency Handbook,
Migrant Definition

<https://emergency.unhcr.org/entry/44937/migrant-definition> (02.02.2021)

United Nation (UN), Global Issues, Shaping our future together, Migration

<https://www.un.org/en/sections/issues-depth/migration/index.html> (08.03.2020)

Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi: Kabulden Entegrasyona, Göç Olgusu
Karşısında Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Rolü. <https://rm.coe.int/168070b753>
(01.12.2018)

United Nations, (2016). Department of Economic and Social Affairs. International Migration Stock: The 2015 Revision.

<http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates15.shtml> (01.12.2018)

United Nations, (2019). Department of Economic and Social Affairs, Population Division.

https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationStock2019_PopFacts_2019-04.pdf (04.01.2020)

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2016). Situation of migrants in transit.

https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/StudyMigrants/OHCHR_2016_Report-migrants-transit_EN.pdf (01.12.2018)

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2020) Turkey Operational Update November.

<https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/12/UNHCR-Turkey-Operational-Update-November-FINAL.pdf> (01.12.2018)

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2020) Suriye Krizine Müdahaleye Yönelik Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı (3RP): Türkiye Ülke Bölümü 2020-2021.

file:///C:/Users/X550C/Downloads/FINAL_TURKEY%2018%20Feb%202020%20TR%20v5.pdf (16.02.2020)

Wach, E., and Ward, R. (2013), Learning about qualitative document analysis.

<https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4>. (07.05.2021)

Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi, Proje Faaliyetleri,

<http://www.reslogproject.org/proje-faaliyetleri/> (03.03.2021)

Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi, RESLOG Nedir?,

<http://www.reslogproject.org/anasayfa/> (16.02.2021)

Zeytinburnu Belediyesi, AB Çalışmaları, Projeler, Göçmenlere Yönelik Sosyal

Hizmetlerde Yerel Yönetim Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi,

<http://www.zeytinburnu.istanbul/Gocmenlere-Yonelik-Sosyal-Hizmetlerde-Yerel->

Yonetim-Kapasitesinin-Guclendirilmesi-Projesi (08.05.2020)

Zeytinburnu Belediyesi, AB Çalışmaları, Projeler, LL2II- Göçmen Entegrasyonu İçin

Yerel Kuruluşların Öğrenimi Projesi,

<http://www.zeytinburnu.istanbul/LL2II---Gocmen-Entegrasyonu-Icin-Yerel->

Kuruluslarin-Ogrenimi-Projesi (08.05.2020)

https://www.ankara.bel.tr/files/9416/1174/4493/KDM_ve_KSE_2020_RAPORU-

SON.pdf (22.02.2021)

https://www.ankara.bel.tr/files/8115/1930/5743/ankarada_yasayan_multeci_gruplar_alan_arastirmasi.pdf (22.02.2021)

<https://www.sondakika.com/haber/haber-buyuksehir-in-gundemindeki-baslik-gocmen-haklari-14043379/> (23.04.2021)

<https://www.qudra-programme.org/tr/haberler-ve-etkinlikler/etkinlikler/qudra-muhteci-dustu-belediyeler-konferansi/> (22.02.2021)

[https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx)

[Kayali.pdf?1485860097=&response-content-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx)

[disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx)

[Q1m-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx)

[BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZr](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx)

[P8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51567100/Engaging-Syrian-Communities-The-Role-of-Local-Government-in-Istanbul_Auveen-Woods-Nihal-Kayali.pdf?1485860097=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DEngaging_Syrian_Communities_The_Role_of.pdf&Expires=1618261587&Signature=RPKBWAspGXybYKwSvLAGEd9Q1m-BfxhpbTzr9gk0wEgDDfluZSQXj1svDzB~WR9LKLmI8VOZMQuXKc0dgAZrP8iETcTkuM~lTt8uqWaOLlcnD6HRYYGphpn3eCqZSGnX7EiWTxhXENTx)

QAHK5oKcajk73CVtg47TRqRnEEkx4yU0Ubx5d~etAI3Gkr7XPnzxrRgP02rD
NLxjuwoHwzOkdTJ7p~J~esZK2DyV5-
EJuj4WlVhg02UIbeuuH26se8uc1uk~66CKJoxHjZ7A76FPKHF49Dk1L3fV8Ip
fFJF9XTFs3ciPT22XUyZDGTx5b7wWL6Kzs98t2R7udSc4uOaGcg__&Key-
Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA (12.04.2021)
<http://www.madde14.org/images/b/b1/MBBKopustanUyumaOcak2017.pdf>
(27.03.2021)
[https://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/28b3e8d5-e08a-4f5a-a310-
b3c71b91b23d.pdf](https://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/04/14/28b3e8d5-e08a-4f5a-a310-b3c71b91b23d.pdf) (12.04.2021)
[https://www.researchgate.net/publication/329582239_Kent_Multeciligi_ve_Planlama_
Acisindan_Yerel_Sorumluluklar_Degerlendirme_Raporu_Suriyeli_Yeni_Koms
ularimiz_Istanbul_Ornegi](https://www.researchgate.net/publication/329582239_Kent_Multeciligi_ve_Planlama_Acisindan_Yerel_Sorumluluklar_Degerlendirme_Raporu_Suriyeli_Yeni_Komsularimiz_Istanbul_Ornegi) (12.04.2021)
<http://sosyolojidernegi.org.tr/s/2300/i/Multecilikdeneyimleri.pdf> (12.04.2021)
[https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/gecen-yil-693-milyar-lira-sosyal-yardim-
yapildi-570409.html/amp](https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/gecen-yil-693-milyar-lira-sosyal-yardim-yapildi-570409.html/amp) (06.04.2021)
<https://sklinternational.se> (14.02.2021)
[http://www.futureofcities.ox.ac.uk/projects/global-migration-and-the-right-to-the-cities-
of-the-future/](http://www.futureofcities.ox.ac.uk/projects/global-migration-and-the-right-to-the-cities-of-the-future/) (25.02.2021)
5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, (2003, 10 Aralık), Resmi Gazete
(Sayı: 25326),
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf> (05.02.2019)
5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, (2004, 23 Temmuz), Resmi Gazete
(Sayı:25532),
[https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTert
ip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5) (05.02.2019)
5396 Sayılı Belediye Kanunu, (2005, 3 Temmuz), Resmi Gazete (Sayı: 25874),

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (05.02.2019)

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 12 Kasım), Resmi Gazete (Sayı: 28489)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf> (05.02.2019)

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, (2013, 4 Nisan), Resmi Gazete (Sayı: 28615),

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> (05.02.2019)

BELEDİYELERİN STRATEJİK PLANLARI

Altındağ Belediyesi

https://www.altindag.bel.tr/#!stratejik_plan (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Büyükşehir Belediyesi

<https://www.ankara.bel.tr/saydamlikvehesapverilebilirlik/malislemler/stratejikplanperformansprogramibutcevefaaliyetraporla/stratejik-plan?web=1> (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Çankaya Belediyesi

<http://www.cankaya.bel.tr/pages/212/STRATEJI-GELISTIRME-MUDURLUGU/> (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Etimesgut Belediyesi

http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/kurum/408/Etimesgut+Belediyesi+_Ankara (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Gölbaşı Belediyesi

<https://www.ankaragolbasi.bel.tr/stratejik-plan> (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Keçiören Belediyesi

https://www.kecioren.bel.tr/stratejik_planlar.html (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Mamak Belediyesi

<https://www.mamak.bel.tr/mamak/stratejik-hedeflerimiz/> (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Pursaklar Belediyesi

<https://www.pursaklar.bel.tr/kurumsal/stratejik-plan> (15-20.05.2019, 20-28.2021)

Sincan Belediyesi

http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1233/Sincan+Belediyesi+_Ankara_+2015-2019
(15-20.05.2019, 20-28.2021)

http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1954/Sincan+Belediyesi+_Ankara_+2020-2024
(15-20.05.2019, 20-28.2021)

Yenimahalle Belediyesi

<http://www.yenimahalle.bel.tr/Icerik/stratejik-plan-detay/617> (15-20.05.2019, 20-28.2021)

BELEDİYELERİN FAALİYET RAPORLARI

Altındağ Belediyesi

https://www.altindag.bel.tr/#!faaliyet_raporlari (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Büyükşehir Belediyesi

<https://www.ankara.bel.tr/saydamlık-ve-hesapverilebilirlik/mali-slemler/stratejik-plan-performans-programi-butce-ve-faaliyet-raporla/faaliyet-raporlari/> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Çankaya Belediyesi

<http://www.cankaya.bel.tr/pages/212/STRATEJI-GELISTIRME-MUDURLUGU/> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Etimesgut Belediyesi

<http://www.etimesgut.bel.tr/icerik/faaliyetraporlari-737.aspx> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Gölbaşı Belediyesi

<https://www.ankaragolbasi.bel.tr/faaliyet-raporu> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Keçiören Belediyesi

https://www.kecioren.bel.tr/faaliyet_raporlari.html (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Mamak Belediyesi

<https://www.mamak.bel.tr/mamak/faaliyet-raporlari/> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Pursaklar Belediyesi

<https://www.pursaklar.bel.tr/kurumsal/faliyet-raporlari> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Sincan Belediyesi

<https://www.sincan.bel.tr/faaliyet-raporlari/> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

Yenimahalle Belediyesi

<http://www.yenimahalle.bel.tr/Icerik/faaliyet-raporlari-detay/618> (15-20.05.2019, 20.12.2020, 02.05.2021)

EKLER

Ek-1. Soru Formu

Belediyenin Adı:

Sorular

1. Belde sınırları içerisinde bulunan göçmen sayısı ne kadardır?
2. Göçmenler yoğunlukla hangi mahallelerde yaşamaktadır?
3. Göçmenlere yönelik hizmetlerden sorumlu özel bir biriminiz var mı? (Eğer yoksa belediye bünyesindeki hangi birim göçmenlere yönelik hizmetlerden sorumlu?) Bu birimler göçmenlere yönelik hangi hizmetleri (Barınma, sosyal yardım vb.) sunuyor?
4. Belediye bünyesinde göçmenlere yönelik faaliyet gösteren dil kurslarınız var mı?
5. Göçmenlerin eğitimleri ve sağlık ihtiyaçları konusunda belediyeniz tarafından sağlanan herhangi bir destek hizmeti var mı?
6. Göçmenlere yönelik meslek edindirme kurslarınız veya istihdama yönelik bir girişiminiz var mı?
7. Yerli halk ile göçmenler arasında sosyal entegrasyonun sağlanmasına yönelik uygulanan faaliyetler var mı?
8. Çalışmaya katkıda bulunmak adına vurgulamak istediğiniz başka bir husus var mı?

Ek-2. Belediyelerin Web Sayfalarında Yabancı Dil Seçeneği

Ek 2				
Belediyelerin Web Sayfalarında Yabancı Dil Seçeneği				
Belediyenin Adı	İngilizce	Fransızca	Arapça	Rusça
Altındağ	Var	Yok	Yok	Yok
Büyükşehir	Var	Var	Var	Var
Çankaya	Var	Yok	Yok	Yok
Etimesgut	Yok	Yok	Yok	Yok
Gölbaşı	Yok	Yok	Yok	Yok
Keçiören	Yok	Yok	Yok	Yok
Mamak	Yok	Yok	Yok	Yok
Pursaklar	Yok	Yok	Yok	Yok
Sincan	Yok	Yok	Yok	Yok
Yenimahalle	Yok	Yok	Yok	Yok

**Web sitelerine ilişkin tarama 01/05/2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir.*

Ek-3. Belediyelerin Stratejik Planlarına İlişkin İnceleme

Ek 3.1	
Belediyelerin 2014- 2019 Dönemi Stratejik Planlarına İlişkin İnceleme	
Altındağ Belediyesi	“İlçe sakinleri ile sığınmacılar arasında istenmeyen asayiş ve sosyal problemlerin” yaşandığı ve “sığınmacı vatandaşların” tedavi ve ilaç masraflarının karşılanmasına karar verildiği ifade edilmiştir.
Büyükşehir Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Çankaya Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Etimesgut Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Gölbaşı Belediyesi	Yabancı dil bilen personel sayısının az olduğu ifade edilmektedir.
Keçiören Belediyesi	Suriye’de yaşanan iç savaş ilgili Stratejik Plan’ın tehditler kısmında sıralanmıştır.
Mamak Belediyesi	Bölgenin iç ve dış göç alması bir tehdit unsuru olarak değerlendirilmektedir.
Pursaklar Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Sincan Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Yenimahalle Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek 3.2	
Belediyelerin 2020- 2024 Stratejik Planlarına İlişkin İnceleme	
Altındağ Belediyesi	* Yabancı göçmen sorunu öncelik verilmesi gereken sosyal problemler arasında üst sırada yer almaktadır. * Yerli halk ve sığınmacılar arasında asayiş problemi, sosyokültürel sorunlar ve iletişim sıkıntısı yaşanmaktadır.
Büyükşehir Belediyesi	* Kent nüfusunun göçmenlerle birlikte 5 milyon 5 binin üzerine çıktığı vurgulanarak dengesiz ve çarpık göçün ortaya çıkardığı düzensiz kentleşmeyle mücadele edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. * Göçün kayıt dışı ekonomiyi büyüttüğü, güvenlik meselesini ortaya çıkardığı ve artan göçün hizmette niteliği ve kaliteyi düşürdüğü belirtilmektedir. * Göçmenlere yönelik ayrımcılığın önlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. * Mültecilik meselesine değinilmiş ve sosyal entegrasyonun önemine dikkat çekilmiştir.
Çankaya Belediyesi	* Göç tehdit unsuru olarak ele alınmış ve ilçenin bazı bölgelerinde yoğunlaşan ciddi göçmen yığılmalarıyla çevre ve toplum sağlığını olumsuz etkilediği belirtilmektedir. * Çankaya ilçesinin büyük oranda göç almasının temel kamu hizmetleri üzerinde oluşturduğu baskıyı arttırdığı ve bu kapsamda önlem alınması gerektiği belirtilmektedir.
Etimesgut Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Gölbaşı Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Keçiören Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Mamak Belediyesi	Bölgedeki mülteci sayısının fazla olması tehdit unsurları arasında yer almaktadır.
Pursaklar Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Sincan Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
Yenimahalle Belediyesi	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek-4. Belediyelerin Faaliyet Raporlarına İlişkin İnceleme

Ek 4.1	
Faaliyet Raporu Yılı	Altındağ Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	* “Mülteciler” için açılan Türkçe derslikleri açılmıştır. Bu derslikten 100’ün üzerinde katılımcı faydalanmıştır. * Kadın Eğitim ve Kültür Merkez’lerinde “mülteci kadınlara” okuma yazma eğitimi ile Türkçe eğitim kursları verildiği ve katılım sayısının 100’ün üzerinde olduğu ifade edilmiştir
2017	Dezavantajlı gruplar arasında göçmenlere de yer verilmiştir.
2018	* Açılış konuşmasında Belediye Başkanı Veysel Tiryaki “sığınmacı ve mültecilere” de yer yer vermiş ve “hemşerim” olarak seslenmiştir. * Belediyenin sosyal yardım birimi tarafından “fakir ve yardıma muhtaç mülteci ailelerine” hasta ve çocuk bezi, akülü araç, tekerlekli sandalye, havalı yatak, gıda kolisi, harcama kuponu, yemek, kahvaltı, giyim yardımları yapıldığı belirtilmektedir. * “Mülteci kadınların” Kadın Eğitim Merkez’lerinden etkin olarak yararlandığı belirtilmektedir. Bu merkezlerde “mülteci kadınlara” psikolojik destek hizmetleriyle yardımcı olduğu belirtilmektedir. * “Mülteci öğrencilere” yönelik dayanışma ve yardımlaşma amacıyla Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) iş birliğiyle “Mutfak Sanatları Atölyesi” düzenlendiği belirtilemektedir.
2019	2019 yılı Faaliyet Raporu’nda Suriyeli sığınmacılar sebebi ile ilçe sakinleri arasında sosyokültürel uyumsuzluk sebebiyle problemlerin yaşandığı belirtilerek bu durumun stratejik planın zayıf yönünü oluşturacağı belirtilmiştir.
2020	* Sığınmacılar dezavantajlı gruplar arasında sayılmaya devam etmektedir. * Dezavantajlı grupların yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesin yönelik çalışmalar/projeler yapılacağı belirtilmektedir. * Dezavantajlı grupların sosyal politikaların odağında yer aldığı ifade edilmektedir. * “2020 Yılı Üstünlükleri” başlığında dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümünde sosyal belediyeçilik yaklaşımının benimsendiği, bu yaklaşım çerçevesinde sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve üniversitelerle iş birliklerinin özendirildiği belirtilmektedir.

Ek 4.2	
Faaliyet Raporu Yılı	Büyükşehir Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	2005'te IOM) ile imzalanan protokolden sonra açılan “mülteci kadınlar” için hizmet veren konukevinin faaliyetlerine devam ettiği belirtilmektedir.
2016	Ulusal Ajans ile yürütülen “Suriyeli Genç Göçmenlerin Ankara'daki Toplum Yaşamına Eşit Haklarla Katılımı” isimli bir proje yer almaktadır. *“Ankara dışındaki çadır kentte kalan yardıma muhtaç Türkmen ve Suriyeli çocuklara bot ve kaban yardımı” yapıldığı görülmektedir. *Başbakanlık Türkler ve Akraba Topluluğu ile ortak yürütülen “Yabancı Öğrenciler için Bilgi Erişim Merkezi Projesi” adlı bir çalışma yürütüldüğü belirtilmektedir.
2017	*“Mülteci Dostu Belediyeler Konferansı”na katılım sağlanmıştır. *” Suriyelilere” gıda, giyecek ve ev eşyası yardımı yapılmıştır. *GİGM ile imzalanan protokole göre “insan ticareti mağduru kadınlara” hizmet veren bir misafirhanenin faaliyete geçtiği belirtilmektedir.
2018	*2018 yılında UNDP çerçevesinde “Mülteci Programı” konulu bilgilendirme sunumu yapılmıştır. * “Suriyelilere” gıda, giyecek ve ev eşyası yardımı yapılmıştır.
2019	*Yerel Projelere Hibe Programı (GGP) kapsamında Japonya Büyükelçisi ve Büyükşehir Belediye Başkanı görüşmesinde geçici koruma altındaki yabancılara (Suriyeli mülteciler) yönelik çalışmaların anlatıldığı ve görüşme neticesinde her iki tarafın da ortak bir proje yapma konusunda mutabık kaldığı belirtilmiştir. *Japonya Resmi Kalkınma Yardımı kapsamında uygulanacak proje, temel insani ihtiyaçları karşılamak üzere toplumun yerli ve yabancı dezavantajlı kesimlerini kapsayacaktır. Proje kapsamında gezici sağlık taraması yapılmıştır. *BMMYK'ye bir ziyaret gerçekleştirilmiş ve göç meselesine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur. *Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Mesleki Eğitim ve Uyum Merkezi Projesi devam eden projeler arasındadır.
2020	* “Geçici koruma altındaki yabancılara” yönelik UNHCR ve UNFPA ile yürütülen projelerin devam ettiği belirtilmektedir. * Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü'nün 2020 yılı Raporunda göçmenlere ilişkin yürütülen uluslararası kaynaklı 3 farklı proje faaliyeti bulunduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, “Mültecileri Güçlendirme Projesi” ismini taşımaktadır. Eylül 2019- Aralık 2021 döneminde Ankara'da uygulanması öngörülen proje UNHCR ortaklığı yürütülmektedir. Proje mülteci kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılmasını ve okula devam eden kız çocukların annelerinin mesleki eğitim almasını hedeflemektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı sonuna kadar 375 kız çocuğunun okullaştırıldığı ve 174 kadının dil eğitimi ve mesleki eğitim aldığı belirtilmektedir. * Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen uluslararası kaynaklı diğer proje ise “Barınma Evi Projesi”dir. Proje ortağı olan kurum UNHCR'dir. Proje Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Sığınma Evinde barındırılmayan 12 yaş üstü erkek çocuğu olan kadınlarla Mülteci Kadınların hizmet alacağı 60 kişilik kapasiteli bir barınma evi olarak tasarlanmıştır. * Uluslararası kaynaklarla yürütülen son proje ise “Mülteci Kadın ve Gençlerin Desteklenmesi Projesi”dir. Kasım 2020- Kasım 2023 döneminde Ankara'da uygulanması öngörülen proje UNFPA ortaklığıyla yürütülmektedir. Proje Altındağ Kadınlar Lokaline gelen kadın ve gençlerin güçlendirilmesini ve psikolojik destek sağlanmasını hedeflemektedir. Proje süresince gezici araçla saha ziyaretleri yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda Ayaş, Beypazarı, Çubuk, Elmadağ, Kalecik, Kazan, Kızılcahamam ve Polatlı ilçelerine ziyaret gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Ayrıca proje süresince mülteci kadınların güçlenmesi için mesleki eğitim faaliyetleri yürütülmesi ve gençlere yönelik destek ve uyum çalışmaları gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Ek 4.3	
Faaliyet Raporu Yılı	Çankaya Belediyesi
2014	Avustralya Büyükelçiliği doğrudan yardım programı kapsamında “Suriyeli Mülteci Kadınlara Yönelik Türkçe Eğitimi Projesi”nin İngilizce raporu hazırlanmış ve proje için büyükelçiliğe başvuru gerçekleştirilmiştir.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	* Sosyal Yardım İşleri Genel Müdürlüğü’nün girişimiyle “Suriyeli ve diğer mültecilerin” sosyal sorunlarının belirlenmesi ve çözümü için UNFPA, SGDD, üniversiteler, ASHB, ÇSGB ve DPT ile görüşme yapılmıştır. * Çankaya Yardımlaşma ve Ekonomik Dayanışma Derneği “Türkiye’ye sığınmacı olarak gelenlere” yiyecek, giyecek ve ev eşyası yardımı yapmıştır.
2017	Öneri ve tedbirler kısmında “mültecilere yönelik sağlık hizmetleri ve sosyal yardımların planlanması” gerektiği belirtilmektedir.
2018	* SGDD’ye 165 adet ÇANKİ Eğitim Seti verilmiştir. * “İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi”nin düzenlediği etkinliğe katılım sağlanmıştır.
2019	Mültecilere yönelik sağlık hizmeti ve sosyal yardımların planlanması gerektiği öneriler kısmında belirtilmiştir. Yıl içerisinde Çankaya Evleri hizmetinden 558 yabancı uyruklu vatandaşın faydalandığı, Cebeci Çankaya Evi’nde ise 320 yabancının Türkçe Okur Yazarlığı Eğitimi’ne katıldığı ifade edilmektedir.
2020	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek 4.5	
Faaliyet Raporu Yılı	Etimesgut Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	“Türkmen, Suriyeli vb. ailelere” 300 adet gıda yardımı yapılmıştır.
2017	“Türkmen, Suriyeli vb. ailelere” 300 adet gıda yardımı yapılmıştır.
2018	* “Yardıma muhtaç bütün yabancılar” için gıda paketleri içeren ETİKART uygulaması başlamıştır. * “Türkmen aileler” için yardım kampanyası düzenlenmiştir.
2019	* 2019 yılında da etiKART uygulaması devam etmiştir. * Aile, Yaşam ve Eğitim Merkez’lerinde Türkçe dil eğitimleri vardır.
2020	* 2020 yılında da etiKART uygulaması devam etmiştir. * Aile, Yaşam ve Eğitim Merkez’lerinde Türkçe dil eğitimleri vardır.

Ek 4.6	
Faaliyet Raporu Yılı	Gölbaşı Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	Türkmen soydaşlara su, giyecek ve battaniye yardımı yapıldığına ilişkin ifadeler yer almaktadır.
2017	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2018	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2019	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2019	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek 4.7	
Faaliyet Raporu Yılı	Keçiören Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	“Çalışma iznine sahip olmayan göçmenlerin işgücü piyasasına erişimini kolaylaştırmak” için yönlendirme yapıldığı belirtilmektedir.
2016	* “Almanya, Türkiye, Fransa, Portekiz, İngiltere, Malta, İtalya, Yunanistan, Kıbrıs ve Bulgaristan ve İsveç’ten çeşitli kurumlar ve STK’ların ortaklığıyla 41 gençlik çalışanı ve gönüllülerin katılımlarıyla göçmenlik ve ayrımcılığa karşı duyarlılığın geliştirilmesi amacıyla proje faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.” * İsveç’te düzenlenen “Sensitization for Action” isimli etkinliğe belediyeyi temsilen bir personel katılım sağlanmıştır. * “Göçmen Çocuklarla Bahar Şenliği” etkinliği düzenlenmiştir.
2017	BM ve AB iş birliği ile göçmenlerin kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, sağlık, hukuk, eğitim vb. hizmetlerin sağlanması amacıyla “Göçmen Hizmetleri Merkezi” kurulmuştur.
2018	Meme Kanseri Bilgilendirme Seminerleri göçmenlerin faydalanabilmesi için Arapça da düzenlenmiştir.
2019	* 2019 yılında mülteci yetim çocuklar için gezi programı organize edilmiştir. * Mülteciler için çeşitli (Dünya Çocuk Hakları Günü, Dünya Göçmenler Günü) sosyo-kültürel etkinlikler düzenlenmiştir. * Göçmenlere yönelik uyum etkinliklerinde Göçmen Hizmeti Merkezi’nin yanı sıra IOM, Sığınmacı ve Göçmenlerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (ASAM), Çocuk Dayanışma Merkezi (ÇODAM), Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocuklar Derneği (ÜZYEÇDE) de yer almıştır.
2020	* Göçmen Hizmetleri Merkezi tarafından gerçekleştirilen hizmetler iş ve meslek danışmanlığı, eğitim, hukuk, psiko-sosyal destek, sosyal yardım, sağlık, sosyal uyum, kadın ve aile sağlığı, çocuklar, atölyeler, dil kursu ve toplantılar başlıklarında nicel verilerle ifade edilmektedir. * COVID-19 pandemisi sebebiyle Göçmen Hizmet Hizmetleri Merkezinin Nisan-Aralık 2020 döneminde hizmet veremediği belirtilmiştir.

Ek 4.8	
Faaliyet Raporu Yılı	Mamak Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2017	Türk Kızılayı iş birliği ile “Halep Üşüyor” adlı kampanya düzenlenmiş ve “3500 Suriyeli mazluma” yardım ulaştırılmıştır. Bu yardımlar sınır dışına gönderildiği için çalışma kapsamında değerlendirilmemektedir.
2018	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2019	Göç ve göçmen sorunlarının incelendiği akademi ve sivil toplum örgütü iş birliği ile “Göç Çalıştayı” etkinliği düzenlenmiştir.
2020	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek 4.9	
Faaliyet Raporu Yılı	Pursaklar Belediyesi
2014	“Suriye’den göç etmek zorunda kalan” ve ilçe sınırlarında ikamet eden 6 aile, 26 kişiye kıyafet yardımı yapılmıştır.
2015	2014 yılına göre sosyal yardım yapılan hane sayısı arttığı ifade edilmiştir.
2016	BMMYK’nin gönderdiği temizlik malzemeleri “Suriyeli ve Afgan” 200 aileye ulaştırılmıştır.
2017	* Nezaket Okulları “Suriyeli ve Doğu Türkistanlı göçmenler” için de eğitim vermektedir. * “Suriye’den göç etmek zorunda kalan” ve Pursaklar ilçesinde ikamet eden 143 kişiye giyecek yardımı yapılmıştır. * “Suriyelilere” 38 tır yardım yapılmıştır.
2018	* Nezaket Okulları “Suriyeli ve Doğu Türkistanlı göçmenler” için de eğitim vermektedir. * “Suriye’den göç etmek zorunda kalan” ve Pursaklar ilçesinde ikamet eden 143 kişiye giyecek yardımı yapılmıştır. * Suriyeliler için 38 tır yardım gönderilmiştir.
2019	Belediye bünyesinde yerli halka yönelik faaliyet gösteren Nezaket Okulları’nın Suriyeli ve Doğu Türkistanlı göçmenlere de açıldığı kaydedilmiştir.
2020	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek 4.9	
Faaliyet Raporu Yılı	Sincan Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2017	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2018	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2019	Emlak piyasasının düşük olmasının göçü teşvik ettiği ve bunun ilçe açısından tehdit unsuru olarak görüldüğü değerlendirilmektedir.
2020	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

Ek 4.10	
Faaliyet Raporu Yılı	Yenimahalle Belediyesi
2014	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2015	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2016	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2017	2017 yılında BMMYK tarafından belediye personeline “Mülteci Mevzuat Eğitimi” verildiği belirtilmektedir.
2018	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2019	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.
2020	Anahtar kelimelere rastlanmamıştır.

ÖZET

Güvenlik kaygısı ve ekonomik nedenler başta olmak üzere günümüzde göç eden veya göçe zorlanan insanların sayısı artmaya devam etmektedir. Özellikle son yıllarda Ortadoğu’da ve diğer komşu ülkelerde yaşanan siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar düzenli ve düzensiz göç hareketleri için Türkiye’yi göçün hedef ülkesi konumuna getirmiştir. Türkiye’deki göçmenlerin büyük çoğunluğunun kentlerde yaşaması ise göçmenlere yönelik hizmetler açısından yerel yönetimlerin önemini arttırmaktadır. Bu süreçte yerel yönetimlerden birisi olan belediyeler, geleneksel kentsel hizmetlerin sunumunun yanı sıra sosyal sorunlara müdahale etme noktasında ön plana çıkmaktadır. Yerel düzeydeki sosyal politikaların sunumunda başat rol oynayan belediyeler, sınırları içerisinde yaşayan yerli halkın yanı sıra göçmenlere yönelik sosyal politika uygulamalarıyla sosyal sorunların çözümünde yer almaktadır. Mevcut koşullar değerlendirildiğinde dezavantajlı gruplar arasında yer alan göçmenler ise yerel düzeydeki sosyal politikaların hedef kitlesi arasındadır. Bu çerçevede bu tez çalışması, yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal politikalarını konu almakta ve göçmenlere yönelik sosyal politikaları Ankara ilindeki belediyeler özelinde incelemektedir. Çalışmada, birincil kaynaklardan veri toplama tekniği ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın temel bulguları ise belediyelerin göçmenlere dair farkındalığının zaman içinde artmasına karşın göçmenlere yönelik faaliyetlerin tasarlanması ve uygulanması sürecinde yerli halkın tepkisinden endişe duyulduğudur. Bu kapsamda, çok aktörlü göç yönetişimi yaklaşımının başarılı örneklerine yer verilmiş ve etkili iletişim stratejileri geliştirilmesinde göç yönetişimi yaklaşımı ön plana çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ankara, Göçmen, Sosyal Politika, Yerel Yönetim, Belediye, Kent, Yönetişim

ABSTRACT

The number of people who migrate or are forced to migrate continues to increase, especially for security concerns and economic reasons. Especially in recent years, political and economic instabilities in the Middle East and other neighboring countries have made Turkey the target country of immigration for regular and irregular immigration movements. The fact that the vast majority of immigrants in Turkey live in cities increases the importance of local governments in terms of services for immigrants. In this process, municipalities, which are one of the local governments, come to the forefront in terms of intervening in social problems as well as providing traditional urban services. Municipalities, which play a dominant role in the presentation of social policies at the local level, take part in the solution of social problems with social policy implementations aimed at immigrants as well as indigenous people living within their borders. Considering the current conditions, migrants, who are among the disadvantaged groups, are among the target groups of social policies at the local level. In this context, this thesis focuses on the social policies of local governments towards immigrants and examines the social policies towards immigrants in the province of Ankara. In the study, primary data collection technique and document analysis method were used. The main findings of the study are that although the awareness of the municipalities about immigrants has increased over time, there is concern about the reaction of the local people in the design and implementation of activities for immigrants. In this context, successful examples of the multi-actor migration governance approach are included and the migration governance approach has been brought to the fore in the development of effective communication strategies.

Keywords: Ankara, Immigrant, Social Policy, Local Government, Municipality,

City, Governance